

T.C. MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI GELİŞİM PSİKOLOJİSİ PROGRAMI

EBEVEYNLERİNE AÇILAN VE AÇILMAYAN
LEZBİYEN VE GEY BİREYLERDE PSİKOLOJİK
UYUM VE BAĞLANMANIN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DOĞA EROĞLU

131104108

Danışman Öğretim Üyesi:

Prof. Dr. Nermin ÇELEN

İstanbul, Haziran 2015

T.C. MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI GELİŞİM PSİKOLOJİSİ PROGRAMI

EBEVEYNLERİNE AÇILAN VE AÇILMAYAN
LEZBİYEN VE GEY BİREYLERDE PSİKOLOJİK
UYUM VE BAĞLANMANIN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DOĞA EROĞLU

131104108

Danışman Öğretim Üyesi:

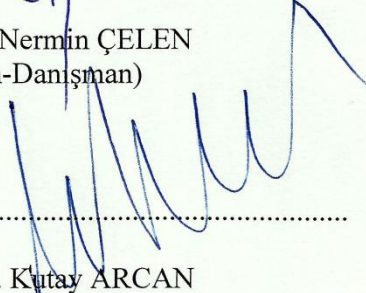
Prof. Dr. Nermin ÇELEN

İstanbul, Haziran 2015

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

03.07.2015 tarihinde tezinin savunmasını yapan Doğa EROĞLU'na ait
“Ebeveynlerine Açılan ve Açılmayan Lezbiyen ve Gey Bireylerde Psikolojik Uyum ve
Bağlanmanın Karşılaştırılması” başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji (Gelişim Psikolojisi) Tezli Yüksek Lisans Programında
Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Oy Çokluğuyla** Kabul Edilmiştir.

.....
Prof.Dr. Nermin ÇELEN
(Başkan-Danışman)

.....
Yrd.Doç.Dr. Kutay ARCAN
(Üye)

.....
Yrd.Doç.Dr. Handan DOĞAN
(Üye)

ÖNSÖZ

Bu araştırma boyunca bana keşif imkanı veren ve “güvenli üs” olan Prof. Dr. Nermin Çelen’e teşekkür ediyorum. Tez çalışmamdaki emeği için Yeşim Başaran’a, ayrıca desteğinden dolayı Tübitak’a da teşekkür ederim.

ÖZET

Uzun yıllar eşcinsel yönelime hastalık olarak bakılmasının ardından, 1970'lerden itibaren bu yaklaşımdan vazgeçilmeye başlanmıştır. Bu durum batı toplumlarında ve azda olsa ülkemizde bireyin açılma sürecini kolaylaştırmıştır. Bireyin kendi eşcinsel yönelimini kabulüyle başlayan açılma süreci giderek daha ilgi çeken bir konu olmuş ve çeşitli boyutlarıyla tartışılmaya başlanmıştır.

Bu araştırmada ise, ebeveynlerine açılan ve açılmayan lezbiyen ve gey bireylerde psikolojik uyum ve bağlanma karşılaştırılmıştır. Aileye açılma ve açılmama nedenleri, ebeveynlerine açılmayan lezbiyen ve gey bireylerin açılma durumunda bekledikleri olası ebeveyn ilişkileri, açılan bireylerin ebeveyn ilişkilerinin açılmanın üzerinden geçen zamana bağlı değişimi, açılan ve açılmayan lezbiyen bireylerde psikolojik uyum, bağlanma ve psikolojik uyum ile bağlanmanın ilişkisi incelenmiştir.

Araştırmanın katılımcıları 18-35 yaş arası, 135 (80 lezbiyen ve 50 gey) genç yetişkin eşcinsel bireylerden oluşmaktadır. Katılımcılara açılmaya ilişkin soruları da kapsayan kişisel bilgi formu, psikolojik uyumu ölçmeye yönelik Yetişkin Kişilik Değerlendirme Ölçeği ve bağlanmayı ölçmeye yönelik İlişki Ölçeği Anketi verilmiştir.

Gey bireylerde, ebeveynlerine açılmayanların psikolojik uyumları ebeveynlerine açılan bireylerden daha yüksek bulunmuştur. Lezbiyen bireylerde ise psikolojik uyumun açılma durumuna göre değişmediği görülmüştür. Bununla birlikte, lezbiyen bireylerde duygusal tutarsızlığın açılmaya göre değiştiği görülmüştür. Bağlanmaya ilişkin olarak, güvenli bağlanmanın açılmayı öngörmediği bulunmuştur. Son olarak, psikolojik uyum ve bağlanmanın arasındaki ilişkiye bakıldığında, ebeveynlerine açılan ve açılmayan grupta, bağlanma ve psikolojik uyumun bazı alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmanın bulgularına göre, toplumun genelinde eşcinselliğe ve eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutum ve önyargı, hem ebeveynlere açılmanın önünde engel olmakta hem de açılan bireylerin yaşadığı süreci zorlaştırmaktadır. Açılan bireylerin toplumumuzda karşılaştıkları tepkiler psikolojik uyumlarını olumsuz etkilemektedir. Bu tepkiler nedeniyle bireylerde güvenli bağlanmanın açılmayı kolaylaştırmadığı söylenebilir. Açılmayan lezbiyen ve gey bireyler, ebeveynlerine açılmaları sonucunda ebeveyn ilişkilerinin bozulacağını düşünmektedir. Diğer taraftan açılan bireylerde açılma sonrasında bozulan ilişkilerinin zamanla düzelmesi ise umut vericidir.

Anahtar Sözcükler: Lezbiyen, Gey, Ebeveynlere Açılma, Psikolojik Uyum, Bağlanma

ABSTRACT

Homosexual tendency has perceived as a disorder for many years. During the past half-century that approach on homosexuality has been put aside. That state facilitated the process of individuals' coming out in western societies and less in our society. The coming out process, deriving from an individual's acceptance of his/her sexual identity, has drawn great attention; therefore, it has been discussed widely for its varying aspects.

This study aims to compare psychological adjustment and attachment of gay and lesbian individuals related with disclosure to their parents. Hence, decisions to disclose and not to disclose, predicted changes in parental relationships by non-disclosed lesbians and gays, changes in parental relationships over time dependent on parents' awareness of their son's or daughter's sexual orientation, psychological adjustment and attachment and their relationship in disclosed and non-disclosed lesbian and gay individuals has been investigated.

The participants of the study consist of 135 young adult homosexual individuals (80 lesbians and 50 gays) between ages of 18 and 35. The participants were given a personal information sheet for their state of coming out, Personality Assessment Questionnaire for measuring psychological adjustment and Relationship Scales Questionnaire to measure attachment.

The results show that non-disclosed gay individuals' psychological adjustment is better than disclosed gay individuals. For lesbian individuals disclosure is found not to be related with psychological adjustment. However, for lesbians disclosure is found to be related with emotional instability. For attachment, it is found that secure attachment does not predict disclosure to parents. Finally, considering the relationship between psychological adjustment and attachment, a significant relationship is found in disclosed and non-disclosed group in the subscales of psychological adjustment.

Findings of this research show that prejudice and negative attitude toward homosexuality and homosexual individuals in majority of our society is a disincentive to disclosure parents and it complicates the process of coming-out. Reactions to disclosed individuals in our society may affect psychological adjustment in a negative way. It can be said that on account of those reasons, secure attachment does not ease to disclosure. For non-disclosed lesbian and gay individuals, their parental relationships are predicted to deteriorate. On the other hand, it is hopeful that parent relationships improve over time after initial disclosure to parents.

Keywords: Lesbian, Gay, Disclosure to Parents, Psychological Adjustment, Attachment

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
1. BÖLÜM	
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Cinsel kimlik.....	5
1.1.1. Cinsel kimlikle ilgili kavramlar.....	6
1.1.2. Cinsel yönelim.....	7
1.1.3. Eşcinsel yönelim.....	9
1.1.3.1. Eşcinsel kimliğin gelişim evreleri.....	10
1.1.3.2. Eşcinsel kimliğe ilişkin modeller ve queer kuramı.....	13
1.1.3.2.1. Eşcinsel kimliğe ilişkin modeller.....	13
1.1.3.2.2. Queer kuramı.....	15
1.2. Bağlanma	17
1.2.1. Bağlanma ve ilgili diğer çalışmalar.....	18
1.2.2. Yetişkin bağlanma Stilleri.....	22
1.2.3. Eşcinsel yönelim ve bağlanma.....	26
1.3. Psikolojik Uyum.....	30
1.3.1. Psikolojik uyumun boyutları.....	34
1.3.3. Eşcinsel yönelim, psikolojik uyum ve bağlanma.....	38
1.3.4. Psikolojik uyum ve eşcinsel yönelim.....	41
1.3.4.1. Psikolojik uyum ve Türkiye’de eşcinsel olmak.....	42

1.4. Açılma	44
1.4.1. Ebeveynlere açılma.....	48
1.4.2. Ebeveynlerin tepkisi.....	52
1.4.3. Ebeveynlerin açılma süreci.....	54
1.4.4. Açılma ve aile sistemi.....	56
1.5. Araştırmanın Amacı	60
1.5.1. Tanımlar	60
1.5.2. Araştırmanın Problemleri.....	61
1.6. Araştırmanın Önemi	62
2. BÖLÜM	
2. YÖNTEM	63
2.1. Örneklem	63
2.2. Veri Toplama Araçları	67
2.3. İşlem	70
3. BÖLÜM	
3. BULGULAR	71
3.1. Eşcinsel Bireylerde Ebeveynlere Açılma ve Açılmamaya İlişkin İstatistikler	72
3.1.1. Eşcinsel Bireylerde Ebeveynlere Açılma Durumu	
3.1.2. Ailesine Açılmayan Eşcinsel Bireylerin Açılmama nedenleri	
3.1.3. Ailesine Açılan Eşcinsel Bireylerin Açılma nedenleri	
3.2. Ebeveynlerine Açılmayan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Ebeveynleriyle İlişkilerine İlişkin Bulgular	79
3.2.1. Ebeveynlerine Açılmayan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Ebeveynleri ile Olan Şimdiki İlişkilerinin ve Açılmaları Durumunda Bekledikleri Olası İlişkilerinin Karşılaştırılması	
3.3. Ebeveynlerine Açılan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Ebeveynleriyle İlişkilerine İlişkin Bulgular	81
3.3.1. Ebeveynlerine Açılan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Arasında Anne ve Babalarıyla Olan İlişkilerinin Üç Zaman Dilimine Göre Karşılaştırılması	
3.3.2. Ebeveynlerine Açılan Eşcinsel Bireylerin, Ebeveynleri ile Olan İlişkilerinin Üç Zaman Dilimine Göre Karşılaştırılması	

3.4. Lezbiyen ve Gey Bireylerde Psikolojik Uyum ve Açılmaya İlişkin Bulgular.....	85
3.4.1. Lezbiyen ve Gey Bireyler Arasında Psikolojik Uyumun Karşılaştırılması	
3.4.2. Lezbiyen ve Gey Bireylerde Psikolojik Uyumun Ebeveynlere Açılma Durumuna Göre Karşılaştırılması	
3.4.3. Lezbiyen ve Gey Bireylerin Psikolojik Uyumunun Ebeveynlerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılması	
3.5. Lezbiyen ve Gey Bireylerde Bağlanma ve Açılmaya İlişkin Bulgular.....	96
3.5.1. Lezbiyen ve Gey Bireyler Arasında Bağlanmanın Karşılaştırılması	
3.5.2. Eşcinsel Bireylerde Ebeveynlere Açılmanın Bağlanma Stillerine Göre Karşılaştırılması	
3.6. Eşcinsel Bireylerde Psikolojik Uyum, Bağlanma ve Açılmaya İlişkin Bulgular.....	98
3.6.1. Ebeveynlerine Açılan ve Açılmayan Eşcinsel Bireylerde Bağlanma ve Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	
3.7. Diğer Bulgular.....	101
3.7.1. En Az Bir Ebeveynine Açılan ve Ebeveynlerine Açılmayan Eşcinsel Bireylerin Eğitim Düzeyi, Yaşı, Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyi ve Yaşı Bakımından Karşılaştırılması	
4. BÖLÜM	
4. TARTIŞMA.....	103
4.1. Tartışma ve Sonuç.....	103
4.2. Sınırlılıklar ve Öneri.....	120
5. KAYNAKÇA.....	122
6. EKLER.....	132
7. ÖZGEÇMİŞ.....	137

KISALTMALAR LİSTESİ

- APA** : American Psychological Association
- HRC** : Human Rights Campaign
- LGB** : Lezbiyen, Gey, Biseksüel
- LGBT** : Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1 Eşcinsel Bireylerde Yaş Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	64
Tablo 3.1 Eşcinsel Bireylerde Ebeveynlere Açılma Durumunun Cinsel Yönelime Göre Dağılımı.....	73
Tablo 3.2 Eşcinsel Bireylerin Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisinin Cinsel Yönelime Göre Dağılımı.....	75
Tablo 3.3 Eşcinsel Bireylerin Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisinin Cinsel Yönelime Göre Dağılımı.....	76
Tablo 3.4 Ebeveynlerine Açılmayan Lezbiyen Bireylerin, Anne ve Babalarıyla Şimdiki İlişkileri ve Açılmaları Durumunda Bekledikleri Olası İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin İlişkili T-Testi Sonuçları.....	79
Tablo 3.5 Ebeveynlerine Açılmayan Lezbiyen Bireylerin, Anne ve Babalarıyla Şimdiki İlişkileri ve Açılmaları Durumunda Bekledikleri Olası İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	79
Tablo 3.6 Ebeveynlerine Açılmayan Gey Bireylerin, Anne ve Babalarıyla Şimdiki İlişkileri ve Açılmaları Durumunda Bekledikleri Olası İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin İlişkili T-Testi Sonuçları.....	80
Tablo 3.7 Ebeveynlerine Açılmayan Gey Bireylerin, Anne ve Babalarıyla Şimdiki İlişkileri ve Açılmaları Durumunda Bekledikleri Olası İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	80
Tablo 3.8 Ebeveynlerine Açılan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Arasında Anneleriyle Olan İlişkilerinin Üç Zaman Dilimine Göre (Açılmadan Önce, Açıldıktan Hemen Sonra, Şimdi) Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız T-testi Sonuçları.....	81
Tablo 3.9 Ebeveynlerine Açılan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Arasında Babalarıyla Olan İlişkilerinin Üç Zaman Dilimine Göre (Açılmadan Önce, Açıldıktan Hemen Sonra, Şimdi) Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	82
Tablo 3.10 Annelerine Açılan Eşcinsel Bireylerin, Üç Zaman Dilimine Göre (Açılmadan Önce, Açıldıktan Hemen Sonra, Şimdi) Anneleri ile Olan İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin İlişkili Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	82
Tablo 3.11 Annelerine Açılan Eşcinsel Bireylerin Üç Zaman Dilimine Göre Anneleri ile Olan İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin İlişkili T-testi Sonuçları.....	83

Tablo 3.12 Annelerine Açılan Eşcinsel Bireylerin, Üç Zaman Dilimine Göre Anneleri ile Olan İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	83
Tablo 3.13 Babalarına Açılan Eşcinsel Bireylerin, Üç Zaman Dilimine Göre (Açılmadan Önce, Açıldıktan Hemen Sonra, Şimdi) Babaları ile Olan İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Friedman Sonuçları.....	84
Tablo 3.14 Babalarına Açılan Eşcinsel Bireylerin, Üç Zaman Dilimine Göre (Açılmadan Önce, Açıldıktan Hemen Sonra, Şimdi) Babaları ile Olan İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon işaretli Sıra Testi Sonuçları.....	84
Tablo 3.15 Lezbiyen ve Gey Bireyler Arasında Psikolojik Uyumun Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız T-Testi Sonuçları.....	85
Tablo 3.16 Lezbiyen Bireylerde Psikolojik Uyumun, Ebeveynlere Açılma Durumuna Göre (Bir Ebeveynine Açılanlar, İki Ebeveynine Açılanlar, Ebeveynlerine Açılmayanlar), Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Tek Yönlü Anova Sonuçları...	86
Tablo 3.17 Gey Bireylerde Psikolojik Uyumun, Ebeveynlere Açılma Durumuna Göre (Bir Ebeveynine Açılanlar, İki Ebeveynine Açılanlar, Ebeveynlerine Açılmayanlar), Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	87
Tablo 3.18 Gey Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Ebeveynlere Açılma Durumuna Göre (Bir Ebeveynine Açılanlar, İki Ebeveynine Açılanlar, Ebeveynlerine Açılmayanlar), Karşılaştırılmasına İlişkin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları.....	88
Tablo 3.19 Gey Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Ebeveynlere Açılma Durumuna Göre (Bir Ebeveynine Açılanlar, İki Ebeveynine Açılanlar, Ebeveynlerine Açılmayanlar) Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri....	88
Tablo 3.20 Lezbiyen Bireylerde Psikolojik Uyumun, Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre (Bilmiyor, Tahmin Ediyor, Kesinlikle Biliyor) Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	89
Tablo 3.21 Gey Bireylerde Psikolojik Uyumun, Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre (Bilmiyor, Tahmin Ediyor, Kesinlikle Biliyor) Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	90
Tablo 3.22 Gey Bireylerde Toplam Uyum Puanının, Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları..	91
Tablo 3.23 Gey Bireylerde Toplam uyum puanının, Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	91
Tablo 3.24 Lezbiyen Bireylerde Psikolojik Uyumun, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre (Bilmiyor, Tahmin Ediyor, Kesinlikle Biliyor) Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	92

Tablo 3.25 Lezbiyen Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları.....	93
Tablo 3.26 Lezbiyen Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	93
Tablo 3.27 Gey Bireylerde Psikolojik Uyumun, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre (Bilmiyor, Tahmin Ediyor, Kesinlikle Biliyor) Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	94
Tablo 3.28 Gey Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları.....	95
Tablo 3.29 Gey Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	95
Tablo 3.30 Lezbiyen ve Gey Bireyler Arasında Bağlanmanın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız T-Testi Sonuçları.....	96
Tablo 3.31 En Az Bir Ebeveynine Açılan Eşcinsel Bireylerde Bağlanma ve Uyum Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Korelasyon Katsayıları	98
Tablo 3.32 En Az Bir Ebeveynine Açılan Eşcinsel Bireylerde Bağlanma ve Uyumun Birbirini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	99
Tablo 3.33 Ebeveynlerine Açılmayan Eşcinsel Bireylerde Bağlanma ve Uyum Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Korelasyon Katsayıları.....	99
Tablo 3.34 Ebeveynlerine Açılmayan Eşcinsel Bireylerde Bağlanma ve Uyumun Birbirini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	100
Tablo 3.35 En Az Bir Ebeveynine Açılan ve Ebeveynlerine Açılmayan Eşcinsel Bireylerin; Eğitim Düzeyi, Yaşı, Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyi ve Yaşı Bakımından Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız T-Testi Sonuçları.....	101
Tablo 3.36 En Az Bir Ebeveynine Açılan ve Ebeveynlerine Açılmayan Eşcinsel Bireylerin; Eğitim Düzeyi, Yaşı, Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyi ve Yaşı Bakımından Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Yetişkin Bağlanma Stilleri.....	23
Şekil 2.1 Katılımcıların Cinsel Yönelime Göre Dağılımı.....	64
Şekil 2.2 Eşcinsel Bireylerde En Az Bir Ebeveynine Açılanlar ve Ebeveynlerine Açılmayanların Yüzde Dağılımı.....	65
Şekil 2.3 Lezbiyen Bireylerde En Az Bir Ebeveynine Açılanlar ve Ebeveynlerine Açılmayanların Dağılımı.....	66
Şekil 2.4 Gey Bireylerde En Az Bir Ebeveynine Açılanlar ve Ebeveynlerine Açılmayanların Dağılımı.....	66
Şekil 3.1 Eşcinsel Bireylerin Ebeveynlerine Açılma Durumunun Yüzde Dağılımı...72	
Şekil 3.2 Eşcinsel Bireylerin Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisinin Yüzde Dağılımı.....	74
Şekil 3.3 Eşcinsel Bireylerin Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisinin Yüzde Dağılımı.....	75
Şekil 3.4 Ailesine Açılmayan Eşcinsel Bireylerin Açılmama Nedenlerinin Yüzde Dağılımı.....	77
Şekil 3.5 Ailesine Açılan Eşcinsel Bireylerin Açılma Nedenlerinin Yüzde Dağılımı.....	78
Şekil 3.6 Eşcinsel Bireylerde Ebeveynlere Açılmanın Bağlanma Stillerine Göre Yüzde Dağılımı.....	97

1. BÖLÜM

GİRİŞ

İnsanların benzerlikleri olduğu gibi, farklı yanları da vardır. Toplumsal yaşam, tüm bu benzerlik ve farklılıklar içinde birlikte var olabilmeyi gerektirmektedir. Kağıtçıbaşı'na (2006) göre “insan kendini bildiğinden beri, toplum gerçeğini de bilir; içinde yaşadığı toplumdan etkilenir, onu etkiler” (s.67). Bu açıdan bakıldığında, birey ve toplum arasındaki etkileşim, her ikisinin de iyilik halinin önemini ortaya koymaktadır. Toplumsal iyilik hali, toplumdaki tüm bireylerin birbirleri ile olan etkileşimleri sonucunda ortaya çıkan bütünü yansıtmaktadır. İnsan, kaçınılmaz olarak günlük hayatında karşılaşmadığı bireylerin ve toplulukların iyilik halinden dolayı da olsa etkilenmektedir. Bu durumda toplumu oluşturan her bir bireyin iyilik hali önemlidir.

Toplumsal ve özel yaşam kişiye farklı zorluklar sunarken, iyi bir yaşam sürülüp sürülmediği bu zorluklara bağlı olarak ölçülmektedir (Figueras, McKee, Lessof, Duran & Menabde, 2012). Ancak, toplum, özel yaşamın nasıl sürüldüğüne bağlı olarak kişiyi farklı şekilde etkilemektedir. Toplum; kültürel norm ve beklentileri karşılayan bireyleri ödüllendirme eğilimindeyken, karşılamayan bireyleri cezalandırma eğilimindedir. Bu norm ve beklentilere atfedilen değere göre bireyin

yaşam tarzı ve kimliği şekillenmektedir. Çelen'e (2011) göre, kimliğin gelişiminde bireyin içinden gelen baskılar ve çevrenin beklentileri kişinin bütününe değiştirebilen iki zıt güçtür. Beklentileri karşılamayan bireyler için baskı oluşturan bu durum, kişinin özel ve sosyal hayatını bütünüyle etkilemektedir. Bireyleri hesap vermeye zorlayan bir toplumda, genel yapıdan farklı olan bireylerin sosyal ve psikolojik uyumları da zorlaşmaktadır.

“Geniş anlamda kimlik, birçok kimliklerin etkileşerek bir araya gelmesinden oluşan bir bütündür (...) Levita (1965) kimliği, öz temsilin tümü olarak kabul eder” (Çelen, 2011, s. 87). Bu sebeple birey; hayatı, işi, sahip olduğu değerler hakkında karar verirken farklı kimlik alanları arasında dengeyi sağlamalıdır. Cinsel kimlik ise bu kimlik alanlarından birisidir (Çelen, 2011). Dodge, Daly, Huyton ve Sanders'a (2012) göre kişinin sahip olduğu kaynaklar ile yaşam zorlukları ve yaşanan olaylar arasındaki dengeyi sağlama becerisi kişinin iyilik haline göre farklılaşmaktadır. Bu beceri ise aslında kişinin psikolojik uyumunu yansıtmaktadır.

Kişinin başka insanları algılayış şekli, onlara atfettiği değerler ve nasıl bir ilişki kurduğu psikolojik ve sosyal uyum ile yakından ilgili olduğu kadar (Keyes, 1998; Rohner & Others, 1978); hayat boyu süren bağlanmayla da ilgilidir (Ainsworth,1969; Bartholomew & Horowitz, 1991; Bowlby, 1973, 1980, 1988). Bir bireyin ilişkilerinde hissettiği güvenliğin oluşmasında, olumlu ya da olumsuz zihinsel modeller etkilidir. Bu modeller, başta kişinin değer verdiği başkaları olmak üzere sosyal çevresinin tepkilerinin ne kadar güvenilir ve tutarlı olduğuna ve kişinin kendisinin ne derecede sevilmeğe değer olduğuna ilişkin algısını doğrudan etkilemektedir (Bowlby, 1973). Kişinin yaşı ne olursa olsun bilinen birinin ihtiyaç olduğunda kolayca ulaşılabilir olması ve yardım etmeye istekli olması güzel bir

güvenlik poliçesidir (Bowlby, 1988). Bu da aslında bağlanmanın temel işlevi olan korunmadır.

Bağlanma davranışında duygusal olarak bağ kurulan diğerlerine yakın olmak önemlidir; çünkü bağ kurulan başkaları birey için dünya ile daha iyi baş edebilen kişiler olarak görülmektedir (Bowlby, 1990). Ailesinin gerektiğinde ona yardımcı olacağını bilmesi, güvenli ve rahatlatıcı bir ortamın varlığı bireyler için önemlidir. Özellikle toplumda ayrımcılık ve önyargıyla mücadele etmek zorunda kalan bireyler için böyle bir aile ortamı koruyucu olabilme potansiyeli taşımaktadır.

Her bireyin toplumla etkileşimi kendi koşulları içinde gerçekleşmektedir. D'Augelli'ye (1994) göre olumlu eşcinsel kimlik, toplumun eşcinselliği nasıl ele aldığına göre değişmektedir. Bu anlamda, kültürel açıdan desteklenmeyen cinsel kimliğe ya da cinsel yönelime sahip olmak, bireye farklı zorluklar sunmaktadır. Eşcinsel bireylerin, cinsel yönelimlerine ilişkin karşılaşılabilecekleri zorluklardan birisi açılma sürecidir. Açılma eşcinsel bireyler için önemli bir adım (Holtzen, Kenny and Mahalik, 1995; Mallon; 1998) ve cinsel kimlik gelişiminin önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir (Cass, 1984; Elizur & Ziv, 2001). Açılma süreci kişinin kendisine açılması ile başlamaktadır. Başkalarına açılmanın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ise kişinin içinde bulunduğu koşullara ve açılmaya verdiği anlama göre değişmektedir. Bu süreçte aile ve kültürün normları da etkili olmaktadır (Ashton, 2011).

“Benliğimizin yapısı, dünyayı, başkalarını ve kendimizi nasıl görüp, algıladığımızı belirler, varoluşumuzun temelini oluşturur ve her tür duygu, düşünce ve davranışımızı etkiler” (Kağıtçıbaşı, 2006, s. 60-61). Aile bireyleri ve aile sisteminin tüm kalitesi de benliğin ve dünya algısının inşasında çok temel bir rol

üstlenir (Elizur & Mintzer, 2001). İnsanların büyük bir çoğunluğunu en çok etkileyen ortamlardan biri ailedir, birincil ve önemli bir etkiye sahiptir (Mallon, 1998). Bu durumda eşcinsel bir bireyin cinsel kimliğinin bir parçası olan cinsel yönelimini ailesi ile paylaşması önem kazanmaktadır.

Zaman ve mekan çeşitliliği Türkiye’de aile kültüründe genellemeler yapmayı ve konuyu tüm açılarıyla ele almayı zorlaştırmaktadır. Geleneksel yapı, aile kültürünün yapılanmasında etkin rol oynadığı için aile ilişkilerinin incelenmesinde bu yapı dikkate alınmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1991). Bu açıdan düşünüldüğünde, birçok eşcinsel birey ailesinin açılmasına vereceği olumsuz tepkilerden çekinmektedir. Ailenin vereceği olumsuz tepkiler ise bireylerin psikolojik uyumunu olumsuz yönde etkilemektedir (D’Augelli & Hershberger, 1998). Benzer şekilde yargılayıcı bir toplumsal yapı içinde, bireylerin ailelerine ve topluma açılmaları zorlaşmakta ve bu durum psikolojik uyum sürecini olumsuz etkilemektedir.

Diğer taraftan, aile dinamiğinde çocuğa, anne ve baba tarafından atfedilen değerler ve beklentiler aile ilişkilerinin nasıl işleyeceğini büyük ölçüde etkilemektedir (Kağıtçıbaşı, 1991). Aile sistemi içinde, eşcinsel yönelimin aileye ifade edilmesiyle diğer aile bireyleri için yeni bir süreç başlamaktadır (LaSala, 2000). Kağıtçıbaşı’na (1991) göre Türkiye gibi toplumlarda aile etkileşimi karşılıklı bağımlılık, sosyal etkileşim ise kişiler arası bağımlılık ile sürdürülmek istenir; “Beraberlik kültürü” bu toplumlarda önemlidir (s. 55). Aynı zamanda, çekirdek aile geniş aileye işlevsel bağlarla bağlıdır. Bu şekilde yapılanmış bir toplumda, hem aile hem de birey, sosyal çevre ve toplum tarafından denetlenmektedir. Türkiye’deki muhafazakar ve ataerkil toplum yapısının başatlığı, sıkı aile bağlarına verilen önem

göz önüne alındığında, bu durum ailenin kendi içindeki süreçleri olumsuz etkilemekte ve diğer aile bireylerinin çevresine açılması zorlaştırmaktadır.

Yalom'a göre, varoluşçu yaklaşımla ifade edilecek olursa, aslında açılmak kişinin kendi kültüründe ve sosyal bağlamında başkalarıyla birlikte var olabilmek için en uygun yolu bulabilmesidir (akt. Elizur & Mintzer, 2001).

1.1.Cinsel kimlik

Cinsel kimlik, cinselliğinin; cinsel çekim, cinsel davranış ve cinsel arzular gibi yönlerine göre kişinin kendisi tarafından belirlenen bir kavramdır (Savin-Williams, 2011). Telingator ve Woyewodzie'e (2011) göre cinsel kimlikte önemli olan kişinin cinsiyetine ve cinsel çekimine ilişkin kendi tanımlamasıdır. Cinsel kimlik ve cinsel yönelim karıştırılan kavramlardır (Patterson, 2000; Savin-Williams, 2011). Genellikle cinsel yönelimin, cinsel kimliğin ve cinsel davranışların birbiri ile örtüştüğü düşünülmektedir ancak bu her birey için geçerli olmak zorunda değildir (Patterson, 2000). Örneğin, bir kadın kendi cinsine cinsel çekim duyabilir, her iki cins ile cinsel birliktelik yaşayabilir ve romantik olarak erkeklere aşık olabilir (Savin-Williams, 2011). Buna göre, eşcinsel duygu ve davranışlar her zaman eşcinsel kimliğe işaret etmemektedir (Boxer, Cook, & Herdt, 1991).

Cinsel kimlik ve cinsel davranış arasında çok az ilişki olabileceği veya hiçbir ilişki olmayabileceğine dair sunulan kanıtların artması cinsel yönelim tartışmalarını karmaşık hale getirmiştir (Edward & Brooks, 1999).

Cinsel kimlik; cins, cinsiyet, cinsiyet kimliği, sosyal/toplumsal cinsiyet rolü ve cinsel yönelim kavramlarıyla iç içe geçmiştir. Farklı parçaların etkileşimi de cinsel kimliği karmaşık bir kavram yapmaktadır (Cramer, 1980; Edward & Brooks, 1999; Recio, 2000). Bu sebeple, kavramlar arasındaki ayrımın yapılması önemli olabilir.

1.1.1. Cinsel kimlikle ilgili kavramlar

Cins, doğumda atanmış ve biyolojik durum olarak dişi (female) veya erkeğe (male) işaret eder (American Psychological Association [APA], 2011; Waltner,1986). Dişi ve erkeğe ilişkin anatomik, fizyolojik ve genetik özelliklerdir (APA, 2008).

Cinsiyet ise toplumun kadın ve erkeğe uygun olarak attettiği sosyal olarak yapılanmış roller, davranışlar, aktiviteler ve özelliklerdir. İnsanların kendileri hakkında nasıl hissedeceklerini, nasıl davranacaklarını ve insanlarla etkileşimin nasıl olacağını etkiler (APA, 2008). Ancak bazı kültürlerde cinsiyet kadın ve erkek olarak iki uçlu değildir. Örneğin, Jichitan kültüründe, üçüncü cinsiyet olarak kadınsı özellikler ve roller taşıyan bir erkek cinsiyeti vardır ve kültürde bu cinsiyet kabul görmektedir (Dost, 2011). Cinsiyet kimliği ise kişinin dişi veya erkeğe ilişkin psikolojik duygu ve algıları kapsar (APA,2008; Patterson, 2000).

Diğer taraftan, sosyal/toplumsal cinsiyet rolü, kültürün tanımladığı kadınsı ve erkeksi davranışlara işaret eder (APA, 2008). Ancak, Amerikan kabilesi olan Navaho kültüründe kadın ve erkek dışında, kadın-erkek ve erkek-kadın olarak iki cinsiyet rolü daha bulunmaktadır. Bu roller toplumun ihtiyacına göre şekillenmiştir ve kutsal kabul edilir (Dost, 2011). Kwaiaatkowski'ye (2010) göre cinsiyet rolleri kültürün etrafında şekillenir ve başta aile olmak üzere sosyal çevre ve toplum tarafından

aktarılır. Navaho kültürü, cinsiyet rollerinin toplumun etkisiyle biçimlendiğini ortaya koymaktadır.

Cinsel yönelim ise; aynı cinse, diğer cinse, iki cinse (APA,2008; Patterson, 2000) ya da hiçbir cinse yönelik duygusal yakınlık, cinsel çekim, cinsel fantezi ve düşünceler, sevgi ve bağ kurma yatkınlığıdır (Savin-Williams, 2011). Yetişkin cinsel yöneliminin temelini oluşturan bu çekimler orta çocukluk ve erken ergenlik dönemleri arasında ortaya çıkmaktadır (APA, 2008; Cramer, 1980). Genellikle eşcinsel duyguların fark edilmesi 13-15 yaş arasında gerçekleşse de, kişilerin farklı olduklarını daha erken yaşlarda hissettikleri bilinmektedir (D'Augelli & Hershberger; Matthews & Salazar, 2012). Cinsel yönelim aynı zamanda, kişinin benzer çekim duyan bireylerden oluşan bir topluluğun parçası olmasına dayanan kimlik duygusuna da işaret eder (APA, 2008).

1.1.2. Cinsel yönelim

Uzun yıllar cinsel yönelimin sadece diğer cinse duyulan çekim ve sadece aynı cinse duyulan çekim arasındaki geniş yelpazede çeşitlilik gösterdiği söylenmiştir (APA, 2008; Bos ve Standfort, 2010). Cinsel yönelim genellikle; heteroseksüel, çoğunlukla heteroseksüel, biseksüel, çoğunlukla eşcinsel ve eşcinsel olarak sınıflandırılmıştır (Savin-Williams, 2011). Cinsel yönelimin nasıl geliştiğini psikanalitik kuram, biyolojik kuramlar, özcü (essentialist) kuram, sosyal yapısalcı (social constructionist) kuram, birleşmiş cinsel kimlik modelleri farklı yaklaşımlarla ele almıştır.

Cinselliği gelişimin merkezine alan ilk defa Freud olmuştur (Edward & Brooks, 1999). Freud'a göre eşcinsellik normal gelişimde heteroseksüelliğe giderken durdurulmuş bir aşamadır. Kişi normal gelişime göre bu aşamayı geçmelidir

(Edward & Brooks, 1999). Blos'a göre ise ergenlikte oedipal karmaşanın tekrar çözümlenmesi, ebeveynlerle olan psişik bağların tekrar değerlendirilmesi heteroseksüel kimliğin kazanımına destek olur (Çelen, 2011).

Biyolojik kuramlar ise cinsel yönelim çalışmalarında esas olarak etiyojolojiye odaklanmıştır (Edward & Brooks, 1999). Pillard and Bailey (1998) heteroseksüel ve eşcinsel yönelim üzerine, ikiz ve evlatlık çocuklarla yaptıkları çalışma sonucunda cinsel yönelimin kalıtsal olarak aileden geçtiğini savunmuşlardır. Araştırma sonuçlarına göre cinsel yönelimin en az yarısının genetik ile açıklanabileceğini ileri sürmüşlerdir. Gelecek vaat ettiği söylenen nöroendokrinoloji araştırmalarına göre ise (Edward & Brooks, 1999) prenatal dönemde beyin yapısının gelişimsel farklılıkları cinsel yönelimin çeşitli olmasında etkili olabilecek bir faktördür; ancak bu çalışmalar henüz tamamlanmamıştır (Henslin 2014).

Özcü (essentialist) yaklaşıma göre, cinsel yönelim hem biyolojik hem de psikolojik faktörlerle oluşur (Recio, 2000). Kendi cinsine ya da karşı cinse duyulan cinsel arzu doğuştan gelir. Bu sebeple cinsel yönelim sonradan değişebilecek bir yapıya sahip değildir (Henslin, 2014; Recio, 2000). Ek olarak, sadece özcü yaklaşımın odağa alınmasıyla cinsel yönelim genlerle açıklanmaya çalışılmıştır. Ancak cinsel yönelimin yalnızca kalıtımla açıklanabileceğine ilişkin yeterli kanıt bulunmamaktadır (Recio, 2000).

Sosyal yapısalcı (social constructionist) yaklaşıma göre ise insanlar yönlendirilmemiş bir cinsel dürtü ile doğarlar ve cinsel yönelimler sonradan öğrenilir (Recio, 2000). Bu yaklaşıma göre, insanlar kendi cinsel kimliklerini inşa ederler. (Edward & Brooks, 1999; Recio, 2000). Cinsel yönelim geçici olabilir, kültürden ve

tarihsel süreçten dolayı farklılaşabilir ve sosyal koşullanmanın bir ürünü olarak kabul edilebilir (Henslin, 2014; Pickett, 2011; Recio, 2000).

Recio (2000), sosyal yapısalcı yaklaşımın eşcinsel yönelimin heteroseksüel yönelimden ileri geldiğini savunmasını ve cinsel kimlikte tarih ötesi ve kültürlerarası süreçleri göz ardı etmesini, özcü yaklaşımın ise cinsel yönelimi kalıtsal kökene dayandırmasını eleştirmiştir. Bu iki yaklaşımın eksiklerine karşı alternatif bütünleşmiş bir model sunmaktadır. Bu yaklaşımında genetik özelliklerin sosyal olarak yapılandığına işaret eder. Aslında, cinsel yönelimde hem genetiğin hem de çevrenin ortak etkisi görülmektedir (APA, 2008).

Uzun yıllar eşcinsel yönelime hastalık olarak bakılmasının ardından, Amerikan Psikiyatri Derneğinin 1973'te eşcinselliğe ilişkin ruhsal bozukluk tanısını kaldırmasıyla birlikte eşcinselliğin kaynağı patolojiden uzaklaşmıştır. Eşcinselliğin kaynağının patolojiden uzaklaşmasıyla cinsel kimlik gelişimi alanında bir boşluk olmuş ancak bu sürecin sonunda araştırmacılar daha çok olumlu ve daha az patoloji odaklı modeller geliştirmeye başlamıştır (Edward & Brooks, 1999). Bu, eşcinsel bireylerin psikolojik uyumları ve cinsel kimlik gelişimleri açısından çok önemli bir adımdır.

1.1.3. Eşcinsel yönelim

Cinsel yönelim üzerine yapılan ilk önemli çalışmalardan birisi kabul edilen Ulrichs'in çalışmasında eşcinsel, biseksüel ve heteroseksüel kavramları kullanılmadan erkek cinsel yönelimi üç kategoriye ayrılmıştır (akt. Sell, 1997). Aslında "homosexual" (eşcinsel) ve "heterosexual" (heteroseksüel) kavramları, cinsel davranışın sınıflandırılmaya başlanması ile oluşturulmuştur (Edward & Brooks, 1999). Heteroseksüel yönelimden yani "normal"den sapan yönelim

sınıflandırmasının, 19'uncu yüzyılda endüstriyel kapitalizminin bir sonucu olarak ortaya çıktığı söylenmektedir (Recio, 2000). O dönemin anlayışına göre iki aynı cinsten bireyin üretken olmaması bu sınıflandırmanın gerekçesi olarak görülmüştür (Çelen, 2011; Recio, 2000). Cinselliğin üremenin kökeni olarak kabul edilmesi bütün kültürleri cinselliğin nasıl ifade edileceğini ve kültürel normlara uyup uymadığını kontrol etme ve şekillendirme çabasına itmiştir (Berman & Wohlsifer, 2011).

Ellis (1936) ve Krafft-Ebing (1887, 1965) gibi araştırmacılar cinsel gelişim üzerine yaptıkları çalışmalarda heteroseksüel yönelim dışındaki cinsel yönelimleri sapma olarak değerlendirerek cinsel yönelimin patolojisine odaklanmışlardır (akt. Storms, 1980). Yine o dönemde eşcinselliği hastalık olarak gören ve tedavi öneren “Efemine homoseksüellik: Bir çocuk hastalığı”, “Dönüştürme ve homoseksüellik”, “Üniversite öğrencilerinde cinsel sapma”, “ Davranış terapisi” gibi başlıklı birçok makale yazılmıştır.

1970'lerden itibaren eşcinsellik üzerine yapılan çalışmaların patolojik olmayan bir yaklaşıma doğru yön değiştirmesiyle (D'Augelli, 1994) Cass'e (1984) göre, tedavi uygulamaları, eşcinselliğin nedeni gibi konulardan uzaklaşmış; onun yerine eşcinsel yönelimde eşcinsel bireylerin kendi deneyimleri ve algıları önem kazanmıştır. Eşcinsel kimlik; araştırmacılar tarafından eşcinsel kimlik oluşumu (Cass, 1979), cinsel kimlik gelişimi (Coleman, 1982) ve kimlik kazanımı (Troiden, 1979) gibi evre kuramları ile incelenmiştir.

1.1.3.1. Eşcinsel kimliğin gelişim evreleri

Eşcinsel gelişim evrelerini açıklayan kuramlarda eşcinsel kimlik bütünlüğüne doğru ilerlenirken (örneğin, Cass, 1979; Coleman, 1982; Sullivan, 1984; Troiden, 1979), Erikson'un psikososyal gelişim kuramında olduğu gibi farklı evrelerden

geçilmektedir (Edward & Brooks, 1999). Cinsel gelişim evrelerini açıklayan bu kuramlar; gelişim basamaklarının kapsamı, niceliği ve içerdiği bilişsel, duygusal ve davranışsal deneyim bileşenleri açısından birbirinden farklıdır (Holtzen,1993). Kuramların ortak noktası ise bireyin kendi eşcinsel yönelimini fark edip kabul etmesinden, topluma açılmaya doğru gitmesidir.

Cass, eşcinsel kimlik gelişimi modeli araştırmasında hem kadın hem de erkek eşcinsel bireyleri dahil eden ilk araştırmacı olmuştur. Ancak bu ve diğer evre kuramlarındaki temel problem kadın ve erkeğin cinsel kimliklerinin benzer şekilde geliştiğini farz etmeleridir (Edward & Brooks, 1999). Buna rağmen bu kuramların eşcinsel yönelimi patolojinin dışında incelemiş olmaları dikkate değerdir.

Cass'ın (1984) eşcinsel kimlik biçimlenmesi modeline göre cinsel kimliğin oluşmasında yaştan bağımsız altı evre vardır. Birinci evre olan kimlik karmaşasında düşünce, duygu ve davranışlarının eşcinsel olarak adlandırılabilceği fark edilir. İkinci evre olan kimlik karşılaştırmasında birey, kendi cinsel yönelimini eşcinsel olmayan cinsel yönelimlerden ayırıştırır ve “farklı” olduğunu hisseder. Üçüncü evre olan kimlik toleransında, diğer eşcinsel bireylerle tanışmanın yolları aranır. Evrenin sonunda, kişisel deneyimlere dayalı olarak olumlu veya olumsuz toplumsallık bilinci oluşturulur. Dördüncü evre olan kimlik kabulünde ise eşcinsel kimlik kabul edilir. Yakınlara açılma gerçekleşebilir ancak eşcinsel kimlik toplumdan gizlenir. Beşinci evre kimlik gururudur. Dünya eşcinsel olanlar ve olmayanlar şeklinde görülebilir. Bu evrede, toplumun eşcinsel bireyleri damgalamasına karşı öfke duyulur. Altıncı evre ise kimlik sentezidir. Gey ve lezbiyen kimlik diğer kimlik boyutları ile bütünleşir. Cinsel kimlik önemlidir ancak başkalarıyla olan ilişkilerde artık temel faktör değildir (Cass, 1984).

Kişi eşcinsel yönelimini kabul etmese de fark etmiş olması cinsel kimlik gelişiminin ilk adımıdır. Cass'e (1984) göre başkalarıyla olan etkileşim sonucunda eşcinsel kimlik oluşur. Ancak cinsel kimliğin oluşması yeterli değildir. Bu cinsel kimliğin günlük hayatta korunabilmesi için duygusal, bilişsel ve davranışsal stratejiler geliştirilir. Sonra bu yeni cinsel kimlik, kendilik algısı ile bütünlüğe ulaşır (Cass, 1984).

Troiden'a göre (1979) ise dört evreden oluşan bir eşcinsel kimlik gelişim modeli sunmaktadır. İlk evre hassasiyet, ergenlik öncesi dönemde gençlerin aynı cins akranlarından farklı olduklarını hissettikleri evredir. Ancak cinsel kimlik henüz eşcinsel olarak tanımlanmamıştır. İkinci evre karmaşa; ergenlik döneminde kimlik karmaşasının yaşandığı, belirsizliklerin ve duygu ve davranışların eşcinsel olarak adlandırılabilceğinin fark edildiği ve gizlendiği evredir. Üçüncü evre kabul evresinde eşcinsel kimlik kabul edilir ve topluma açılmaya hazırlık olarak eşcinsel topluluklarda açılma gerçekleşir. Dördüncü evre bağlılıkta ise bireyler tarafından eşcinsellik sevgiyle karşılanır bir kimlik olarak benimsenir. Duygusal ve cinsel kimlik bütünlüğü sağlanır. Heteroseksüel bireylere açılma gerçekleşir (akt. Wilson & Robertson, 2011).

Coleman'a (1982) göre kişinin kendisini "farklı" hissetmesi ile başlayan gelişimsel süreç; eşcinsel duyguları tanıma, deneyim etme, karşılıklı ilişki kurma becerilerinin edinilmesi aşamalarından geçerek kimliğin kişisel ve toplumsal parçalarıyla bütünleşmesi ile tamamlanır (akt. Beaty 1999). Sullivan (1984) ise kişinin eşcinsel yöneliminin farkında olmadan kendisini "farklı" hissettiğini, önce eşcinsel duyguların görmezden geldiğini sonra bu duygularını bastırmaya çalıştığını

ve kişi duygusal ve sosyal olarak hazır olduğunda ise açılmanın gerçekleştiğini savunmuştur (akt. Beaty 1999).

Zamanla farklı kuramlar ve modeller geliştirildikçe evre kuramları çeşitli açılardan eleştirilmiş ve cinsel kimliğe farklı bakış açıları geliştirilmiştir.

1.1.3.2. Eşcinsel kimliğe ilişkin modeller ve queer kuramı

1.1.3.2.1. Eşcinsel kimliğe ilişkin modeller

Elizur ve Mintzer (2001), cinsel ynelimin açılma ile tamamlanmasının ve cinsel kimlik gelişiminde evrenselliğin şart olmadığı belirterek evre kuramlarını eleştirmişlerdir. Ek olarak, gelişimsel görevlerin katı bir evre kuramının dışında da tamamlanabileceğini, bireylerin farklı koşullarda farklı zorluklarla karşılaşarak yine dengeli ve bütün bir kimliğe ulaşabileceklerinin altını çizmişlerdir.

Evre kuramlarından farklı olarak, Elizur ve Mintzer (2001), bireyleri doğrusal bir çizgide gelişimsel kategorilere göre ayırmamışlardır. Gey bireylerin kendini tanımlaması, cinsel kimliğin kabulü ve açılma olarak birbiriyle alakalı üç farklı süreçten bahsetmişlerdir. Onlara göre, gelişimsel açıdan bazı süreçler diğerlerinden daha öncelikli olabilmektedir. Örneğin, cinsel kimliğin kabulünden önce belli bir derece kişinin kendini tanımlamış olması gerekmektedir. Kendini tanımlama ve kabul ise açılma sürecinde belirleyici olmaktadır. Ancak açılmanın kişinin kendisine açılmasıyla başlaması göz önüne alındığında bu süreçler sanıldığından daha iç içe ve karmaşık olabilir.

Araştırmalarda genellikle gey kimliğin yapılanması incelenirken (Elizur & Mintzer, 2001; Elizur & Mintzer, 2003, Elizur & Ziv, 2001), Alessi, Ahn, Kulkin ve Ballard (2011) lezbiyen kimliğin yapılanmasını incelemişlerdir. Bu süreçte rol karmaşası ve sorunların üstesinden gelinip gelinmemesine bağlı olarak farklı deneyimler yaşandığını vurgulanmışlardır. Örneğin, gelişime bağlı olarak cinsel kimlikte kendine güven gelişebilirken, diğer taraftan cinsel kimlikle ilgili kaygı ve düşük zgven oluşabilmektedir (Alessi, Ahn, Kulkin & Ballard, 2011).

Bilodeau ve Renn (2005) gibi araştırmacılar ise cinsel kimliğin gelişiminde kültür, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, yetenek ve maneviyat gibi faktörlerinde etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu faktörleri evre kuramlarına kıyasla araştırmasına dahil eden D'Augelli (1994) olmuştur.

D'Augelli (1994) yaşam boyu (life-span) kuramında hem biyoloji hem de evre faktörlerin cinsel kimliği birlikte şekillendirdiğine dikkat çekmiştir. Ona göre, duygu ve davranışlar, cinsel deneyim, aile, arkadaşlar ve samimi ilişkilerin birbirleri arasındaki etkileşimleri, yasal ve politik süreçler, sosyal normlar, sosyo-tarihsel bağlantılar, kültür gibi faktörlerin zaman içinde değişmesi ve karmaşık etkileşimi cinsel kimliğin oluşumunda etkidir. Cinsel kimliğin zaman zaman akışkan ve zaman zaman sabit olabileceğini savunmuştur.

D'Augelli'nin (1994) gelişimsel modeli altı cinsel kimlik sürecinden bahseder. Bu süreçler; heteroseksellikten ayrılma, kişisel Lezbiyen Gey ve Biseksüel (LGB) kimlik geliştirme, LGB sosyal kimlik geliştirme, ebeveynlerinin LGB evladı olma, LGB yakınlığı kurma ve LGB topluluğuna girme süreçlerini kapsamaktadır. Bilodeau ve Renn'e (2005) göre kuramın evre kuramlarından ayrılan

en önemli özelliği bu altı sürecin neredeyse birbirinden bağımsız işlemesi ve bir sıra takip etmek zorunda olmayışıdır.

Günümüzde cinsel kimliğe ilişkin tanımlar, geleneksel bakış açısının ilerisine taşınmıştır (Savin-Williams, 2011). Böylece, cinsel kimliğin sadece iki uçlu heteroseksüel ve eşcinsel yönelimle kısıtlanamayacağına yönelik çalışmaların sayısı giderek artmıştır.

1.1.3.2.2.2. Queer kuramı

Cinselliğe ilişkin çeşitliliklerin tanınmasıyla birlikte gelişen kuramlardan birisi Queer kuramıdır. Queer kuramı kavramı ilk kez 1991 yılında Lauretis tarafından kullanılmıştır (Edward & Brooks, 1999). “Queer”den bazen kültürel olarak “marjinal” görülen cinsel kimlikler için bir şemsiye kavram olarak bahsedilmiş, bazen ise geleneksel gey ve lezbiyen çalışmalarından çıkan ve gelişmeye başlayan bir kuram olarak bahsedilmiştir (Jagose, 1996).

Kuramın asıl amacı heteroseksüel-eşcinsel ikili değerini sorunsallaştırmak olmuştur. Kuram, cinsel kimliğin akışkan doğasına ve toplumsal olarak yapılandırıldığına dikkat çekmek istemiştir (Edward & Brooks, 1999). Rosario, Schrimshaw, Hunter ve Braun (2006) da cinsel kimliğin akışkanlığını incelemiş ve cinsel kimlik gelişiminin gey ya da lezbiyen kimlik kazanıldıktan sonra da gelişime ve değişime açık olduğunu ortaya koymuşlardır.

Queer kuramı kendisini dengeye ulaştırma ya da güçlendirme amacı taşımayan bir kimlik kategorisi olarak görülmüştür (Jagose, 1996). Halperin’e ve Butler’a göre queer; tam olarak nereye işaret edildiği belirsiz bir şekilde ileriye işaret etme yoludur, sürekli inşa halindeki bir kimliktir ve kalıcı olarak oluşma alanıdır

(akt. Jagose, 1996). Queer aslında bir kimlikten çok kimliğin eleştirisi olarak görülmüştür (Jagose, 1996). Queer kuramı, kimlik, cinsellik, cinsel kimlik, cinsiyet, cinsiyet rolleri ve cinsel yönelime çok daha geniş bir açıdan yaklaşmaktadır.

Kısaca belirtilirse; bahsedilen tüm bu araştırmalar dikkate alındığında, cinsel kimlik ve cinsel yönelimin ne kadar karmaşık bir yapıya sahip olduğu ve kavramsal tartışmaların değişime ne kadar açık olduğu ortaya çıkmaktadır. Okami ve Shackelford'a (2001) göre cinsel yönelimi çeşitli kuramlar birbirlerinden farklı ele almalarına rağmen, hiçbiri çevre koşulları ve biyolojinin etkileşimi inkar etmemektedir. Yine de araştırmacılar, bir bireyde neden heteroseksüel, biseksüel ve gey ya da lezbiyen yönelim geliştiğine ilişkin uzlaşmaya varamamışlardır (APA,2008; Çelen, 2011; Recio, 2000).

Sebebi ne olursa olsun cinsel yönelim; aşk, sevgi, bağlanma ve yakınlık gibi derin ihtiyaçları karşılayan yakın ilişkilerle bağlantılıdır (APA, 2008). Bağlanma en basit ifadesi ile başka birine karşı gösterilen duygusal bağ (Ainsworth, 1969; Santrock, 2009) ve başkalarıyla kurulan sevgi ilişkisidir (Ainsworth, 1969). Bowlby'a (1973, 1980) göre bağlanma en çok erken çocuklukta önemlidir ancak kişiyi hayatı boyunca etkiler. Bu nedenle yetişkinlikte de ilişki tarzını etkileyen bağlanma her birey için önemlidir.

1.2.Bağlanma

Bağlanma kuramı John Bowlby (1907-1991) ve Mary Salter Ainsworth'ün (1913-1999) ortak çalışmalarına dayanır. Eklektik bir yaklaşımla; etiyoloji, psikodinamik yaklaşım, evrimsel kuram ve bilişsel psikoloji üzerinden kavramlarla şekillenen kuram için (Bowlby, 1969, 1973, 1988; Bretherton, 1992; Çok ve Morsümbül, 2011) kişilik psikolojisi, sistem kuramları, genetik ve biyoloji biliminin çeşitli dallarından faydalanılmıştır (Ainsworth & Bowlby, 1991).

Bağlanma, bir kişinin samimiyetle belirlediği ve dünya ile baş etmede daha iyi olduğunu düşündüğü diğer bir kişiyle yakınlık elde etmesi ya da yakınlığın sürekliliğini sağlaması ile sonuçlanan davranıştır (Bowlby, 1969). Bağlanma kalıtsal olarak aktarılandan farklı olarak, gelişme potansiyeli ile ilgili içgüdüsel bir davranıştır (Ainsworth, 1969; Bowlby, 1988). Bunun anlamı, bağlanma davranışı koşullar sağlandığında belli bir yoldan ilerlemeye hazırdır (Bowlby, 1990).

Bebekliğin erken döneminde gelişen bu bağ, ayırt edilebilen ve önceden programlanmış davranış örüntülerinin bir sonucu olarak (Bowlby, 1969, 1990) çocuğun annesine olan yakınlığını ya da uzaklığını belirler (Bowlby, 1969). Bu kuramda sunulan davranış sistemi; çocuğun, bağlanma nesnesi ile olan ilişkisindeki mesafesini ve bağlanma nesnesinin ulaşılabilirliğini koruma altında tutarak gerekli dengeyi sağlamasını, sınırlarını belirginleştirmesini ve ilişki kuracağı kişileri diğerlerinden ayırt etmesini kapsar (Bowlby, 1988). Bu açıdan bakıldığında tutarlı ebeveyn tepkisi bağlanma için önemlidir.

Çocuktaki bağlanma sistemi, çocuğun kendisi ve bağlanma nesnesi hakkında sahip olabileceği ne kadar bilgi varsa elde etmek üzere çalışan bir sistemdir.

Çevresindeki dünya hakkında bilgi edinme, kendilik ve başkaları modelleri olarak düzenlenir ve içsel çalışan modeller (internal working models) olarak adlandırılır. Çocuk sezgi ve öngörülerle davranışlarını planlar ve dış dünyaya ilişkin temsiller oluşturur. Aynı zamanda, kendisi ve bebeği hakkında kendi çalışan modelleri olan anneyle de bütünleşmiş kişilerarası bir ilişki kurar. (Bowlby, 1988).

Bağlanma ve bağlanma davranışı birbirinden farklıdır. Çocuk doğası gereği bir kişiyi tercih eder ve bu kişi genellikle annesidir. Stres ve endişe anında ona gitmeyi ister. Ancak annenin yokluğunda, tercihen tanıdığı birine ya da şefkatli bir yabancıya gidebilir. Bu sebeple bağlanma davranışı değişen durumlara göre farklı insanlara gösterilebilirken; uzun süren, dayanıklı, kalıcı bağlanma ya da bağlanma ilişkisi çok az kişi ile sınırlıdır (Bowlby, 1988).

Birine bağlanmak ya da bağlanmış olmak yakınlık aramaya ve özellikle belirli koşullarda bağlantı kurmaya olan eğilimi ifade eder. Bağlanma davranışı kişi korktuğunda, hasta olduğunda ya da yorgun olduğunda en belirgindir; bakım, ilgi ve rahatlatma ile dindirilir (Bowlby, 1988).

1.2.1. Bağlanma ve ilgili diğer çalışmalar

Tarihsel olarak, bağlanma kuramı ilk nesnenin annenin memesi olduğu nesne ilişkileri kuramının başka bir şekli olarak geliştirilmiştir. Melanie Klein'in kuramında vurgu; yemek ve bebeğin doğası gereği annesine olan bağımlılığı üzerinedir (Harlow & Zimmermann, 1958). Bowlby (1988), çocuklarla olan çalışmalarını göz önüne aldığında bu özelliklerin kendi deneyimleri ile eşleşmediğinden ve alternatif bir cevap arayışına girdiğinden bahsetmiştir.

Bağlanma sadece insana özgü değildir, aynı zamanda diğer türlerde de gözlemlenir (Bowlby, 1988). Lorenz'in (1935) kazlar ve erken gelişmiş kuşlarla yürüttüğü görsel ve işitsel takip yani iz bırakma (imprinting) deneyleri de duygusal bağ kurmada beslenmenin bir gereklilik olmadığını gösterir. Bunun dışında, Harlow ve Zimmermann (1958), fiziksel temasın verdiği rahatlama ile beslenmenin verdiği rahatlığı incelemek ve karşılaştırmak için bir dizi deney yapmışlardır. Deneyde maymunlar sevgi dolu anne nesnesini, onları besleyen anneye tercih etmişlerdir (Baker, 2010; Harlow & Zimmermann, 1958). Bu çalışmalar bağlanmanın beslenmeden çok daha önemli olan sevgi ilişkisi ile ilgili olduğunu ortaya koymaktadır.

Ainsworth yaptığı çalışmalar ve yürüttüğü deneylerle (1963, 1967, 1969, 1978, 1982), Bowlby'nin (1988) kuramında ona rehberlik etmiştir. Standardize ettiği "yabancı durum" deneyinde, bebeklerin bildikleri ve memnun oldukları bir odada yaşadıkları bakıcı ya da annelerinden iki kısa ayrılık ve tekrar kavuşma sonucu davranışlarını (Barholomew & Horowitz, 1991; Slee, Campbell, & Spears, 2012), anne duyarlılığını, anne kabulünü ve annenin bebeği ile işbirliğini incelemiştir (Slee, Campbell, & Spears, 2012). Bebeklerin verdikleri tepkilere göre üç farklı bağlanmadan bahsetmiştir: (1) Güvenli bağlanma, (2) güvensiz-kaçınan bağlanma, (3) güvensiz-direnen bağlanma (Santrock, 2008; Sümer ve Güngör, 1999).

Güvenli bağlanmada bebek, bakıcısını etrafını keşfetmek için güvenli üs olarak kullanır. Bebek, bakıcının varlığında oda ve odada bulunan oyuncaklarla ilgilenir, bakıcı odadan ayrıldığında biraz huzursuzlaşır (Sümer ve Güngör, 1999) ve bakıcı döndüğünde tekrar olumlu iletişim kurar (Santrock, 2008). Güvensiz-kaçınan bağlanma ise bebeğin bakıcıdan kaçınarak güvensizlik gösterdiği bağlanmadır.

Bebek bakıcı ile çok az etkileşime girer, bakıcının odadan ayrılmasından etkilenmez, genellikle bakıcı döndüğünde tekrar iletişim kurmaz (Santrock, 2008; Sümer ve Güngör, 1999). Güvensiz-direnen bağlanmada, anneden ayrılan bebek yoğun kaygı, gerilim ve öfke yaşar, yabancı ile iletişimi reddeder, bebek bir taraftan annesine yapışır diğer taraftan yakınlığına karşı koyarak onu iter (Santrock, 2008; Sümer ve Güngör, 1999).

Erikson da anne ve bebek ilişkisini incelemiştir. “Güvene karşı güvensizlik” bebekliğin ilk yıllarında gelişir ve gelişiminde kültürün ve tarihin de etkisi vardır. Ona göre toplum ve kültür çocuğa anne aracılığı ile yansır (Feist & Feist, 2009). Annesinin ona istikrarlı şekilde yemek sağlayacağını farkına varan, annenin mutlu ve ritmik sesini duyan (Feist & Feist, 2009), ağladığı zaman annesi tarafından sarılan, sıcak fiziksel temas hisseden bebek “temel güven”i öğrenir. (Faris & McCarroll, 2010). Güvensizlik yıkıcı bir unsur olmakla birlikte, bebekte hem güven hem de güvensizlik gelişmelidir. Çok fazla güven kolay aldanabilirliği ve savunmasızlığı getirebilirken; fazla güvensizlik de düş kırıklığı, kızgınlık, saldırganlık, kötümserlik ve depresyonu getirebilir (Feist & Feist, 2009). Sonuçta; güven ve güvensizlik bebeğin kaçınılmaz olarak deneyim edeceği iki unsurdur.

Anneden farklı olarak baba da bağlanma nesnesi olarak önemlidir. Bowlby (1951) babanın anneye duygusal olarak destek olması ve ona yardımcı olmasının dolaylı olarak çocuğun sağlıklı gelişimine katkı sağlayacağını söyleyerek o dönem için babanın işlevine dikkat çekmiştir. İleriki çalışmalarında ise çocuğun bir ebeveyni ya da iki ebeveyni ile güvenli bağ kurabileceğini, ya da hiç biri ile güvenli bağ kuramayabileceğini söylemiştir (Bowlby, 1988).

Main ve Weston (1981) ise baba ile bağlanmayla ilgili araştırmalarında “yabancı durum” deneyini genişletmişlerdir. Araştırmalarının önemli bulgularından birisi bebek-anne bağlanma ilişkisi ile bebek-baba bağlanma ilişkisinin benzer şekilde olduğudur. Araştırmalarda iki ebeveyni ile güvenli bağ kuran çocuklar özgüveni ve yeterliliği en fazla olan çocuklar iken, ebeveynlerinden sadece biri ile güvenli bağı olan çocukların özgüveni ve yeterliliği daha düşük bulunmuştur. Hiçbir ebeveyni ile güvenli bağı olamayan çocuklar ise en düşük seviyede özgüven ve yeterliliğe sahip olanlar olmuştur (Main & Weston, 1981).

Baba-çocuk ve anne-çocuk ilişkisinde güvenli bağlanmanın farklılık göstereceğini öngören Verissimo ve ark. (2008), iki ebeveyn ile olan bağlanmaları ayrı ayrı incelemiştir. Sonuç olarak, çocukların anne ve babalarıyla benzer şekillerde bağlanma geliştirdiklerini ve baba ile güvenli bağ kuran çocukların akran ilişkilerinde de güvenli bağ kurduklarını bulmuşlardır (Verissimo ve ark., 2008).

Çocuğa bakım veren kim olursa olsun aralarında kurulan bu ilişki çok önemlidir. Bowlby (1988), bunun en önemli sebebinin aslında çocuğun bakıcısıyla deneyimleri sonucu içselleştirdiği bağlanmanın aile dışındaki ilişkilerinde kullanacağı modelin ilk örneği olması olduğunu söylemiştir. Bağlanma kuramı güvenli ebeveyn bağlanması kuran bireylerin “güvenli üs” davranışları sergiledikleri ve çevrelerini keşfe çıktıklarını öngörmektedir (Ainsworth, 1969; Barholomew & Horowitz, 1991; Bowlby, 1980,1988; Santrock, 2008; Slee, Campbell, & Spears, 2012; Sümer & Güngör, 1999). Holtzen’a (1993) göre bu davranış lezbiyen ve gey bireyler için, lezbiyen ve gey bireyin sosyalleşmesi, diğere eşcinsel bireyleri arayışı ve sevdiklerine cinsel yönelim konusunda açılması olarak aktarılabilir. Bundan dolayı

cinsel yönelimin bildirilmesinin güvenli bağlanma davranışı olarak kavramsallaştırılabileceğini öne sürmüştür.

Bağlanma, hayat boyu sürmesi ve sevgi ilişkisi olması sebebiyle ruh sağlığını etkilemekte ve yetişkin bağlanmasının temelini oluşturmaktadır. Ancak, Bartholomew ve Horowitz'e (1991) göre bağlanmanın "çalışan modelleri" ve yetişkinlerin sosyal ve psikolojik uyumları arasındaki ilişkiye dayalı araştırmalar çok eskiye dayanmamaktadır.

Bağlanmada çalışan modellerin iki temel temsili vardır: (1) bağlanma nesnesinin destek ve güvenlik çağrılarına cevap verecek biri olup olmadığı ve (2) kendisinin diğerleri tarafından, özellikle de bağlanma nesnesi tarafından, yardım etmeye değer biri olup olmadığıdır (Bowlby, 1973). İlkinde çocuğun başkalarını nasıl değerlendirdiği önemli iken, ikincisinde kendisi nasıl değerlendirdiği esastır.

1.2.2. Yetişkin bağlanma Stilleri

Bartholomew ve Horowitz (1991), Bowlby'nin (1973, 1980,1988) içsel çalışan modeli olan kendilik ve başkaları modellerinden yola çıkarak, bu modelleri olumlu ve olumsuz iki uçta inceleyerek dört yetişkin bağlanma stili ortaya koymuşlardır. Kendilik algısını olumlu ya da olumsuz (sevilmeye ve desteklenmeye değer ya da değmez), başkaları algısını da olumlu ya da olumsuz (diğer insanlar güvenilir ve ulaşılabilir ya da güvenilmez ve reddedici) olarak dört şekilde kavramsallaştırılmıştır. Bu modele bağlı dört bağlanma stili geliştirmişlerdir: güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu.

Bu modelde, kendilik modeli bağımlılık boyutunu yansıtırken, başkaları modeli kaçınma boyutunu yansıtmaktadır (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Bağımlılık bir çaresizlik durumu anlamına gelmekle beraber, davranış olarak sadece ilişki kurma ve yakınlık değil aynı zamanda başkalarından yardım, dikkat ve onay beklentisidir (Ainsworth,1969). Bunun yanı sıra; düşük bağımlılık, dışarıdan onaya gerek duymadan içsel olarak sağlanan olumlu özsaygıyı ifade ederken; yüksek bağımlılık ise başkalarının devamlı kabulü ile sağlanan olumlu özsaygıyı ifade eder. Yakınlıktan kaçınma ise istenmeyen sonuç beklentisine göre başkalarıyla yakın ilişki kurmaktan kaçınma derecesini yansıtır (Bartholomew & Horowitz, 1991). Bu modellere bağlı dört bağlanma stili, olumlu-olumsuz kendilik ve başkaları modelleri şekil 1.1’de verilmiştir.

		KENDİLİK MODELİ (bağımlılık)	
		Olumlu (düşük)	Olumsuz (yüksek)
BAŞKALARI MODELİ (kaçınma)	Olumlu (düşük)	GÜVENLİ Rahatça yakınlık kurabilen ve özerk	SAPLANTILI İlişkilere takıntılı
	Olumsuz(yüksek)	KAYITSIZ Yakınlığa kayıtsız ve karşıt-bağımlı	KORKULU Yakınlık kurmaktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan

Şekil 1.1 Yetişkin bağlanma stilleri

Kaynak: Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model. Journal of Personality and Social Psychology , 61 (2), pp.226-244

Bu modele göre, güvenli bağlanan kişi kendisini değerli ve sevilmeye layık görürken, diğerler insanları genelde kabul edici ve uyumlu görür. Diğer taraftan; saplantılı bağlanan kişi, kendisini değersizlik bulurken; başkalarını olumlu olarak değerlendirme eğilimindedir. Değerli bulunan kişilerin kabulü kazanarak kendini kabul etmeye çabalar. Korkulu ya da korkulu-kaçınmacı bağlanan kişi ise, kendisini değersiz ve sevilmeye layık olmayan biri olarak görürken; diğer insanları olumsuz olarak değerlendirir. Onların güvenilmez ve reddedici olacaklarını farz eder. Yakın ilişkiler kurmaktan kaçınarak, kendisini başkalarının reddetmesinden korumaya çalışır Kayıtsız ya da kayıtsız-kaçınmacı bağlanan kişi kendisini değerli bulurken başkalarını olumsuz değerlendirme eğilimindedir. Kendisini bağımsız ve incinmez olarak görür ve yakın ilişkiler kurmaktan kaçınarak kendini hayal kırıklığına karşı korumak ister (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Olumsuz bağlanma stillerinin ortak ve farklı yönlerine bakıldığında kendilik ve başkaları değerlendirmesinin etkisi daha belirginleşmektedir. Bartholomew and Horowitz'e (1991) göre saplantılı ve korkulu stiller olumlu özsaygının korunmasında başkalarının onayına duyulan bağımlılıkta benzeşirken, başkaları ile yakınlık kurmaya hazır olma durumunda ayrışırlar. Kayıtsız ve korkulu stiller yakınlıktan kaçınma konusunda benzerlik gösterirken, olumlu özsaygının korunmasında başkalarının onayına duyulan ihtiyaçta farklılaşırlar.

Kısaca; bu bağlanma stilleri, kişinin kendisini ve başkalarını algılayışının ortak etkisinin, yetişkinlikte ilişki kurma tarzını nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bağlanmanın sevgi ilişkisi olduğu göz önüne alınırsa bu bağlanma stillerinin eşcinsel bireylerin yetişkin ilişkilerini ve bağlanmalarını da öngöreceği söylenebilir.

Diğer taraftan, araştırmalarda katılımcıların hiçbiri kesin olarak sadece bir bağlanma stilinde yer almamıştır. Çoğu katılımcı iki ve üç gruba girebilirken, nadiren dört bağlanma stiline giren katılımcılar da olmuştur (Bartholomew & Horowitz, 1991). Bu durum, bağlanmanın koşullara göre farklılaşabileceğine ilişkin ipuçları vermektedir.

Ainsworth'e (1969) göre yetişkinlikte partnerine güvenli bağlanan biri, onun yanında kendini güvende ve rahat hisseder ama yanından ayrılabilir ve hayatının diğer alanlarında da aktivitelerde bulunabilecek beceriye sahiptir. Hazan and Shaver (1987), romantik sevgiyi bir bağlanma süreci olarak kavramsallaştırmış ve Ainsworth'ün bağlanma stillerine benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Kuramsal olarak Bartholomew ve Horowitz'in (1991) araştırmasındaki güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma ve korkulu bağlanma; Hazan ve Shaver'in (1987) araştırmasında sırasıyla güvenli bağlanma, Kaygılı/kararsız ya da kaygılı/dirençli bağlanma ve kaçınan bağlanmaya karşılık gelmektedir.

Hazan ve Shaver'e (1987) göre güvenli bağlananlar sevgi ilişkilerini; arkadaşça, mutlu ve güvenilir olarak tanımlamıştır. Kaçınan bağlananlar yakın ilişki kurmaktan korktuklarını belirtmiş ve kaygılı-dirençli bağlananlar ise ilişkilerinde kıskançlığın, duygusal iniş çıkışların fazla olduğunu ve ilişkilerinde karşılıklılık aradıklarını belirtmişlerdir. Hazan ve Shaver (1987) yaptığı araştırmada kaçınan gruba güvenli grubun bağlanma geçmişlerinin benzer olduğunu saptamışlardır. Bartholomew ve Horowitz'in (1991) bağlanma stillerine göre değerlendirilecek olursa, bu iki grubun bağlanma stillerinin iki zıt kendilik ve başkaları algısının etkileşiminden gelmesi dikkat çekici bir sonuçtur.

Wang, Schale ve Broz (2010) ise kaçınmacı bağlanan grubun yakın ilişkilerde problem yaşadıklarını belirttiklerini söylemişlerdir. Kaygılı bağlanan bireylerin ise olumsuz benlik algıları vardır ve diğer bağlanma stillerine kıyasla kendilerine verdikleri değer daha düşüktür. Terk edilme ve reddedilme korkusu, duygusal bağımlılık, sosyal özgüven eksikliği ve bağımlı/saplantılı ilişki tarzı diğer bağlanma gruplarından yüksektir (Wang, Schale & Broz, 2010). Buradaki kaygılı bağlanma Bartholomew ve Horowitz'in (1991) saplantılı bağlanma stiline karşılık gelmektedir.

Uzun yıllar bağlanma ve romantik ilişkiler üzerine yapılan araştırmalar heteroseksüel çiftlerin ilişkilerini kapsamıştır. Heteroseksüel olmayan ilişkiler ve bağlanma arasındaki çalışmaların yetersiz olmasının sebebi, tüm çiftler arasındaki bağlanmanın benzer süreçlere sahip olacağı varsayımdır (Mohr, Selterman & Fassinger, 2013). Ancak bu varsayım doğru olsa bile cinsel yönelim ve bağlanma arasındaki ilişkinin boyutları incelenmelidir (Wang, Schale & Broz, 2010). Bağlanma kuramı; lezbiyen ve gey yetişkin kimliğini ve kendine özgü gelişimsel problemleri incelemek için geçerli bir temel olarak görünmektedir.

1.2.3. Eşcinsel yönelim ve bağlanma

Yetişkinlerle yapılan çalışmalarda araştırmacılar (örneğin, Collins & Read, 1990; Mikulincer & Nachshon, 1991) bağlanma stili ve yakın ilişkinin kalitesi arasında güçlü bir bağlantı bulmuşlardır (Holtzen, 1993). Elizur ve Mintzer'e (2001) göre, bu sonuçlar, kendi araştırmalarında ulaştıkları, gey kimlik oluşum sürecinin güvenli bağlanma stili ile olumlu bir bağlantısı olduğu bulgusunu desteklemektedir. Kişinin eşcinsel kimliğinin, kimliğinin tüm matrisi ile bütünleşmesi hem güvenli bağlanmanın kurulmasına hem de ilişkilerinde daha olumlu benlik algısı oluşmasına

katkı sağlamaktadır (Elizur & Mintzer, 2001; Holtzen, 1993). Diğer bir deyişle kimlikte bütünleşmeye doğru gidilmesi güvenli bağlanma stilini güçlendirmektedir.

Bununla yanı sıra; Roisman, Clausell, Holland, Fortuna ve Elieff (2008) eşcinsel ve heteroseksüel çiftlerle yürüttükleri çalışmalarında; yetişkin bağlanmasının, ilişkiye bağlılığın, ilişkiden memnuniyetin, ilişkinin kalitesinin ve ilişkiadaki problem çözme tarzının cinsel yönelime göre farklılaşmadığını bulmuşlardır.

Benzer şekilde, Holtzen (1993), anne ve baba bağlanmasına baktığında, gey lezbiyen bireylerin ebeveyn bağlanmaları ve onların heteroseksüel kardeşlerinin ebeveyn bağlanmaları arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Wang, Schale ve Broz (2010) da araştırmalarında bağlanma stiline cinsel yönelime göre farklılaşmadığını bulmuşlardır.

Diğer taraftan, bağlanmanın romantik partnerle ya da arkadaşlarla kurulan ilişkiye göre değişebileceği düşünülmüştür. Diamond ve Dube (2002) yüz seksen altı gey, lezbiyen ve heteroseksüel gençten oluşan grubun arkadaşlarına olan bağlanmasını incelemiştir. Gey bireylerin heteroseksüel erkeklere göre diğer cinsiyetten daha fazla arkadaşı olduğu ve arkadaşlarına daha çok ve romantik partnerlerine daha az bağlandıklarını bulmuşlardır. Bunun sebebinin gey bireylerin romantik ilişkilerindeki düşük yakınlık beklentisine bağlı olabileceğini öne sürmüşlerdir.

Bununla birlikte; lezbiyen bireylerle yapılan bir çalışmada güvenli bağlananların özerklik ve yakın ilişkileri arasında sağlıklı bir denge kurdukları, yakınlıktan korkmadıkları ve ilişkilerinde partnerlerine karşı-bağımlılık geliştirmedikleri bulunmuştur (Alessi, Ahn, Kulkin & Ballard, 2011).

Diğer taraftan; ilişki içinde kişilerin bağlanmadaki kaçınmaları birbirinden farklı anlamlara gelebilmektedir. Mohr, Selterman ve Fassinger'in (2013) araştırmasında ise güvensiz bağlanan eşcinsel bireylerin ve partnerlerinin ilişkilerinde memnuniyet, bağlılık, güven, iletişim ve problemlerin yoğunluğu bakımından verimsiz bir ilişki işleyişlerinin olduğu saptanmıştır. Bu anlamda cinsiyete bağlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak, kişinin kendi kaçınması, güven azlığı ve zayıf iletişim süreçleri ile ilişkilendirilirken; partnerin kaçınması iletişimden kaçması ile ilişkilendirilmiştir. Bağlanmada kaçınma ve kaygının daha olumsuz ilişki ve deneyimlerle ilgili olduğu bulgusu, heteroseksüel çiftlerle yapılan araştırmalarla tutarlıdır.

Mohr, Selterman ve Fassinger (2013), genellikle araştırmalarda heteroseksüel bireylerin bağlanmasıyla kaçınma ve bağlılığın ilişkilendirildiğini; ama eşcinsel bireyler yürüttükleri kendi araştırmalarına göre bağlanmada kaygı ile bağlılığın ilişkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ancak, başka bir araştırmada da kaygılı bağlanan heteroseksüel bireylerin bağımlılıklarının eşcinsel bireylerden daha yüksek olduğunu bulunmuştur (Wang, Schale & Broz, 2010).

Bağlanmada kaçınma ve kaygı gösteren lezbiyen ve gey bireylerin kendini kabul etmede zorluk yaşadıkları ve kaçınma gösteren bireylerin dışarıdaki günlük hayatta daha az katıldıkları dikkat çekmiştir. Ebeveyn bağlanması ile ailenin eşcinselliğe ilişkin desteği ve genel bağlanma arasında ilişki bulunmuştur (Mohr & Fassinger, 2003). Bu sonuçlar heteroseksüel bireylerdeki bağlanma stilleri ve ilişki tarzları arasındaki ilişkilerden farklı değildir.

Holtzen (1993), ilişkinin kalitesi, özerklik ve ebeveyn desteğine bağlı olarak bağlanmayı da incelemiş ve açılan bireylerin açılmayanlara göre daha olumlu

bağlanma kurduklarını bulmuştur. Holtzen, Kenny ve Mahalik (1995) de güvenli bağlanmanın açılma ile olumlu bir ilişkisinin olduğunu ve bağlanmanın açıldıktan sonra geçen süreyi de etkilediği söylemişlerdir.

Az sayıda araştırma dışında (Mohr, Selterman & Fassinger, 2013) bağlanma ve cinsel yönelim araştırmalarının, eşcinsel ve heteroseksüel çiftlerde bağlanmanın benzer süreçlere sahip olacağı varsayımını desteklediği görülmektedir (Holtzen, 1993; Roisman, Clausell, Holland, Fortuna & Elieff, 2008; Mohr & Fassinger, 2003; Mohr, Selterman & Fassinger, 2013; Wang, Schale & Broz, 2010). Bu sonuçlar, cinsel yönelim ve bağlanma arasındaki ilişkiler üzerine daha fazla çalışmanın yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bağlanmanın ilişki tarzlarındaki rolü ve sevgiye dayalı ilişkilerin insan hayatındaki önemi düşüldüğünde, bağlanma ile ilgili yapılan araştırmalar arasında psikolojik uyum dikkat çeken bir konudur. Bağlanma ve yetişkinlerin psikolojik uyumu arasındaki ilişki yakın zamanda incelenmeye başlamıştır (Bartholomew & Horowitz, 1991). Psikolojik uyum ya uyumsuzluk hem ebeveyn kabulü ve reddi hem de diğer bağlanma nesnelere gelen kabul ve red ile ilgilidir (Rohner & Khaleque, 2005).

Güvenli bağlanmanın olumlu etkileri mesafe olarak bağlanma nesnelere uzaklaşılsa bile devam etmektedir. Kenny ve Donaldson (1992) üniversitede bir yıl boyunca ailesinden uzak kalan gençlerin ebeveyn bağlanmalarına bakmışlardır. Yüz altmış bir birinci sınıf kız üniversite öğrencisiyle yapılan araştırmaya göre, katılımcıların büyük bir kısmı aileleri ile çok yakın olduklarını, bağımsızlıklarının desteklendiğini hissettiklerini ve ailelerini tutarlı bir destek kaynağı olarak gördüklerini dile getirmişlerdir. Kişisel ve akademik hayattaki uyumun ve

işlevselliğin güvenli bağlanma ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Üniversitede uyum problemi yaşamayan gençlerin üzerine aileden ayrılmanın suçluluğu ve ailenin içlermesinin sorumluluğu yüklenmemiştir.

Diğer taraftan; Sümer ve ark. (2009), yetişkin bağlanma stilleri ve psikopatoloji türleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bağlanmada kaygı ve kaçınmanın psikopatolojik eğilime işaret edebilecek bir risk faktörü olabileceğini belirtmişlerdir. Özellikle yüksek derecede bağlanma kaygısının klinik depresyon tanısında önemli bir faktör olabileceği tartışılmıştır. Kaçınan bağlanmanın, bireyi toplumdaki uzaklaştırmasının da depresyona eğilime sebep olabileceği belirtilmiştir.

Güvensiz bağlanma birçok psikolojik bozukluk ile ilişkilendirilirken, güvenli bağlanmanın sağlıklı ruhsal süreçleri öngördüğü düşünülmektedir. Ancak, sonraki yaşam deneyimlerinin kurulan güvenli bağlanmayı bozabileceği söylenmektedir (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011). Dünya ile daha iyi baş edebilen bağlanma nesnesi (Bowlby, 1990) tarafından sevilmenin uyumu artırması nedeniyle, güvenli bağlanmanın bozulması bireylerin psikolojik uyumlarını olumsuz yönde etkileyebilir.

1.3.Psikolojik Uyum

Psikolojik uyum, çok çeşitli ihtiyaçlar arasında ya da ihtiyaçlar ve çevredeki engeller arasındaki dengeyi koruyabilme sürecidir (Encyclopedia Britannica, n.d.). Bir kişinin çevresel koşulların talepleri ve bu taleplerin yarattığı stres ile etkili bir şekilde baş etme becerisi (Revenson, 2002; Seaton, 2009), kişinin stres sona erdiğinde stres öncesi ana işleyiş durumuna geri dönebilmesidir (Revenson, 2002).

Kısaca, değişen çevre koşullarına adapte olabilme sürecidir (Seaton, 2009). Uyum bir sonuç değil hareket halindeki bir süreçtir (Revenson, 2002). Ancak, psikoloji araştırmalarında uyum, süreci olduğu kadar kazanımı ya da sonucu da ifade etmektedir. Kazanım olarak psikolojik uyum ise, olumlu ruh sağlığını işaret eder. Olumlu ruh sağlığı ise kişinin ruh hali ve genel iyilik halini kapsamaktadır (Seaton, 2009).

Dodge, Daly, Huyton ve Sanders (2012), iyilik halini açıklarken önceki araştırmaların kavramlarından faydalanmışlardır. “Denge” (örneğin; Headey & Wearing, 1991; Herzlich, 1973), “denge ve engel” (örneğin; Cummins, 2010; Hendry and Kloep, 2002) ve “engel ve kişinin sahip olduğu baş edebilme kaynakları” (örneğin; Csikszentmihalyi, 2002) üzerine olan araştırmalardan yola çıkarak iyilik halini tanımlamak istemişlerdir. Onlara göre iyilik hali; yaşam zorlukları ve yaşanan olaylar karşısında kullanabilecek kaynaklar arasındaki denge noktasıdır. Bu çalışmaların kapsamı ve tanımdaki ifadelerine bakıldığında aslında psikolojik uyumun tanımına işaret ettikleri söylenebilir.

Jean Piaget ise uyum sürecindeki genetik yatkınlıktan bahsetmiştir. Ona göre çevreye uyum yapılabilmesi için gerekli kabul edilen iki genetik yatkınlık vardır: (1) özümleme yani bireyin farklı bir durum karşısında mevcut olan şemalarını kullanarak uyum sağlaması ve (2) uyma yani mevcut şemaların yetersizliğinde şemaların değiştirilmesi ya da yeni şemaların oluşturulmasıdır (Çelen, 2011). Kişi günlük hayatında karşılaştığı zorluklar karşısında bu iki yatkınlıktan faydalanmaktadır. Örneğin, eşcinsel bir birey aileye açılma sürecinde, aile içinde daha önce yaşadığı zorlu süreçlerdeki baş etme yöntemlerini kullanabilir. Diğer taraftan bu yöntemler açılma süreciyle baş edilmesi için yeterli olmuyorsa, bu yöntemleri değiştirilebilir.

Rohner ve Others (1978) ise psikolojik uyumu; (1) düşmanlık/saldırganlık (düşmanlık ve saldırganlığı yönetmede problemler, fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, pasif saldırganlık,), (2) bağımlılık, (3) özsaygı, (4) öz-yeterlilik, (5) duygusal tepki, (6) duygusal tutarlılık ve (7) dünya görüşü boyutları ile incelemiştir.

Düşmanlık bir duruma, başkalarına ya da kişinin kendisine yönelik kızgınlık ya da nefrete dayalı içsel bir tepki iken, saldırganlık bir yıkım formudur. Bağımlılık ise, bir kişinin rahatlık, onay, rehberlik, destek, karar verme ve güvende hissetme gibi konularda duygusal olarak başkalarına olan ihtiyacıdır (Rohner & Others, 1978). Saplantılı bağlanan bireylerde de sevilen başkalarının onayına verilen değer fazladır. Uyumun bu boyutu, bağlanmada kendilik modelindeki yüksek bağımlılık ile ilişkilendirilebilir.

Rohner ve Others'a (1978) göre özsaygı ise kişinin kendi önemini değerlendirmesi, kişinin kendisini sevmesi, kabul etmesi, kendisiyle ilgili rahat hissetmesidir. Bu boyut ise içsel kaynaklarla sağlanan özgüvenin kendilik modelindeki düşük bağımlılığı ile ilişkilendirilebilir. Rohner ve Others'a (1978) göre öz-yeterlilik ise kişinin ihtiyaçlarını kendi karşılayabilmesi, günlük problemleri ile baş etmede kendinden memnun olması, günlük hayatın görevlerini yerine getirebilmesi gibi yeterliliğe işaret eden durumlara göre kendini değerlendirmesidir. Sosyal açıdan da kendisini yeterli hissetmesidir. Kişinin sosyal açıdan kendisini yeterli hissetmesi ise uyumun sosyal boyutu ile ilgilidir.

Duygusal tepki ise, yakınlık, sıcaklık gibi duygularını başkalarına rahatça ve özgürce açabilmesidir. Aynı zamanda başka birine duygusal olarak karşılık verebilmeyi, uzun süreli ilişkiler kurabilmeyi, yetişkin bağlanmasında sorun

yaşamamayı kapsamaktadır (Rohner & Others, 1978). Uyumun bu boyutu yetişkin ilişkilerde güvenli bağlanmanın özelliklerine karşılık gelmektedir.

Duygusal tutarlılık ise, kişinin ruh halinin dengeli olması, zorluklar ve stresli durumlar karşısında duygusal olarak altüst olmamasıdır (Rohner & Others, 1978). Duygusal tutarlılığın özellikle stres karşısında dengeye ulaştırması onu uyumun önemli bir boyutu yapmaktadır. Dünya görüşü ise, hayatın ve dünyanın olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirilmesidir. Olumlu dünya görüşü olan birey dünyayı iyi, güvenli, mutlu, tehlikeleri olan ancak tehdit edici olmayan bir yer olarak görür (Rohner & Others, 1978).

Bunun yanı sıra; Taylor'a göre kişinin sorunlarını anlamlandırmaya çalışması, yaşadığı deneyimleri kontrol altına alabilmesi ve sorunlarla baş edebilme becerisi olumlu psikolojik uyum için önemlidir (akt. Seaton, 2009). Psikososyal işlev açısından ruhsal olarak sağlıklı olan bireylerin kendilerini daha az çaresiz hissettikleri, hayattan ne istediklerini daha net bildikleri, yaşanan olumsuzluklardan daha fazla ders çıkardıkları ve daha rahat yakınlık kurabildikleri gözlemlenmiştir (Keyes, 2007).

Psikolojik uyum tanımı gereği geniş, soyut (Forgeard, Jayawickreme, Kern, & Seligman, 2011; Seaton, 2009; Thomas, 2009), ölçümü zor (Thomas, 2009), karmaşık ve çok yönlü (Dodge, Daly, Huyton & Sanders, 2012; Pollard & Lee, 2003) bir kavramdır. Bununla beraber, psikolojik uyumun genellikle dört ayrı boyutta incelenebileceği ileri sürülmüştür: (1) Psikolojik rahatsızlık belirtilerinin olmaması, (2) çoğunluğun koşullarında olmak ya da normallik, (3) bireyin esneklik ve duygusal zeka gibi olumlu adaptasyon seviyesi ve (4) özgüven, yaşam doyumu gibi olumlu uyum belirtisi olarak psikolojik iyilik hali (Seaton, 2009).

1.3.1. Psikolojik uyumun boyutları

Psikolojik uyum, farklı değişkenlerle ilişkilendirerek ölçülmüştür (Bradburn, 1969; Dierendonck, Diaz, Rodriguez-Carvajal, Blanco, Moreno-Jime'nez, 2008; Dodge, Daly, Huyton & Sanders, 2012; Forgeard, Jayawickreme, Kern, & Seligman, 2011; Jahoda, 1958; Keyes, 2007; Pollard & Lee, 2003; Revenson, 2002; Rohner and Khaleque, 2005; Rohner & Others, 1978; Ryff , 1989; Ryff & Keyes, 1995; Seaton, 2009).

Uzun yıllar boyunca, psikolojik belirtiler psikolojik uyumun ölçülmesinde esas alınmıştır. Özellikle depresyonun ve kaygının varlığı ya da yokluğu psikolojik uyum araştırmalarında en çok kullanılan ölçüt olmuştur ((Revenson, 2002; Seaton, 2009). Diğer taraftan, psikolojik rahatsızlığa sahip olmamanın iyi bir ruh sağlığı anlamına gelmeyebileceği tartışılmıştır (Keyes, 2007). Örneğin, antisosyal kişilik bozukluğunda olduğu gibi psikolojik bir rahatsızla uyum birlikte gözlenebilir (Butcher, Mineka & Hooley, 2013). Bu doğrultuda, psikolojik rahatsızlıkların olmamasının psikolojik uyum olarak kabul edilmesinin eksikleri olduğu saptanmıştır. Bunlardan biri, psikolojik bozukluğun tanımı noktasında bir görüş birliğinin olmamasıdır. Bradburn (1969), evrensel bir ruh sağlığı tanımından kaçınılmasını önermiştir. Sosyo-psikolojik bir yaklaşımla, iyilik halini ruhsal hastalıklar çerçevesinde incelemek yerine günlük hayatın problemleri kapsamında incelemiştir (Bradburn, 1969).

Psikolojik bozukluğun tanımının sosyal ve kültürel standartlardan etkilenmesi de sorun olarak görülmektedir (Butcher, Mineka & Hooley, 2013; Seaton, 2009). “Depresyon” sözcüğünü bazı Amerika yerlilerinin dilinde yer almaması ve bu toplumların depresyonun belirtilerini duygusal olarak değil fiziksel olarak ifade

etmeleri örnek olarak gösterilmiştir (Butcher, Mineka & Hooley, 2013). Toplumun değer yargıları ve beklentileri anormal davranışın ne olduğuna ilişkin kararları da etkilemektedir. Toplum sürekli olarak değişim halindedir. Değişimle birlikte bir davranışın sapma olarak görülüp görülmemesine ilişkin bilimsel yaklaşımların farklılaşması bu tanımların zaman içinde değişebileceğini göstermiştir (Butcher, Mineka & Hooley, 2013). Psikiyatri ve psikoloji alanında son altmış yılda eşcinsel yönelime ilişkin değişen yaklaşımlar bunu ortaya koymaktadır.

Psikolojik uyumu normallik ya da “sapma” davranışının olmaması olarak açıklamak ise istatistiksel normlara uymayan birini uyumsuz ya da “anormal” biri olarak tanımlama anlamına gelmektedir (Butcher, Mineka & Hooley, 2013; Seaton, 2009). Oysaki ruh sağlığı toplumda az bulunacak kadar iyi olan bir bireyin davranışları anormal olarak kabul edilmemektedir (Seaton, 2009). “Normallik” kavramı da psikolojik uyumu açıklamak için tek başına yeterli olmamaktadır.

Diğer taraftan duygusal zekanın; kişinin kendi ve diğerlerinin duygularını tanımlama, ifade etme, anlama ve düzenleme, duygusal problemlerin üstesinden gelecek becerilere sahip olma gibi özelliklerinden dolayı uyumu belli bir seviyede ölçebileceği savunulmuştur. Esneklik ise sorunlar karşısında etkili bir baş etme becerisidir. Esnekliğin stres karşısında koruyucu bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Esnek bireylerin olumsuz durumları kabul etmesinden ziyade bu durumlara daha iyi adapte oldukları bulunmuştur (Seaton, 2009). Bahsedilen yönleri ile esnekliğin ve duygusal zekanın, uyum sağlama süreçlerinde stresle baş edebilmeye katkısı oldukça fazladır. Ancak, psikolojik uyumu tam anlamıyla karşılamamaktadır.

Psikolojik iyilik hali de araştırmacılar için ilgi çeken bir konu olmuştur. Keyes’ e (1998) göre iyilik hali olumsuz düşüncelerin olmayışı ve sonuç olarak

tehlikeli dış dünyaya uyum sağlayabilmektir. İyilik hali olumlu düşüncelerin olumsuz düşüncelerin üzerine çıkabilmesidir.

Bradburn'e (1969) göre psikolojik iyilik hali, olumlu etkinin olumsuz etkiden fazla olması ile sağlanmaktadır. Diener ve Sulh (1997) ise yaşam doyumu, memnun eden ve etmeyen etkiden bahsetmişlerdir. Bu etki duygulara ve ruh haline işaret etmektedir. Ancak, yüksek yaşam doyumu ve mutluluğun koşullara göre değişmesi, psikolojik bozuklukların yaşam doyumu ve mutluluğunu her zaman olumsuz etkilememesi, kişinin bu etkinin farkında olmaması, kişinin ifade ettiği ve hissettiği iyilik hali birbirinden farklı olabilmesi gibi nedenler psikolojik uyumda mutluluk ve yaşam doyumunun ölçüt olarak alınmasının yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır (Seaton, 2009).

NatCen Social Research (2013), raporunda psikolojik iyilik hali ile yaş, cinsel kimlik, yakın ve toplumsal ilişkiler gibi faktörleri ilişkilendirmiştir. Genç yetişkinlik döneminde orta yetişkinlik dönemine göre psikolojik iyilik halinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Partneri yüksek psikolojik iyilik haline sahip olan genç yetişkinlerin de psikolojik iyilik hallerinin yüksek olduğu, aile ile geçirilen kaliteli vaktin psikolojik iyilik halini yükselttiği ortaya çıkmıştır. Son olarak, heteroseksüel bireylerin eşcinsel bireylere kıyasla psikolojik iyilik hallerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak, eşcinsel bireylerin toplumda karşılaştıkları şiddet, taciz, olumsuz tutum, önyargı, ayrımcılık, damgalama ve homofobinin hayatlarındaki yansımaları göz önüne alındığında bu sonuç beklenmedik değildir.

Diğer taraftan bazı araştırmacılar ise psikolojik uyumu ve psikolojik iyilik halini birbirleri yerine kullanmışlardır (Forgeard, Jayawickreme, Kern, & Seligman, 2011; Dodge, Daly, Huyton & Sanders, 2012; Seaton, 2009). Jahoda (1958), iyilik

halini altı farklı kategoriye ayırarak incelemiştir: (1) kişinin kendisine karşı tutumu, (2) kişinin gelişim seviyesi, kendini gerçekleştirme gelişimi, (3) kişilik bütünleşmesi ya da dengeli ve esnek bilinçlilik, (4) özerklik, (5) kesin gerçeklik algısı ve (6) çevresel hakimiyet. Buradan yola çıkarak; eşcinsel bireylerin cinsel kimlik gelişimindeki olumlu benlik algısının ve kimlik bütünlüğünün psikolojik iyilik hali üzerindeki etkisinin önemli olduğu söylenebilir.

Kişinin cinsel yönelimi hakkındaki olumlu düşünceleri ve hayatının kalanıyla bütünleşmesi iyilik halini ve ruh sağlığını büyük oranda etkilemektedir. Kişinin cinsel yönelimi hakkında konuşabilmesi iyilik haline ve ruh sağlığına faydalı olmaktadır. Diğer taraftan cinsel yönelimini saklayan bireylerin cinsel kimlikleri hakkında daha açık olan bireylere göre daha fazla ruhsal ve fiziksel sağlık problemlerinin olduğu saptanmıştır (APA, 2008).

Ryff ise benzer şekilde, psikolojik iyilik halini altı boyutta incelemiştir: (1) özerklik, (2) çevresel hakimiyet, (3) kişisel gelişim, (4) başkalarıyla olumlu ilişkiler, (5) kendini kabul ve (6) yaşam amacı (Dierendonck, Diaz, Rodriguez-Carvajal, Blanco, Moreno-Jime'nez,2008; Ryff, 1989; Ryff & Keyes, 1995; Ryff & Keyes, 1995).

Bu araştırmacıların tanımı Seaton'ın (2009) bahsettiği iyilik halinden çok daha geniş kapsamlıdır. İyilik hali, tarihsel süreç içinde haz ve mutluluğa dayalı iki ayrı yaklaşımla ele alınmış olsa da (Keyes, 2006, 2007), artık psikolojik iyilik hali çok boyutlu bir kavram olarak ele alınmaktadır (Dodge, Daly, Huyton & Sanders, 2012). Ancak sonuç olarak kafa karıştıran ve çelişkili bir araştırma temeli oluşmuştur.

Psikolojik uyum ya da iyilik hali genel uyumun bir parçasıdır (Revenson, 2002). Uyumda psikolojik ve sosyal süreçler birlikte ilerlemekte ve birbirlerini etkilemektedir (Ownsworth, Chambers, Hawkes, Walker, & Shum, 2011; Peleg-Oren, Sherer, M. & Soskolne, 2003).

World Health Organization'a (2014) göre sağlıklı bir bireyde psikolojik iyilik halinin bulunması gerekmektedir. Psikolojik iyilik hali yüksek bir birey, hayatını olumlu algılar, umutlu bir dünya görüşüne sahiptir ve kendine değer verir.

Psikolojik uyum aynı zamanda bağlanma nesnelere göre görülen sevgi ile ilişkilidir ve sevgi uyumu arttırmaktadır. Özellikle, eşcinsel bireylerde hem cinsel kimliğin gelişiminde hem de açılma süreçlerinde sevgi nesnelere göre kabulünün ve desteğinin uyum üzerindeki olumlu etkisi olmaktadır. Bu açıdan, lezbiyen ve gey bireylerde bağlanma ve psikolojik uyumun nasıl bir ilişkisi olduğu araştırmacıların dikkatini çekmiştir (Holtzen, Kenny & Mahalik, 1995; Keleher, Wei & Liao, 2010; Mohr and Fassinger, 2003; Zakalik & Wei, 2006).

1.3.2. Eşcinsel yönelim, psikolojik uyum ve bağlanma

Keleher, Wei ve Liao (2010), lezbiyen kimliğe ilişkin olumlu duygularla bağlanma ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Psikolojik iyilik halini; yaşam doyumu, depresyon belirtilerinin azlığı ve yalnızlığın düşük seviyede olması olarak üç boyutta ele almışlardır. Bağlanmada kaçınma ve kaygının yaşam doyumu ile ters orantılı, depresyon belirtileri ile doğru orantılı olduğu bulunmuştur. Lezbiyenlerin bağlanmada kaygısı olumlu duygular ve yaşam doyumu ile ilişkilendirilirken, bağlanmada kaygı depresyon belirtilerinin azlığı ve yalnızlığın düşük seviyede olması ilişkilendirilememiştir.

Zakalik ve Wei (2006) gey bireylerle yürüttükleri çalışmada bağlanma ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bağlanma kaygısı olan bireylerin olumsuz çalışan kendilik modeline sahip oldukları, aynı zamanda bu bireylerin depresyona karşı daha savunmasız oldukları görülmüştür. Aynı ilişki bağlanmada kaçınma için sonuçsuz kalmıştır.

Mohr ve Fassinger (2003) gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerle yaptıkları çalışmada bağlanma ve psikolojik iyilik hali arasında ilişki bulmuşlardır. Korkulu bağlanan bireylerde depresyon ve psikolojik bozukluklarının olma riskinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Kaçınma ve olumsuz kimlik algısı arasındaki ilişki, gey bireylerde lezbiyen bireylere kıyasla daha yüksek bulunmuştur.

Bağlanma aynı zamanda kişinin benlik algısını da etkilemektedir. Holtzen, Kenny ve Mahalik (1995) lezbiyen ve gey bireylerde güvenli bağlanmanın kendi ve diğerleri hakkındaki olumlu düşünceleri etkilediği ve bununda yüksek psikolojik iyilik hali ile ilgili olabileceğini söylemişlerdir.

Diğer taraftan; eşcinsel bireylerde bağlanma aynı zamanda aileye açılma süreçleri ile ilgili olabilir. Açılma sürecinde kaygı ve stres hissedilmekte (Carnelley, Hepper, Hicks & Turner, 2011; Mallon, 1998) ve bu durum psikolojik uyumu etkilemektedir. Kişinin ebeveyni tarafından reddedilmesi halinde bağlanma ilişkisinde güvensiz hissedebilirken, kabul karşısında kişinin ilişkisinde güven hissedilmektedir (Carnelley, Hepper, Hicks & Turner, 2011).

Rothman, Sullivan, Keyes ve Boehmer'e (2012) göre, ebeveynlere açılmanın hem bağlanma hem de iyi bir ruh sağlığı ile ilişkisi vardır. Açılma ve ruh sağlığı üzerine yapılan araştırmada açılmanın eşcinsel ve biseksüel kadınların ruh sağlığını olumlu yönde etkilerken; gey ve biseksüel erkeklerde herhangi etkisine

rastlanmamıştır. Diğer taraftan, açılma sonrasında ebeveynin desteklememesi ya da tepkisiz kalmasının LGB bireylerin depresyon riskini arttırdığı bulunmuştur.

Holtzen (1993), ilişkinin kalitesi, özerklik ve ebeveyn desteğine bağlı olarak bağlanmayı incelemiş ve açılan bireylerin açılmayanlara göre daha olumlu bağlanma kurduklarını bulmuştur. Bağlanma ve açılma arasındaki ilişkiyi farklı boyutlar etkilemektedir.

Güvenli bağlanan lezbiyen (Alessi, Ahn, Kulkin & Ballard, 2011) ve gey (Elizur & Mintzer, 2003) bireylerin aynı zamanda cinsel yönelimleri ile ilgili daha rahat oldukları bulunmuştur (D'Augelli and Hershberger, 1998). Ebeveynlerine açılmayanların, açılanlara göre; kendileri hakkında daha kapalı oldukları, cinsel yönelimlerini arkadaşları ya da diğer heteroseksüel bireylerle daha az paylaştıkları ve daha az eşcinsel arkadaşlarının olduğu bulunmuştur (D'Augelli and Hershberger, 1998).

Ancak açılmanın bağlanma süreçlerine bağlı olmadığı ilişkiler de vardır. Bernstein (1996), yüz sekiz eşcinsel bireyden oluşan çalışmada, bağlanma ve psikolojik uyum arasında ilişki bulurken; açılma ile bağlanma arasında ilişki bulmamıştır. Diğer taraftan, araştırmasına göre, genç yaştaki gey ve lezbiyen bireylerin anne ile bağlanmaları ve ilişki kaliteleri daha güçlü olmaktadır. Ayrıca, ebeveynlerin daha genç olması ve eğitim seviyesinin yüksek olması da ebeveynlerle olan ilişkinin kalitesi artmakta ve daha güçlü ebeveyn bağlanmasına işaret etmektedir. Ancak bağlanma ve psikolojik uyumun; cins, etnik kimlik, sosyoekonomik statü, din, medeni durum, meslek ve kiminle yaşandığına göre değişmediğini söylemiştir.

1.3.3. Psikolojik uyum ve eşcinsel yönelim

Eşcinsel bireyler cinsel kimlikleriyle kendisini kabul etmeyen topluma farklı şekillerde uyum sağlamaya çalışmaktadır. Mallon'a (1998) göre bazı bireyler, kendisinden beklenen cins ile birlikte olarak heteroseksüel kimlik altında kendi kimliğini korumaya çalışmaktadır. Kimliğinden ödün vermeden çevresini değiştirmeye çalışan bireyler farklı bir mücadele verirken, yaşadığı çevreyi bırakıp yeni yaşam alanları arayan bireyler de vardır.

Ancak yaşadıkları çevreden uzaklaşmayan bireyler, toplumda, sıklıkla önyargı ve ayrımcılık ile mücadele etmektedir. APA'ya (2008) göre önyargının toplumsal pratikleri, bireyleri travmatik deneyimlere karşı oldukça hassas bir konuma koymakta ve psikolojik iyilik hallerini olumsuz etkilemektedir. Lezbiyen bireylerle yapılan bir araştırma ayrımcılık ve önyargıların lezbiyen bireyler üzerindeki olumsuz etkisinden bahsetmiştir (Lewis, Derlega, Clarke & Kuang, 2006). Ek olarak, kadının statüsünün düşük olduğu, evliliğin ve bekaretin değerli olduğu toplumlarda kadının eşcinselliği umursanmamaktadır (Kwiatkowski, 2010). Toplumda kadına atfedilen değerlere göre önyargının pratikleri gey bireylere yönelik önyargıdan farklı olabilir.

Ayrımcılık ve önyargının hem sosyal hem de psikolojik boyutları vardır. Sosyal açıdan eşcinsel bireylere yönelik ayrımcılık ve önyargının etkisi günlük hayatta kullanılan stereotiplerde kendisini göstermektedir. Bu stereotipler, bir kanıt olmamasına rağmen devam etmekte ve eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutuma haklı bir sebep olarak gösterilmek istenmektedir (APA, 2008). Psikolojik açıdan ise, bir yanda eşcinsel kimliğe yönelik iç ve dış çatışmalar devam ederken, diğer yandan kişinin hayatına bakışının değişmesi kişileri zorlamaktadır (Elizur & Mintzer, 2001).

Hem sosyal hem psikolojik olumsuzlukların ortak etkisi ise daha da zorlayıcı olmaktadır.

Araştırmalarda eşcinsel bireylerin çok çeşitli psikolojik sorunlarına yer verilmiştir (D'Augelli & Hershberger, 1998; Elizur & Ziv, 2001; Padilla, Crisp & Rew, 2010). Ancak buradaki dikkat çekilecek nokta, bu sorunların kişilerin cinsel yönelimlerinden değil, homofobik ve heteroseksist bir ortam ile çevrelenmiş olmalarıdır (Rodriguez, 2014).

Cinsel önyargılar, cinsel yönelime yönelik ayrımcılık ve şiddet LGB bireyler için temel stres kaynağı olmaktadır. Birçok birey sosyal damgalanma, önyargı ve ayrımcılıkla baş etme yolları geliştirmiş olsa da, bunların kişinin sağlığı ve psikolojik iyilik hali üzerine olumsuz etkileri olduğu düşünülmektedir (APA, 2008).

1.3.3.1. Psikolojik uyum ve Türkiye’de eşcinsel olmak

Türkiye’de son yıllarda lezbiyen, gey, biseksüel, trans (LGBT) hareketinin de etkisiyle eşcinsel bireylerin görünürlüğü artmıştır. Ancak, Bakacak ve Öktem’e (2014) göre bu artış, eşcinsel bireylere karşı işlenen suçları da arttırmıştır. Özellikle nefret suçlarına karşı mücadele LGBT hareketi içinde devam etmektedir. Bunun yanı sıra bireyler sıklıkla, cinsel damgalama olarak “ibne”, “top”, “erkek fatma”, “yumuşak” gibi argo kullanımlarla (Bakacak & Öktem, 2014, s.829); “bana aşık mısın”, “eşcinsellerden etkilenmişsinizdir” (Lambdaistanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi [Lambdaistanbul], 2006, s.83-84), “lezbiyenler saldırgan olur”, “hiç onlara benzemiyorsun”, “lezbiyenler erkek gibidir”, gibi önyargılarla karşılaşmaktadır. Aslında eşcinselliğin hastalık olmadığı artık bilinmekle birlikte, Türkiye’de genel olarak hala hastalık olarak görülmektedir. Sonuç olarak bu görüş, eşcinsel bireylere yönelik tutumlarda etkisini göstermektedir.

Lambdaistanbul (2006), Türkiye’deki eşcinsel ve biseksüel bireylerin sorunlarını ortaya koyan ve 393 kişinin katılımıyla gerçekleşen geniş çaplı bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya göre, Türkiye’deki eşcinselliğe yönelik olumsuz tutumlar ve yok sayılmak bireylerin hayatını zorlaştırmakta ve cinsel yönelimin açıklanmasının önünde engel oluşturmaktadır. Ancak cinsel yönelimi başkalarıyla paylaşamamak sadece başkalarına söylememek anlamına gelmemektedir. Özel hayatı paylaşırken sansürlemek zorunda kalma, özel hayatla ilgili yalanlar söyleyip bunları takip etmek zorunda kalma, evde eşcinselliğe ilişkin kitapları ve dergileri saklamak zorunda kalma, diğer cinsten biriyle birlikteymiş gibi davranma gibi başka birçok sorunla mücadele edilmektedir (Lambdaistanbul, 2006). Bir alanda gizlenmek günlük hayatın normal işlevini de olumsuz etkilemektedir.

Diğer taraftan LGB bireyler; eğitim hayatı, yaşam alanları, çalışma hayatı, askerlik, sağlık ve ruh sağlığı gibi çeşitli alanlarda ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. Bununla dışında; evden ve işten atılma, iş bulamama, okul yaşamının sonlandırılması, arkadaş çevresi tarafından dışlanma ya da fiziksel şiddete maruz kalma gibi birçok risk de bulunmaktadır (Lambdaistanbul, 2006).

LGB birey ve aile ilişkilerine bakıldığında ise; Bakacak ve Öktem’e (2014) göre her ne kadar modernleşme ile aile yapısında değişiklikler olmuş olsa da, “patriyarkal sistemin muhafazakar değerleri” aile siteminde ilişkileri etkilemeye devam etmektedir (s. 822). Aile ilişkilerinin bozulma ihtimali, açılmanın yaratabileceği baskı, evden atılma, reddedilme, dışlanma gibi olasılıklar eşcinsel ve biseksüel bireylerin aileye açılmasını zorlaştırmaktadır. Açılma süreçlerini ilişkin yaşanan psikolojik gerilimler ise bireylerin psikolojik iyilik halini olumsuz

etkilemektedir. Araştırmada katılımcıların yarısından fazlasının cinsel yönelimini en az bir ebeveyninden gizlediği ortaya çıkmıştır (Lambdaistanbul, 2006).

Açılmanın çoğu birey için zor bir süreç olduğu söylenmektedir (Ashton, 2011; Mallon, 1998). Chaudoir and Fisher (2010) açılmanın tüm zorluklara rağmen genellikle bireylere fayda sağlayacağını düşünmektedir. Açılma gerçekleşsin gerçekleşmesin, bu sürece ilişkin faydalar ve riskler bireyleri olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. Buradan yola çıkılarak, eşcinsel bireylerin psikolojik uyumunu etkileyen süreçlerden birinin de açılma süreci olduğu söylenebilir.

1.4.Açılma

Açılma; eşcinsel ve biseksüel cinsel yönelimin fark edilmesi; cinsel yönelimin bir ya da birkaç insanla paylaşılması; geniş çapta paylaşılması; bir LGB topluluğu ile özdeşim kurulması gibi çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır (APA, 2008). Açılma LGB bireyler için önemli bir adım olarak görülmektedir (APA, 2008; Cass, 1984; Chaudoir & Fisher, 2010; Elizur & Ziv, 2001; Holtzen, Kenny and Mahalik, 1995; Mallon, 1998; Matthews & Salazar, 2012). Açılma tek seferlik bir olaydan ziyade uzun bir süreçtir ve cinsel kimlik gelişiminin bir parçasıdır.

Ancak, cinsel kimlik gelişiminin bir parçası olmasına rağmen aynı zamanda onu etkilemektedir. Elizur ve Mintzer'e (2001) göre açılma; süreçsel atlamaların yaşandığı, cinsel yönelim hakkında sıklıkla başkalarıyla konuşulan, kimliğin yeniden düzenlendiği ve zenginleştirildiği bir süreçtir. Buna karşın açılma her zaman bilinçli olarak gerçekleşmemektedir, kişi istemeden bu sürecin içine girebilir. Ayrıca açılma

sözel de olmak zorunda değildir, dolaylı yollarla da gerçekleşebilir (Ashton, 2011). Bireyler kimi zaman açılmak istedikleri bireye cinsel yönelimi hakkında ipuçları bırakarak onları yönlendirebilir.

Diğer taraftan, aile ve kültürün normları da açılma süreçlerini farklılaştırmaktadır (Ashton, 2011). Açılmanın genellikle eşcinsel bireyler için zor bir süreç olduğu düşünülmektedir (Ashton, 2011; Carnelley, Hepper, Hicks & Turner, 2011; Matthews & Salazar, 2012; Mallon, 1998; Rodriguez, 2014; Willoughby, Malik & Lindahl, 2006). Bu nedenle, birçok kişi önyargı ve ayrımcılıkla karşılaşmamak için açılmayı tercih etmemektedir. Bazı bireyler cinsel kimliklerini başkalarından saklarken, bazıları sadece kısıtlı sayıda kişi ile paylaşmaktadır. Bununla birlikte, bazıları ise cinsel kimliklerini kimseden saklamamaktadır (Mallon, 1998).

Genellikle bir arkadaşın bireyin açıldığı ilk kişi olduğu söylenmektedir (D'Augelli & Hershberger, 1998; Mallon, 1998). D'Augelli ve Hershberger'in (1998) yaptıkları çalışmadaki katılımcıların üçte biri (%77) ilk olarak arkadaşına açılmıştır. Çok azı (%9) ilk olarak bir ebeveynine açılmıştır. Katılımcıların %89'unun bir kardeşi olmasına rağmen sadece üç kişi ilk kız kardeşine açılmıştır ve kimse ilk erkek kardeşine açılmamıştır. Kısaca, cinsel yönelimin bilgisi genellikle önce destekleyici bir arkadaşla, sonra arkadaş grubuyla, sonra çekirdek aileyle ve ardından geniş aileyle paylaşılmaktadır (Savin-Williams & Ream, 2003). Arkadaşın desteği özellikle diğer bireylere açılmada cesaretlendirici ve yol gösterici olabilir.

Açılmanın ne zaman olduğuna gelindiğinde, her yaşta gerçekleşebileceği belirtilmektedir (Ashton, 2011; Goodman, 2013; Holtzen, 1993). D'Augelli ve Hershberger'in (1998) 14-21 yaş arası ergen ve gençlerle yürüttüğü çalışmada

açılanlarla açılmayan arasında yaş farkı bulunmazken; başkalarından gelen destek, kültürün LGB bireylere bakışındaki olumlu değişimler, LGB topluluklarının ulaşılabilir olması gibi sebeplerin açılma yaşını daha erkene çektiği düşünülmektedir (Rodriguez, 2014). Bunun yanı sıra, sevdikleri tarafından destek gören bireylerin kimliklerini daha çok kabul ettikleri ve daha olumlu bir benlik (Matthews & Salazar, 2012; Padilla, Crisp & Rew, 2010) ve cinsel kimlik algısı geliştirdikleri, kendilerini daha güvende hissettikleri ve daha erken açıldıkları bulunmuştur (Beatty, 1999; Elizur & Mintzer, 2001). Aileye açılma her yaşta gerçekleşebileceği gibi hayat boyu hiç gerçekleşmeyebilir.

Tutarlı ebeveynlik, aile ve arkadaşların genel desteği açılmanın gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini ve sürecin nasıl olacağını etkilemektedir (D'Augelli & Hershberger, 1998). Bireyin cinsel yönelimini tanımlaması, kabulü ve açılma süreçleri arasında geçen sürenin ne kadar olacağına ise kültür ve toplumun eşcinsel bireylere yönelik tutumun ne olduğu etkilidir. Ayrımcılığın daha fazla olduğu kültürlerde ve geleneksel kültürlerde süreçler arasındaki geçen zaman çok daha fazla olmaktadır (Elizur & Mintzer, 2001). Bireyin eşcinsel kimliği hakkında netleştiğinde ve kimliğini kabul ettiğinde aile bireylerine ve heteroseksüel arkadaşlarına açılma ihtimalinin yükseldiği söylenmiştir (Elizur & Mintzer, 2001).

Ancak, açılma genellikle olası fayda ve risklerin tartılmasından sonra gerçekleşmektedir. (Human Rights Campaign [HRC] [İnsan Hakları Organizasyonu], 2014; Rodriguez, 2014). Kişinin içinde bulunduğu koşullar, açılmak istenilen kişinin ya da grubun özellikleri ise fayda ve risk değerlendirmesini etkilemektedir. HRC'ye (2014) göre, açılmanın faydalarından bazıları; açık ve bütün bir hayat sürme, daha samimi ilişkiler geliştirme, özgüvenin artması, diğer eşcinsel bireylerle bağ kurma,

bir topluluğun üyesi olma ve başkalarına örnek olma olarak gösterilmiştir. Başkalarına örnek olma ya da başkalarına faydalı olma ise uyumu arttırarak kişinin iyilik halini olumlu yönde etkileyebilir.

Diğer taraftan, açılmanın riskli yanlarından bazıları; arkadaşlıkların bitmesi (D'Augelli & Hershberger, 1998), fiziksel şiddet (APA, 2008; D'Augelli & Hershberger, 1998; HRC, 2014; Mallon, 1998), kızgın tepkiler, reddedilme, suçlanma, sözel şiddet (APA, 2008; Mallon, 1998), insanların kabul etmemesi, düşmanlık, ilişkilerin bozulması, ayrımcılık, taciz, önyargı olarak sıralanmıştır (HRC, 2014).

Diğer taraftan, açılan bireyin günlük hayatında açılmaya ilişkin problemlerle de baş etmesi gerekmektedir (Mallon, 1998). Ayrıca, sosyal çevrede koşulların sıklıkla değiştiği göz önüne alınırsa, bireyin ne dereceye kadar açılacağı günlük hayatı içinde değerlendirilmelidir (Mallon, 1998). Açılma sürecinde; korku, kafa karışıklığı, çaresizlik, kararsızlık, rahatlama, gurur, cesaret gibi çeşitli duyguların hissedildiği söylenmektedir (HRC, 2014).

Destekleyici ailenin (Beaty, 1999), arkadaşların ve grupların kişinin hissettiği olumsuz duyguların karşısında koruyucu etkisi olduğu bilinmektedir (APA, 2008; D'Augelli & Hershberger; 1998; Elizur & Mintzer, 2001). Chaudoir and Fisher (2010) açılmayı tüm zorluklara rağmen genellikle bireyler için faydalı bulmaktadır. Diğer eşcinsel bireylerle iletişim halinde olmak kişinin açılma sürecinde, soyutlanma ve damgalanma gibi sorunların üstesinden gelinmesinde yardımcı olabilir. Bu anlamda, eşcinsel bireyleri bir araya getiren toplulukların faydası oldukça fazladır.

En kısa ifadeyle, açılmanın hem kişisel hem de kişilerarası boyutları vardır (Beals & Peplau, 2006; Elizur & Ziv, 2001; Floyd & Stein, 2002; Matthews &

Salazar, 2012; Morrow, 2001; Savin-Williams & Ream, 2003). Bu boyutlar arasındaki ilişki kişinin açılma kararını ve sürecini etkilemektedir.

Ek olarak, açılmanın başarılı ve sağlıklı bir gelişime işaret ettiği belirtilmektedir (Padilla, Crisp & Rew, 2010). Ancak, unutulmaması gereken açılma süreçlerini etkileyen faktörlerin yalnızca kişinin gelişimi ile sınırlı olmadığıdır. Padilla, Crisp ve Rew'e (2010) göre lezbiyen ve gey bireyler heteroseksüel bireylerle aynı gelişimsel zorluklarla karşılaşırken; bir de damgalanma ile mücadele etmek zorundadır.

Mallon'a (1998) göre toplumdaki eşcinsel bireylere yönelik damgalama ve bireylerin statüsü düşünüldüğünde, kişinin en çok kabule ihtiyacının olduğu yer ailesidir. Ailenin genel olarak eşcinselliğe yaklaşımının olumlu olması, ailenin açılma öncesinde genel olarak destekleyici olması ve ailenin kabulü açılma sürecini olumlu etkilemektedir. Ancak, Elizur ve Mintzer (2001), gey bireylerde ailenin kabulünün, genel desteğine kıyasla bireylerin kimlik bütünleşmesinde ve açılmasında daha önemli bir rolü olduğu bulmuşlardır. Bu açıdan kimi zaman aile tarafından bireylerin eşcinsel yöneliminin yok sayılması kırııcı olabilir.

1.4.1. Ebeveynlere açılma

Floyd ve Stein'a (2002) göre ebeveynlere açılma, kişinin cinsel yönelimini ailenin heterososyal dünyası ile birleştirmeye çalışmasıdır. Ancak, toplumun eşcinselliğe olumsuz bakışı açılan bireylerin aile ilişkilerini riske atmaktadır (D'Augelli & Hershberger, 1998; Patterson, 2000). Buradan yola çıkarak, başkalarına açılmada ebeveynlere açılmanın en zorlayıcısı olduğu söylenebilir.

Birçok eşcinsel genç, açılmaları sonucunda ebeveynleri tarafından reddedilme gibi olumsuz sonuçlardan korkmaktadır (Beaty, 1999; Willoughby, Malik & Lindahl, 2006). Ayrıca, açılmaya ailenin ne tepki vereceğinin sıklıkla tahmin edilememesi de açılma kararını vermeyi zorlaştırmaktadır (Cramer & Roach, 1988).

Ancak sadece açılan bireyler için değil, açılmayan bireyler için de ebeveynlere açılma süreçleri ikilem yaratmaktadır (D'Augelli & Hershberger, 1998). Bu süreçlerin ebeveyn ilişkilerini nasıl etkilediği araştırmacıların ilgisini çekmiştir (Boxer, Cook & Herdt, 1991; Cramer & Roach, 1988; D'Augelli & Hershberger, 1998; Mallon, 1998; Patterson, 2000).

Açılmanın ya da açılmamanın ebeveynlerle olan ilişkiyi değiştirmedeği, gey ve lezbiyen bireyler arasında anlamlı bir fark olmadığını söylenmiştir (D'Augelli & Hershberger, 1998). Boxer, Cook ve Herdt (1991), çocuklarının açılması bazı ebeveynleri üzse bile bunu gizlemelerinin; olumsuz tepki verseler bile çocukların bunu kötü niyetle yapmadıklarını düşünmelerinin ilişkilerin kötüye gitmesini engellemiş olabileceğini söylemiştir. Sonuç olarak, açılmaya verilen tepkiler kadar, bu tepkilerin nasıl algılandığı da önemlidir.

Ancak, Boxer, Cook ve Herdt (1991) genel olarak annelerle olan ilişkilerin babalarla olan ilişkilere göre daha "iyi" olarak tanımlandığını ama lezbiyen ve gey bireyler arasında bir fark olmadığını bulmuşlardır. Ancak yaşı daha büyük olanlar ilişkilerini daha iyi olarak tanımlamışlardır. Cramer ve Roach'un (1988) araştırmasında ise ailesine açılanların çoğu açılma öncesi ve sonrasında anneleri ile babalarına kıyasla daha olumlu bir ilişkilerinin olduğunu söylemişlerdir. Holtzen (1993) da açılmadan bir süre sonra anne ile ilişkilerin iyiye gittiğini bulmuştur. Ancak Boxer, Cook ve Herdt (1991), açılmanın anne ile olan ilişkiyi etkilemezken

baba ile olan ilişkiyi, özellikle lezbiyen birey ve babası arasındaki ilişkiyi, etkilediğini söylemişlerdir. Araştırmalardaki bu farklılıklar açılmanın algılanan ilişki biçiminin dışında çok çeşitli sebeplerden de gerçekleşebileceğini ortaya koymaktadır.

Patterson (2000) ise, genel olarak açılma ile ilişkilerin bozulduğunu; ama sonrasında, bozulan ilişkilerin zamanla düzeldiğini söylemiştir. Bernstein (1996) da benzer şekilde; birey ve ebeveyn ilişkilerinin açılma sonrasında bozulduğu, zamanla iyileştiği ve sonunda açılma öncesi düzeye döndüğü kaydetmiştir. Çok sık karşılaşılan bir durum olmamakla birlikte, açılma sonrasında dürüstlüğü ve ebeveynlerle yakınlığın arttığı aile ilişkileri de vardır (Cramer & Roach, 1988; Mallon, 1998). Sadece açılmak değil kimi zaman açılmamak da ilişkileri olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Diğer bir araştırmada ise açılmayanların, açıldıklarında ebeveynlerinin verebileceği olası tepkilerine ilişkin düşünceleri incelenmiştir. Açılmayanlar, açıldıklarında ailelerinin olumlu tepkiler vermeyeceklerini ve onları reddedeceklerini düşündüklerini söylemişlerdir. Ayrıca, babaların annelere kıyasla daha reddedici olacağını bekledikleri bulunmuştur. Ek olarak, açılmayanlar sözel ve fiziksel saldırıdan korktuklarını söylemişlerdir. Ancak açılmayanların olumsuz tepki beklentileri, açılan grubun gerçekte aldığı olumsuz tepkilerden daha fazla olmuştur (D'Augelli & Hershberger, 1998).

D'Augelli ve Hershberger'e (1998) göre açılmayanların bu tahminleri ailelerinin daha olumsuz olmasından veya ailenin eşcinselliğe ilişkin olumsuz bakışını belli etmesinden kaynaklanabilir. Ancak kişi, açılma sürecinden kaçmasını akla uygun hale getirmek için veya cinsel kimliğine ilişkin kararsızlığı ve rahatsızlığı yüzünden ailesinin olası tepkilerini abartabilmektedir. Aynı zamanda, açılan başka

bireylerin olumsuz deneyimleri de bireylerin kendi ebeveynlerinin olası tepkisine yönelik algısını değiştirebilir.

Açılmama sadece bireyleri değil romantik ilişkilerini de olumsuz yönde etkileyebilir. Cinsel yönelimin ve partnerle olan ilişkinin ebeveynlerden saklanması ve saklamaya yönelik alınan çeşitli önlemler (örneğin, partnerlerin asla birbirlerinin telefonunu birbirleri yerine cevaplamaması, birlikte uyumalarına rağmen evde iki ayrı yatağın olması gibi) kişilerin ilişkilerini ve özgüvenlerini sarsabilir (Mallon, 1998), ilişkinin kalitesini düşürebilir. Ancak bu, partnerlerin aileye açılma durumlarının ne olduğu ile de ilgilidir. Partnerlerden birinin açılmış olması, her ikisinin açılmış olması ya da ikisinin de açılmamış olması, ilişkinin dinamiklerini farklı boyutlarda etkileyecektir.

Belirtildiği gibi ebeveynlere açılma her zaman gerçekleşmemektedir. Mallon'a (1998) göre, genel olarak çocukların açılmadığı ailelerin tepkilerine bakılacak olursa, çocuklarının eşcinsel olduklarına ilişkin sinyaller alsalar da genellikle çocuklarını heteroseksüel olarak farz etmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Boxer, Cook ve Herdt (1991) de bazı ebeveynlerin, çocuklarının cinsel yönelimini öğrenmiş olsalar da bu konu hakkında konuşmadıklarını belirtmişlerdir. Çocuğun da ebeveynlerinin farkında olduğunu ancak yok sayıldığını görmesi onu olumsuz etkileyebilir.

Ancak tüm bu araştırmalar dikkate alındığında (Beaty, 1999; Bernstein, 1996; Boxer, Cook & Herdt, 1991; Cramer & Roach, 1988; D'Augelli & Hershberger, 1998; Patterson, 2000; Willoughby, Malik & Lindahl, 2006), olumlu ya da olumsuz ve gerçek ya da olası tüm aile tepkileri hem ebeveynlerle olan ilişkileri hem de açılma süreçlerini etkilemektedir.

1.4.2. Ebeveynlerin tepkisi

Ebeveynin çocuğunun eşcinsel yönelimine tepkisi kabul etme ve reddetme arasında geniş bir yelpazede yer almaktadır. Çoğunlukla ailelerin açılmaya ilk tepkileri olumsuz olmakla birlikte; birçok aile zamanla kabul etmektedir (Cramer & Roach, 1988; Savin-Williams & Dube, 1998). Açılmanın üzerinden geçen sürenin iyileştirici etkisi olabilmektedir.

Açılma ile ailede genellikle belirsizlik, bozulma veya kaos ortaya çıkmaktadır (Savin-Williams & Dube, 1998). Eşcinselliğe ilişkin toplumsal algılayışın ailelerin açılmaya verdikleri tepkilerini ne kadar etkilediği düşünülürse bu tepkiler beklenmedik değildir. Mallon'a (1998) göre açık ve destekleyici aileler bile düşmanca tepkiler verebilmektedir. Ailelerin çocuklarını heteroseksüel olarak farz etmeleri ve çocuklarının eşcinsel yönelimi hakkında hiçbir fikrinin olmaması sebebiyle yaşadıkları şaşkınlık, güçlü bağları olan aile bireyleri arasındaki ilişkiyi de ilk başta olumsuz etkileyebilir.

Yapılan bir araştırmada açılan grubun üçte biri, ebeveynlerinin onları kabul etmekten çok bu duruma katlandıklarını söylemiştir (D'Augelli & Hershberger, 1998). Bu durumun ise eşcinsel bireyleri olumsuz etkileyebilir. Ancak, daha olumsuz bir tepki beklenirken ailenin kabul etmese de katlanması birey üzerinde beklenildiği kadar kötü bir etki oluşturmayabilir. Diğer taraftan Mohr ve Fassinger (2003), genel olarak çocuklarına karşı duyarlı ebeveynlerin, çocuklarının cinsel yönelimi noktasında daha destekleyici oldukları görmüşlerdir.

Diğer taraftan, ebeveynlerin eğitim durumu, cinsiyet rollerine bakışı ve dinsel inançlarının açılmayı öngördüğünü düşünülmektedir (Cramer & Roach, 1988). Ebeveynlerin yaşı arttıkça, eğitim seviyesi düştükçe ve açılma öncesinde kötü

ilişkileri oldukça, açılmaya daha olumsuz tepki verdikleri görülmüştür (Patterson, 2000). Savin-Williams'a göre özellikle ileri yaşlardaki ebeveynlerin, eşcinselliğe karşı değişen olumlu yaklaşımlardan fazla beslenememeleri onları daha ayrımcı yaklaşıma itiyor olabilir (akt. Willoughby, Malik & Lindahl, 2006). Diğer taraftan, D'Augelli ve Hershberger (1998) açılan ve açılmayan gruplar arasında ebeveynlerin eğitim durumları ve mesleklerine ilişkin bir fark bulamamışlardır.

Ebeveynler arasındaki tepkilere bakıldığında ise, babaların annelere kıyasla açılmaya daha olumsuz tepkiler verdikleri (Boxer, Cook, & Herdt, 1991; D'Augelli & Hershberger, 1998); ancak, annenin tepkisinin gençler için daha önemli olduğu saptanmıştır, bu sebeple açılmada anne desteğinin önemi ayrıca belirtilmiştir (D'Augelli & Hershberger, 1998). Anneye açılmanın babaya kıyasla daha fazla olması da bu ilişki çerçevesinde değerlendirilebilir.

Beaty (1999) ise, ebeveynlerin açılma süreçleri üzerindeki etkilerini anlamalarının önemine vurgu yapmıştır. Ona göre açılma sürecinde ebeveyn ve aile desteğinin, sevgi ve kabulün çok önemli bir yeri vardır. Ebeveynine açılan bireyin aldığı tepkileri değerlendirerek bu tepkileri içselleştirmesi (Willoughby, Malik & Lindahl, 2006) buna sebep olarak gösterilmiştir. Bir taraftan, kişinin benlik algısı açılma süreçlerini etkilerken, diğer taraftan açılma sürecinde yaşanan deneyimler kişinin benlik algısını etkilemektedir.

Lev'e göre (2010) bazı ebeveynler aslında açılma süreci ile baş edemeyerek kendi sorunlarını çocuklarına yansıtmakta ve olumsuz tepkiler vermektedir. Bu tepkilerden bazıları; fiziksel şiddet (D'Augelli & Hershberger, 1998; Savin-Williams & Dube, 1998), sözel şiddet (D'Augelli & Hershberger, 1998), terapiye gönderme tehdidi (Mallon, 1998; Savin-Williams & Dube, 1998), evden atma ve maddi

desteğin kesme (Human Rights Campaign, 2014; Savin-Williams & Dube, 1998) olarak sıralanabilir.

Verilen bu tepkilerin nedenlerinden bazıları ise; eşcinsellik hakkında yanlış bilgiler, kendini suçlama, korku (Mallon, 1998), yanlış örnek olduğunu düşünme, toplumun suçlanmasından endişelenme, (Mallon, 1998), torun sahibi olamama endişesi, (Feinstein,1982; Mallon, 1998; Willoughby, Malik & Lindahl, 2006), başarısızlık hissi, hayal kırıklığı (Mallon, 1998), çocuğunun diğer cins ile evlenmesine ilişkin hayallerinin yıkılması (Willoughby, Malik & Lindahl, 2006) olarak ifade edilmiştir. Bu nedenlerin nasıl anlamlandırıldığına ve önemine bağlı olarak ebeveynin verdiği tepki değişmektedir.

1.4.3. Ebeveynlerin açılma süreci

Ailedeki eşcinsel bireyin açılmasıyla birlikte ebeveynler de bir açılma sürecinden geçmektedir. Savin-Williams ve Dube (1998) ve Worth'e (2005) göre ebeveyn, çocuğunun eşcinsel yönelimi olduğu gerçeği ile yüzleştiği zaman, sevdiği biri ölünce kişilerin geçtiği yas sürecine benzer bir süreçten geçmektedir. Kubler-Ross'un ortaya koyduğu; inkar, kızgınlık, pazarlık, depresyon ve kabullenme olarak adlandırılan bu yas süreci aslında kayba uyum sağlama sürecidir (Worth, 2005). İnkardan kabule giden bu süreçler ebeveynin eşcinsel yönelime tepkisi olarak da incelenmiştir (Savin-Williams & Dube, 1998).

İnkâr ve soyutlama ebeveynin yaşadığı şoktan sonra gelen ilk evredir; ebeveynin bir şekilde gerçeği bilmesine rağmen inanmak istemediği, bu durumu geçici olarak görme eğiliminde olduğu, bu durumu bir tek kendisinin yaşadığını düşündüğü evredir (Savin-Williams & Dube, 1998). İnkâr süreci, aslında, yeni

duruma uyum sağlayabilmek için kişinin kendisine zaman yaratmasıdır (Worth, 2005).

İkinci evre kızgınlık; kişinin kontrolünü kaybettiği zaman (Savin-Williams & Dube, 1998), “neden ben” sorusunu sorduğu zaman ortaya çıkar (Worth, 2005). Bu evrede ebeveyn; korkutucu, kıskırtıcı ve öfkeli davranabilir, dışarıdan gelen bir sebebe kızarak kendi suçluluk duygusunu yansıtabilir (Savin-Williams & Dube, 1998; Mallon, 1998). Ebeveyninin suçluluk duygusunun yıkıcı etkileri olabilir.

Üçüncü evre olan pazarlık evresinde ise kişi ilahi bir güçten yardım isteyebilir (Worth, 2005), çocuğunun “düzilmesi” için dua edebilir. Diğer taraftan çocuğu ile pazarlık yaparak, eşcinsel olmadığını söylese evden atmayacağını, maddi desteği kesmeyeceğini söyleyebilir. Bu evrede genellikle ebeveyn geniş aileden bu durumu gizleyip ailenin statüsünü korumak ister. Çocuğunun tedavi olması için onu doktora ya da terapiye göndermeye çalışabilir (Savin-Williams & Dube, 1998). Aslında ebeveyn içten içe her şeyin bilindik haline geri dönmesini istemektedir.

Dördüncü evre olan depresyon evresinde ebeveyn boyun eğilmiş bir kabullenme gösterir. Çocuğunun “durumunu” daha erken kavramayıp eşcinsel olmasına engel olamadığını düşünerek suçlu hisseder. Başkalarının önünde küçük düşeceğini düşünerek çevre ile olan ilişkilerinden uzaklaşabilir. Bu evre sonunda çocuğunun heteroseksüel olmayacağını anlar ve bir sonraki evreye geçer (Savin-Williams & Dube, 1998). Ebeveynin durumu anlaması bu aşamada kendisini çaresiz hissetmesinden kaynaklanabilir.

Son evre ise kabul evresidir; eşcinsel yönelimi olan bir bireyin ebeveyni olduğunu kabul eder. Genellikle artık eşcinsel yönelime aile sırrı olarak bakılmaz ve ebeveyn utanç duymaz. Son olarak, ebeveyn de sonunda çocuğunun cinsel

yönelimini başkaları ile paylaşmaya hazır hissedebilir (Savin-Williams & Dube, 1998).

Kısaca ifade edilecek olursa, geçmiş, duygular, çocuklarının mutluluğu ve iyiliği üzerine endişeler, toplumsal tutumlar ve bu tutumlara yönelik kendi tepkileri, eşcinsel bir bireyin ebeveyni olmayı kabullenme, kendi kimliği hakkındaki ikilemler (Feinstein,1982) ve benzeri durumlar ebeveynlerin kendi sürecini etkilemektedir. Aynı zamanda; yaşanan topluma göre, çocuğunun güvenliği, toplumun olumsuz tutumunun çocuğu üzerine etkileri, çocuğunun bu toplumdaki geleceği ebeveyni endişelendirebilir.

Ebeveynlerin açılma sonrasında kendi geçirdiği süreç, değerleri, homofibik yaklaşımı (Cramer & Roach, 1988) ve nihayetinde tepkisi de aile sistemini etkilemektedir (Ashton, 2011; Mallon, 1998) çünkü açılma sonrasında, sürecin zorluklarıyla tüm aile yüzleşmektedir. (Mallon, 1998). Aile etkileşimler üzerine kurulu bir bütündür.

1.4.3. Açılma ve aile sistemi

Aileye açılma önemli bir süreçtir. Ancak, lezbiyen ve gey bireylerin aile ilişkileri aileye açılma sürecinden çok daha fazlasıdır; bu nedenle, açılma süreci aile sistemi içinde de incelenmelidir (Mallon, 1998).

Aile yaşam döngüsünde her geçiş döneminin (örneğin; yetişkinliğe geçiş, çift olma, ebeveyn olma) farklı gelişimsel görevleri ve zorlukları vardır. Danışman'a (2012) göre, ailedeki kriz anlarının çözülmesinde ailenin sınırlarının tekrar belirlenmesi, bütünlüğünü korunması ve sisteminin değişimle ya da uyum sağlayarak

dengeye ulaşmaya çalışması oldukça önemlidir. Patterson'a (2000) göre aile yaşayan bir organizmadır ve diğer her sosyal yapı gibi dengeye ulaşmaya çalışmaktadır.

Berman ve Wohlsifer'a (2011) göre, eşcinsel bireyler, aile yaşam döngüsünün geçiş dönemlerine aileye açılma gibi ek süreçlerden de geçmektedir. Aile bireyleri geçmişleri ile birbirlerine bağlıdır ve hayat görüşleri aile içinde oluşmaktadır (Mallon, 1998; McGoldrick, Carter & Preto, 2011). Bu nedenle var olan aile kimliğinin ve beklentilerinin değişmek zorunda olması aileyi sarsabilir (Ashton, 2011). Çünkü aileye açılan birey, aile sistemine önemli ve farklı bir faktör eklemektedir.

Genellikle birçok eşcinsel birey heteroseksist ve heterosentrik bir ortamda büyümektedir. (Mallon, 1998). Ailelerin çocuklarını heteroseksüel olarak yetiştirmeleri, eşcinsel yönelimi aile sisteminin içine nasıl alacaklarını bilememeleri ve toplumda onlara örnek olabilecek modellerin olmaması ise aile sistemini olumsuz etkilemektedir (Mallon, 1998). Açılmadan önce eşcinselliğe ilişkin olumlu görüşleri olan bir aile değilse, açılan birey büyük ihtimalle ailesinin heterosentrik yapısı ile baş etmek zorunda kalacaktır (Mallon, 1998). Bu süreç; alışkanlıklarında ve kurallarında esnek olmayan aile yapısında daha zor olurken, problemlerini duyarlı ve açıkla çözmeye çalışan, sıcak ve birbirine bağlı ailelerde daha kolay olmaktadır (Mallon, 1998; Patterson, 2000). Aile sistemi için yeni bir sürece uyum sağlanırken, aile bireyleri arasındaki etkileşim de çok önemlidir.

Gerçekte kim olduğunu ortaya koyamamak kişiyi düşmanca yaklaşımların olabileceği ve kimliği hakkında çevresiyle sürekli pazarlık yapmasını gerektirecek bir ortama itmektir (Mallon, 1998). Kültürün ve eşcinsel yönelime ilişkin toplumsal tutumun aile üzerine, ailenin ise açılma süreci üzerine etkisi olduğu

düşünüldüğünde (D'Augelli & Hershberger, 1998; Mallon, 1998); güçlü aile bağları toplum baskısının üstesinden gelebilme potansiyeline sahipken, güçsüz bağları olan aileler toplumun bakış açısını benimseyerek çocuklarını kaybetmeyi göze alıp onları reddedebilirler (Willoughby, Malik & Lindahl, 2006).

LaSala ise eşcinsel genç ve ailesinin aile ilişkilerindeki değişimi ve eşcinsel kimliğin aile sistemine dahil edilmesini kapsayan bir model geliştirmiştir. Eşcinsel bireylerin ve ailelerinin açılma sonrasında çeşitli evrelerden geçtiklerini söylemiştir: (1) aile hassasiyeti, (2) ailenin öğrenmesi: gencin açılması, (3) ailenin öğrenmesi: ebeveynin tepkisi, (4) ailenin iyileşmesi ve (5) ailenin yenilenmesi. Bu modelde süreç eşcinsel genç ve ailesinin farklılığı fark etmesi ile başlar ve açılma ile devam eder. Bu aşamada, genç açılma ile kaygılarından kurtulurken, ebeveynlerin kaygısı başlayabilir. Sonraki aşamalar ise kabullenme ve kutlamaya dayanmaktadır (akt. Ashton, 2011). Eşcinsel bireyin ayrı, ebeveynin ayrı şekillerde süreci geçirdiğine ilişkin modellere kıyasla, bu modelde ebeveynlere açılmayı ailenin bütünlüğü içinde ele alınmıştır.

Diğer taraftan, ebeveynler de eşcinsel birey gibi ama daha farklı bir açılma sürecinden geçmektedir (LaSala, 2000). Nasıl kişinin açılması tek seferlik bir olay değilse, ailenin açılması da tek seferlik değildir; Ashton'a (2011) göre yaşam boyunca kişilerin karşına çıkabilir. Ebeveynin de kendi ailesine, arkadaşlarına ve topluma açılma süreci vardır. Kimlere açılacağı, bu açılmanın hem kendisi hem de çocuğu için ne anlama geleceği ebeveynin kendi açılma sürecini etkilemektedir.

Kısaca, ebeveynin tepkisi; toplumun aileye, ebeveynliğe ve eşcinselliğe nasıl baktığından yani bunlara ilişkin toplumsal varsayımlardan etkilenmektedir. Çocuğunun eşcinsel yönelimini kabul eden ve suçluluk hislerini kenara bırakabilen

ebeveynlerin; diğ er eş cinsel bireylerle tanışması, çocuğ unun hayatının bir parçası olması, eş cinsel yönelime ilişkin düş üncelerini tekrar değ erlendirmesi ailenin kendi aç ılma sürecini kolaylaş tırmakta ve aile içinde yakı nlığ ın sağ lanmasına destek olmaktadır (Feinstein, 1982).

Özetle; eş cinsel bireyin kendi cinsel kimliğ inin büt ünlü ğ ü (Cass, 1984; Elizur & Mintzer 2001), ailesiyle olan iliř kisinin kalitesi (Holtzen, 1993), ebeveynlerin verebileceğ i tepkinin önceden nasıl algı landı ğ ı (Cramer & Roach, 1988; D'Augelli & Hershberger, 1998), ebeveynlerin tepkisi (Boxer, Cook, & Herdt, 1991; Cramer & Roach, 1988; Savin-Williams & Dube, 1998), sosyal desteğ in olup olmaması (APA, 2008; Beaty, 1999; Elizur & Mintzer, 2001; D'Augelli & Hershberger, 1998; Matthews & Salazar, 2012; Padilla, Crisp & Rew, 2010), aile siteminin kendine özg ü yapısı (Mallon, 1998; McGoldrick, Carter & Preto, 2011),ebeveynlerin aç ılma süreci (Savin-Williams & Dube, 1998; Worth, 2005), aç ılmanın fayda ve risklerinin tartılması (HRC, 2014; Rodriguez, 2014 aç ılmayı etkilemektedir. Ayrıca kùltürün normları (Ashton, 2011), toplumdaki eş cinselliğ e bakış aç ısı, homofobi, olumsuz tutumlar, önyargılar, ayrımcılık ve damgalama ebeveynlere aç ılmayı etkileyen önemli faktörlerdir (Mallon, 1998).

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın öncelikli amacı, ebeveynlerine açılan ve açılmayan lezbiyen ve gey bireylerde psikolojik uyum ve bağlanmanın karşılaştırılmasıdır.

1.5.1. Tanımlar

Eşcinsel yönelim: Aynı cinse duyulan duygusal yakınlık, cinsel çekim, fantezi ve düşünceler.

Açılma (coming-out): Genellikle, eşcinsel veya biseksüel yönelimin fark edilmesi (kişinin kendisine açılması) ve sonra başkalarına bildirilmesini (örneğin; bir arkadaşına, az sayıda insana, aileye, topluma) kapsayan süreç.

Ebeveynlere açılma (disclosure to parents): Eşcinsel veya biseksüel yönelimin ebeveynlere bildirilmesi ve onu takip eden süreç.

Ebeveynlerin açılması: Ebeveynlerin çocuklarının eşcinsel veya biseksüel yönelimlerini öğrenmeleriyle başlayan kendi açılma süreci.

Psikolojik uyum: Değişen koşullara adapte olabilme süreci, hayatın zorlukları ile baş edebilme becerisi.

Bağlanma: Hayatla baş etme becerisi daha yüksek bir kişiyle elde edilen duygusal yakınlık, sevgi bağı.

1.5.2. Araştırmanın Problemleri

Araştırmanın amacına yönelik aşağıdaki temel problemler oluşturulmuştur:

(1) Ebeveynlerine açılan ve açılmayan lezbiyen ve gey bireylerde psikolojik uyum açısından fark var mıdır?

(2) Ebeveynlerine açılan ve açılmayan lezbiyen ve gey bireylerde bağlanma açısından fark var mıdır?

(3) Ebeveynlerine açılan ve açılmayan lezbiyen ve gey bireylerde bağlanma ve psikolojik uyum arasında ilişki var mıdır?

Araştırmanın temel problemlerine yönelik alt problemler oluşturulmuştur: (1) Psikolojik uyum; lezbiyen ve gey cinsel yönelimine göre farklılaşmakta mıdır? (2) Bağlanma; lezbiyen ve gey cinsel yönelimine göre farklılaşmakta mıdır?

Son olarak, açılma değişkenine göre diğer sorular oluşturulmuştur: (1) Lezbiyen ve gey bireylerin aileye açılma ve açılmama nedenleri nelerdir? (2) Ebeveynlerine açılmayan lezbiyen ve gey bireylerde şimdiki ebeveyn ilişkileri ve açılma durumunda beklenen olası ebeveyn ilişkileri arasında fark var mıdır? (3) Ebeveynlerine açılan lezbiyen ve gey bireylerde ebeveyn ilişkileri açılmanın üzerinden geçen zamana göre farklılaşmakta mıdır? (4) Ebeveynlerine açılan ve açılmayan lezbiyen ve gey bireylerde; bireylerin ve ebeveynlerinin eğitim düzeyi ve yaşı açısından fark var mıdır?

1.6.Araştırmanın Önemi

Türkiye’de, son yıllarda, lezbiyen ve gey bireylerle birlikte yürütülen akademik araştırmaların sayısı, artmakla birlikte, sınırlıdır. Yapılan araştırmalarda gey ve lezbiyen bireylerin ebeveynlerine açılma süreçlerine ise oldukça az değinilmiştir. Bu araştırmada ebeveynlere açılma sürecinin lezbiyen ve gey bireylerin hayatındaki ve aile sistemindeki yeri, aile ilişkilerinin değeri, bağlanmanın yetişkin ilişkilerine olan etkisi, psikolojik uyumun kişisel ve toplumsal olarak insan hayatındaki önemi göz önüne alınarak; lezbiyen ve gey bireylerde ebeveynlere açılma, bağlanma ve psikolojik uyum incelenmiştir. Araştırmacının bildiğine göre, bu araştırma Türkiye’de bu değişkenlerle yapılan ilk çalışmadır. Araştırmanın, bu alanlarda, kuramsal ve uygulamaya yönelik bir katkı sağlayacağı umulmaktadır.

2. BÖLÜM

2. YÖNTEM

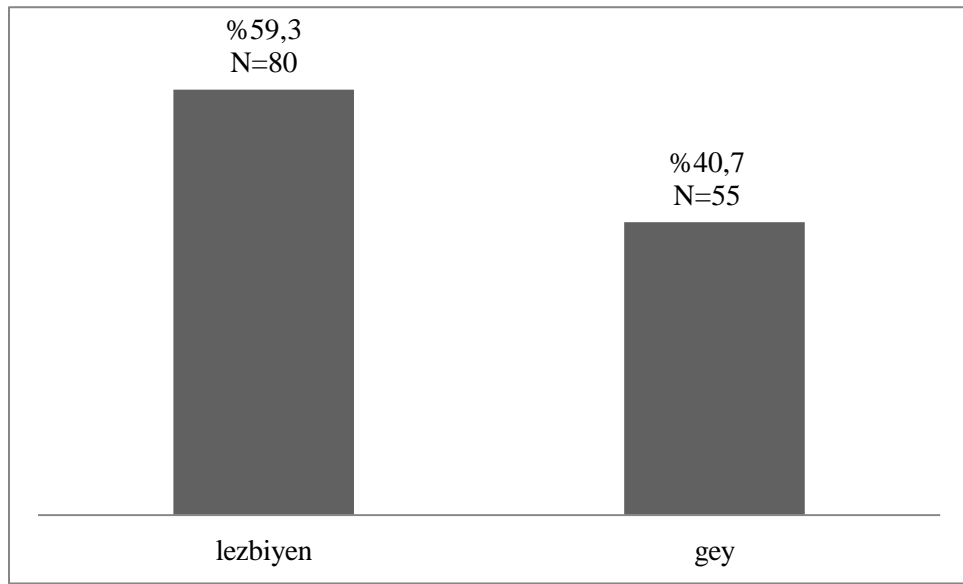
Bu bölüm, ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülen araştırmanın örneklem, veri toplama araçları ve işlemini kapsamaktadır.

2.1. Örneklem

Araştırmada, araştırma evreninden seçilmek için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme, lezbiyen ve gey evrenini temsil edeceği öngörülen 135 lezbiyen ve gey genç yetişkin bireyden oluşmaktadır. Genç yetişkin katılımcıların yaşı 18 ve 35 arasındadır ve yaş ortalaması 23,5'tir (*bakınız* Tablo 2.1). Araştırmada lezbiyen ve gey popülasyonla ayrı ayrı çalışılmıştır. Ancak yeterli sayının olmadığı durumlarda lezbiyen ve gey bireylerden elde edilen veriler birlikte analiz edilerek “eşcinsel bireyler” ifadesiyle sunulmuştur.

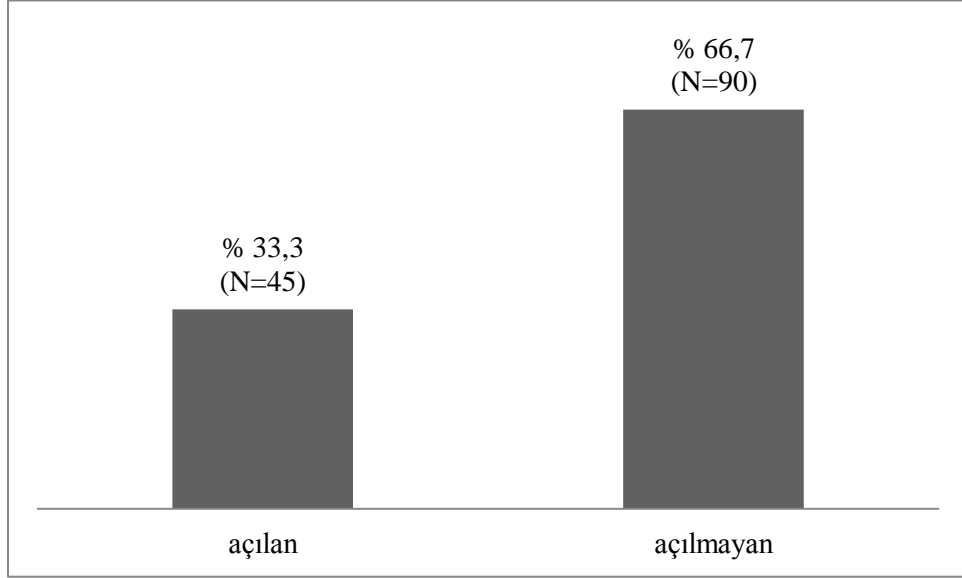
Tablo 2.1 Eşcinsel Bireylerde Yaş Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

yaş	<i>f</i>	%
18	27	20.0
19	13	9.6
20	13	9.6
21	9	6.7
22	8	5.9
23	14	10.4
24	9	6.7
25	4	3.0
26	5	3.7
27	3	2.2
28	4	3.0
29	2	1.5
30	2	1.5
31	5	3.7
32	3	2.2
34	4	3.0
35	10	7.4
Toplam	135	100.0

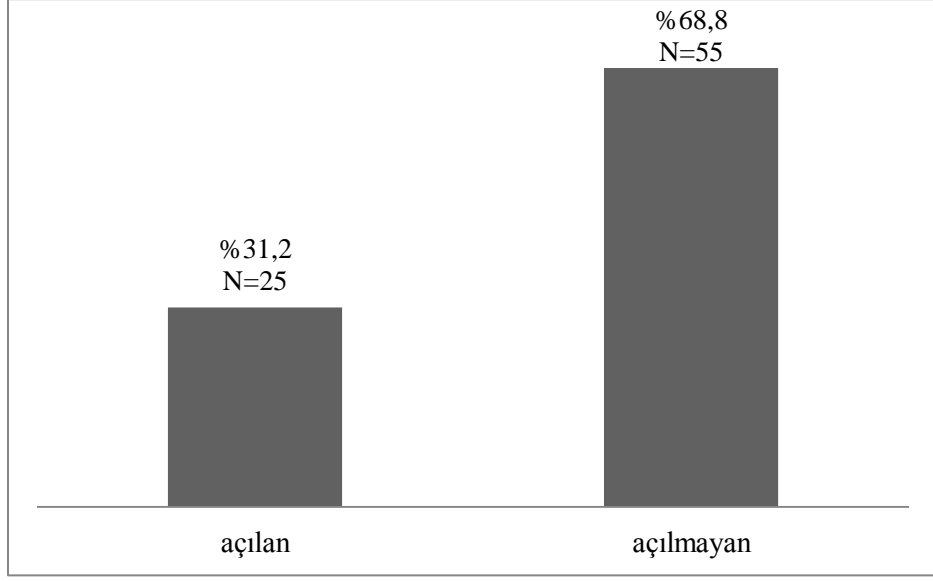
Şekil 2.1 Katılımcıların Cinsel Yönelime Göre Dağılımı

Şekil 2.1’de gösterildiği üzere, bu araştırmada 80 lezbiyen (%59,3) ve 55 gey (%40,7) birey yer almaktadır. Araştırmada cinsel yönelimin belirlenmesinde, katılımcıların cinsel yönelimlerine ilişkin kendi beyanları yeterli kabul edilmiştir.

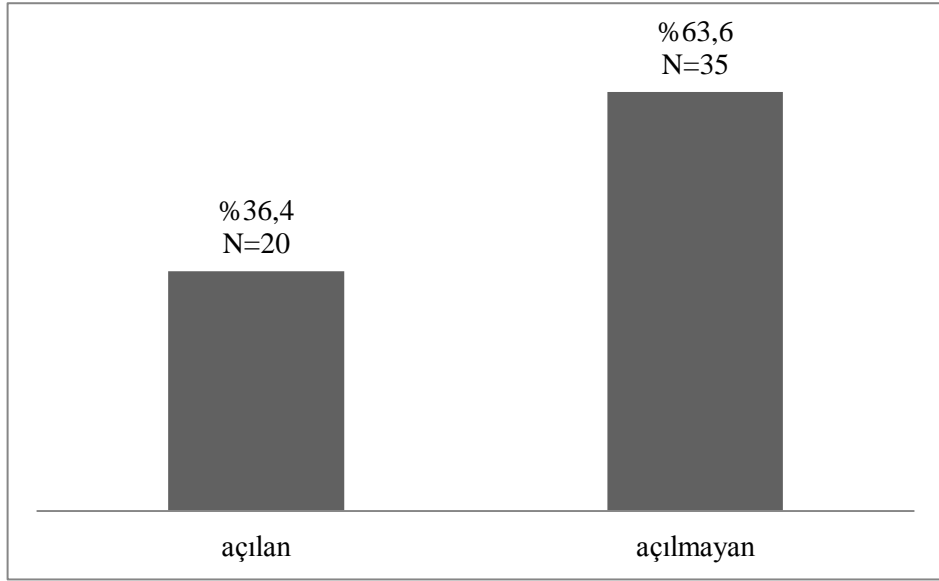

Şekil 2.2 Eşcinsel Bireylerde En Az Bir Ebeveynine Açılanlar ve Ebeveynlerine Açılmayanların Yüzde Dağılımı

Örneklemin ebeveynlerine açılma ve açılmama durumlarına bakıldığında katılımcıların % 33,3’ünün (N=45) en az bir ebeveynine açıldığı görülmüştür. Katılımcıların % 66,7’si (N= 90) ise ebeveynlerine açılmamıştır.

Şekil 2.3 Lezbiyen Bireylerde En Az Bir Ebeveynine Açılanlar ve Ebeveynlerine Açılmayanların Dağılımı

Şekil 2.4 Gey Bireylerde En Az Bir Ebeveynine Açılanlar ve Ebeveynlerine Açılmayanların Dağılımı

Araştırmada lezbiyen bireyde 25 kişi (%31,2) en az bir ebeveynine açılırken, 55 kişi (%68,8) ebeveynlerine açılmamıştır (*bakınız* Şekil 2.3). Gey bireylerde ise 20 kişi (%36,4) en az bir ebeveynine açılırken, 35 kişi (%63,6) ebeveynlerine açılmamıştır (*bakınız* Şekil 2.4).

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmadaki veri toplama araçları; demografik bilgilerin ve açılmaya ilişkin soruların yer aldığı kişisel bilgi formu, yetişkin bağlanma stillerini belirleyen İlişki Ölçekleri Anketi ve psikolojik uyumu ortaya koyan Yetişkin Kişilik Değerlendirme Ölçeğinden oluşmaktadır. Psikolojik uyum ölçeğindeki alt boyutların, ebeveyn kabul ve reddinin en fazla etkilediği yedi kişilik özelliğine dayanması ve bu özelliklerin yetişkin bağlanmasında olumlu ve olumsuz kendilik ve başkaları modeliyle ortaya koyulan bağlanma stillerindeki bağ kurma biçimleriyle ilişkili görülmesi nedeniyle bu ölçekler seçilmiştir.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın amacına ve problemlerine yönelik hazırlanan kişisel bilgi formunda; cinsel yönelim, bireylerin ve ebeveynlerin yaşı ve eğitim durumu, bireylerin ebeveynlerine açılma durumu, açılan ve açılmayan bireylerin ebeveyn ilişkileri, aileye açılma ve açılmama nedenlerine (Bernstein, 1996) yönelik sorular yer almaktadır (*bakınız Ek-1*).

2.2.2. Yetişkin Kişilik Değerlendirme Ölçeği

Yetişkin kişilik değerlendirme ölçeği, kişinin genel psikolojik uyumunu ölçmek üzere geliştirilmiştir. Ölçek, uyumun 7 alt boyutundan oluşmaktadır: (1) düşmanlık/saldırganlık, (2) bağımlılık, (3) olumsuz özsaygı, (4) olumsuz öz yeterlilik, (5) duygusal tepkisizlik, (6) duygusal tutarsızlık (7) ve olumsuz hayat görüşü (Rohner & Khaleque, 2005). Bu alt boyutlar, ebeveyn kabul ve reddinin en fazla etkilediği yedi kişilik özelliği olarak kabul edilmektedir (Varan, t.y.)

63 maddeden oluşan ölçekte, her alt ölçeğe ilişkin 9 soru yer almaktadır. Ölçekte yer alan maddeler “hemen hemen her zaman doğru”, “bazen doğru”, “nadiren doğru”, “hiç bir zaman doğru değil” biçiminde likert tipi bir ölçek üzerinden cevaplanmaktadır.

Alt ölçeklerin puanlarının toplanması ile genel psikolojik uyum puanı oluşmaktadır. Bir kişinin ölçekten alabileceği puanlar 63 ve 252 arasındadır. Genel uyum puanının düşük olması sağlıklı psikolojik uyuma işaret etmektedir (Varan, Rohner & Eryuksel, 2008).

Ölçeğin orijinalinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları 161 üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. Katılımcıların yaşları 18 ve 43 yaş arasındadır. Alt ölçeklerin Cronbach alfa iç-tutarlık katsayıları, .73 ve .85 arasındadır. Toplam iç-tutarlık katsayısı ise .81’dir (Rohner & Khaleque, 2005).

Ölçeğin Türkiye’deki geçerlik ve güvenirlik çalışması ise Azmi Varan tarafından yapılmıştır. 17-78 yaş arası 1700 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Alt ölçeklerine ait Cronbach alfa iç-tutarlık katsayıları, .68 ile .82 arasında değişmektedir. Toplam iç-tutarlık katsayısı ise .91 bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğini için yapılan faktör analizleri de ölçeğin Türkiye’de geçerliğini desteklemiştir (Varan, t.y.).

Bu araştırmada ise toplam iç-tutarlık katsayısı .80, alt ölçeklere ait Cronbach alfa iç-tutarlık katsayıları ise .65 ile .76 arasında bulunmuştur.

2.2.3. İlişki Ölçeği Anketi

Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından ortaya koyulan dörtlü yetişkin bağlanma modeli, dört bağlanma stilini (güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız)

ortaya koymaktadır. İlişki Ölçekleri Anketi ise Bartholomew ve Griffin (1994) tarafından bu bağlanma stillerini ölçmesi için geliştirilmiştir (akt. Sümer ve Güngör, 1999). Ölçek 30 maddeden oluşmaktadır. Bu 30 maddenin 17'si dört bağlanma stili için kullanılırken (Sümer ve Güngör, 1999), diğerler maddeler Collins and Read'in (1990) Yetişkin Bağlanma Ölçeği'nden ve Hazan ve Shaver'in (1987) bağlanma ölçümündeki paragraflarından oluşturulmuştur (akt. Sümer ve Güngör, 1999).

Ölçekte katılımcılardan, 7 aralıklı ölçekte (1= beni hiç tanımlamıyor, 7=tamamen beni tanımlıyor) 1 ve 7 arasında kendilerini en iyi ifade eden cümleyi seçmeleri istenmektedir. Güvenli ve kayıtsız bağlanma beşer madde ile, saplantılı ve korkulu bağlanma dörder madde ile ölçülmektedir. Her bir alt ölçekten alınabilecek puan 1 ve 7 arasındadır.

Kuzey Amerika'da yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına göre alt ölçeklerin alfa iç-tutarlık katsayıları .41 ile .71 arasında değişmektedir. Düşük iç tutarlığına rağmen, ölçek, test tekrar test tutarlığına sahiptir (Sümer ve Güngör, 1999). Bartholomew ve Griffin, düşük iç tutarlığın sebebinin alt ölçeklerin hem kendilik hem de başkaları modelini kapsamamasından kaynaklandığını söylemişlerdir (akt. Sümer ve Güngör, 1999).

Ölçeğin türkçeye uyarlaması Sümer ve Güngör (1999) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin 123 kişiden oluşan Türk örneklemini üzerinde yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında test tekrar test korelasyonları ise .54 ve .78 arasında değişmektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

Bu araştırmada ise toplam iç-tutarlık katsayısı ise .50 bulunmuştur.

2.3. İşlem

Öncelikle, araştırmanın amacına uygun olarak bağlanma için İlişki Ölçekleri Anketi ve psikolojik uyum için Yetişkin Kişilik Değerlendirme Ölçeği seçilmiş; sonrasında, açılmaya yönelik soruları da içeren kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Bir araya getirilen form ve ölçekler, bir internet sayfasına yüklenmiş ve katılımcılar, internet üzerinden soruları cevaplayarak araştırmaya katılmışlardır.

2.3.1. Verilerin İstatistiksel Analizleri

Araştırmaya 160 kişi katılmış; ancak, 25 kişinin cevapları, ölçeklere ait soruların boş bırakılması sebebiyle çıkarılmıştır. Sonuç olarak, istatistiksel analizlerde 135 kişiden elde edilen veriler kullanılmıştır.

Verilerin istatistiksel analizi SPSS İstatistik 20.0 programında yapılmıştır. Parametrik analizlere başlamadan önce, sayıca parametrik analize uygun verilere normal dağılım testi yapılmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerine ve Shapiro-Wilk anlamlılık değerine göre verilerin normal dağıldığı görüldükten sonra, bu veriler, parametrik testlerle analiz edilmiştir. Veri sayısının az olduğu durumda ise parametrik olmayan istatistiksel testler uygulanmıştır.

Ek olarak, araştırmada kullanılan ebeveyn ilişkilerine yönelik sorulardan elde edilen ilişki puanlarının da toplam iç-tutarlılığına bakılmış ve Cronbach alfa iç-tutarlık katsayılarının .50 ve üzerinde olduğu bulunmuştur.

3. BÖLÜM

3. BULGULAR

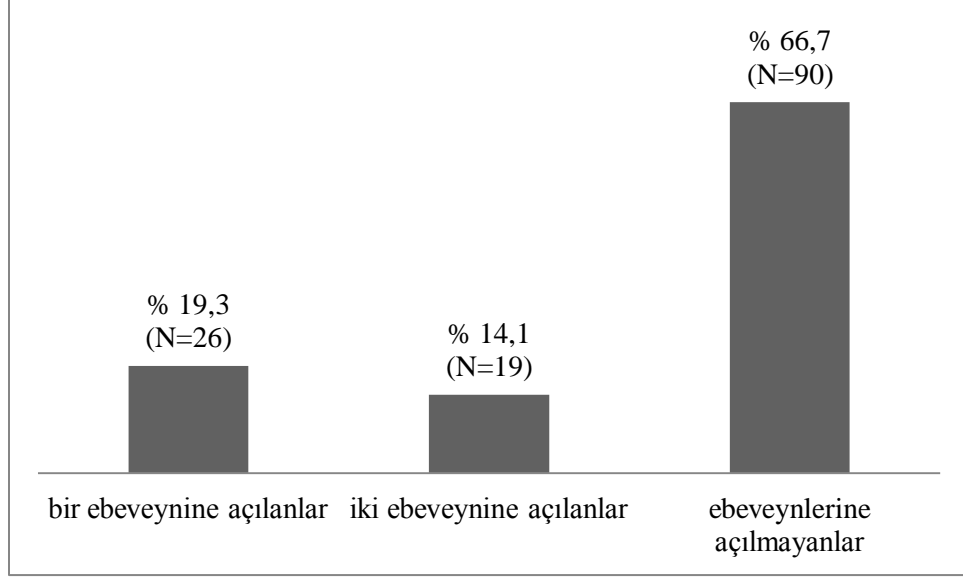
Bu bölüm, örneklemeden elde edilen verilerin istatistiksel analizini kapsamaktadır.

Araştırmada lezbiyen ve gey bireylere ait veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Ancak yeterli sayının olmadığı durumlarda lezbiyen ve gey bireylerden elde edilen veriler birlikte analiz edilmiş ve bulgular “eşcinsel bireyler” ifadesiyle sunulmuştur.

Tablo ve şekillerle sunulan bulgular şu sırada verilmiştir: (1) Eşcinsel bireylerde ebeveynlere açılma ve açılmamaya ilişkin istatistikler, (2) ebeveynlerine açılmayan lezbiyen ve gey bireylerin ebeveynleriyle ilişkilerine ilişkin bulgular, (3) ebeveynlerine açılan lezbiyen ve gey bireylerin ebeveynleriyle ilişkilerine ilişkin bulgular, (4) lezbiyen ve gey bireylerde psikolojik uyum ve açılmaya ilişkin bulgular, (5) lezbiyen ve gey bireylerde bağlanma ve açılmaya ilişkin bulgular, (6) eşcinsel bireylerde psikolojik uyum, bağlanma ve açılmaya ilişkin bulgular ve (7) diğer bulgular.

3.1. Eşcinsel Bireylerde Ebeveynlere Açılma ve Açılmamaya İlişkin İstatistikler

3.1.1. Eşcinsel Bireylerde Ebeveynlere Açılma Durumu

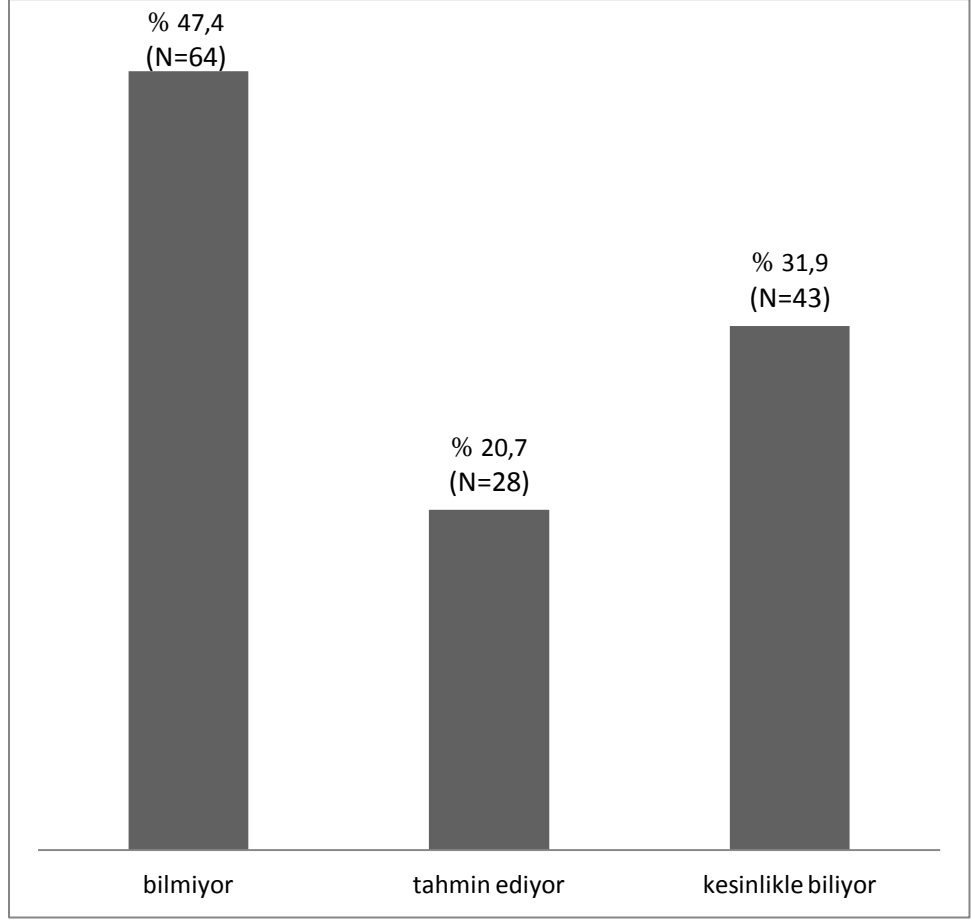
Şekil 3.1 Eşcinsel Bireylerin Ebeveynlerine Açılma Durumunun Yüzde Dağılımı

Eşcinsel bireylerin ebeveynlerine açılma durumunun yüzde dağılımı incelenmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların % 19,3'ü (N=26) sadece bir ebeveynine açılırken, % 14,1'i (N=19) her iki ebeveynine de açılmıştır (*bakınız* Şekil 3.1). Buna göre katılımcıların % 33,3'ü (N=45) en az bir ebeveynine açılırken, % 66,7'si (N=90) hiçbir ebeveynine açılmamıştır.

Tablo 3.1 Eşcinsel Bireylerde Ebeveynlere Açılma Durumunun Cinsel Yönetime Göre Dağılımı

		ebeveynlere açılma durumu			
		bir ebeveynine açılanlar	iki ebeveynine açılanlar	ebeveynlerine açılmayanlar	Toplam
Cinsel yönelim	lezbiyen	18 (% 22,5)	7 (% 8,8)	55 (% 68,8)	80
	gey	8 (% 14,5)	12 (% 21,8)	35 (% 63,6)	55
Toplam		26	19	90	135

Ebeveynlere açılma durumu cinsel yönetime göre incelenmiştir. Araştırmada yer alan lezbiyen bireylerin 55'i ebeveynlerine açılmazken, 25'i en az bir ebeveynine açılmıştır. Açılan lezbiyen bireylerin ise; 18'i (% 22,5) sadece bir ebeveynine açılırken, 7'si (% 8,8) her iki ebeveynine de açılmıştır. Araştırmada yer alan gey bireylerin 35'i ebeveynlerine açılmazken, 20'si en az bir ebeveynine açılmıştır. Açılan gey bireylerin ise; 8'i (% 14,5) sadece bir ebeveynine açılırken, 12'si (% 21,8) her iki ebeveynine de açılmıştır (*bakınız* Tablo 3.1).

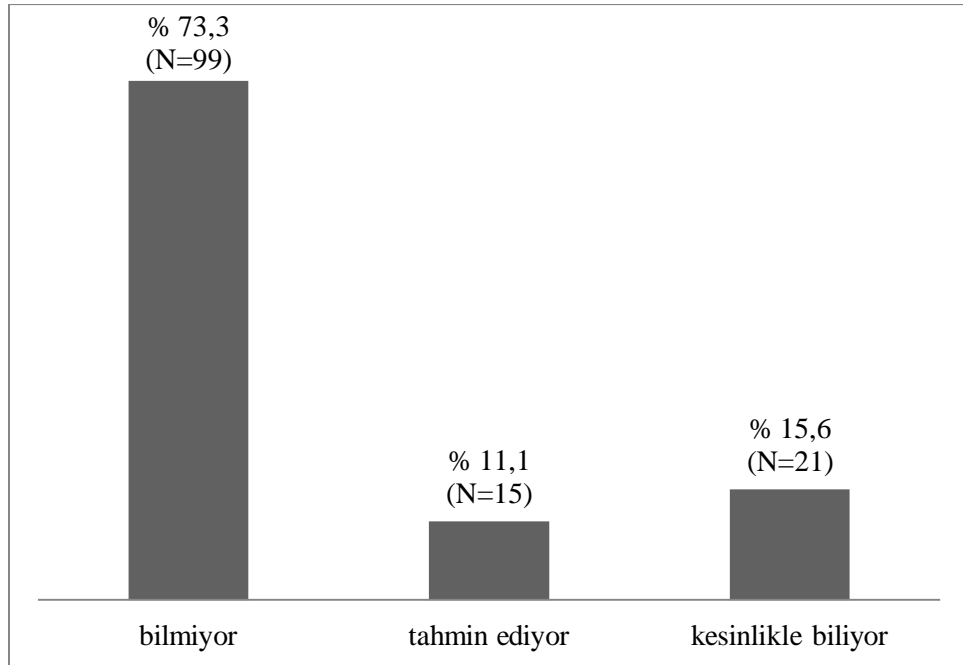
Şekil 3.2 Eşcinsel Bireylerin Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisinin Yüzde Dağılımı

Eşcinsel bireylerin annelerinin cinsel yönelimleri hakkındaki bilgisi incelenmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların % 47,4'ü (N=64) annesinin cinsel yönelimini bilmediğini belirtmiştir. Katılımcıların % 20,7'si (N=28) annesinin cinsel yönelimini tahmin ettiğini düşünürken, %31,9'u (N=43) annesinin cinsel yönelimini kesinlikle bildiğini ifade etmiştir (*bakınız Şekil 3.2*).

Tablo 3.2 Eşcinsel Bireylerin Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisinin Cinsel Yönelime Göre Dağılımı

	Cinsel yönelim			Toplam
	lezbiyen	gey		
Annenin bilgisi	bilmiyor	38 (% 59,4)	26 (% 40,6)	64
	tahmin ediyor	18 (% 64,3)	10 (% 35,7)	28
	kesinlikle biliyor	24 (% 55,8)	19 (% 44,2)	43
Toplam	80	55		135

Annesinin cinsel yönelimini bilmediğini söyleyen grup 38 (% 59,4) lezbiyen ve 26 (% 40,6) gey bireyden oluşmaktadır. Annesinin cinsel yönelimini tahmin ettiğini söyleyen grup ise 18 (% 64,3) lezbiyen ve 10 (% 35,7) gey bireyden oluşmaktadır. 24 (%55,8) lezbiyen ve 19 (% 44,2) gey birey ise annesinin cinsel yönelimini kesinlikle bildiğini söylemiştir (*bakınız* Tablo 3.2).

Şekil 3.3 Eşcinsel Bireylerin Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisinin Yüzde Dağılımı

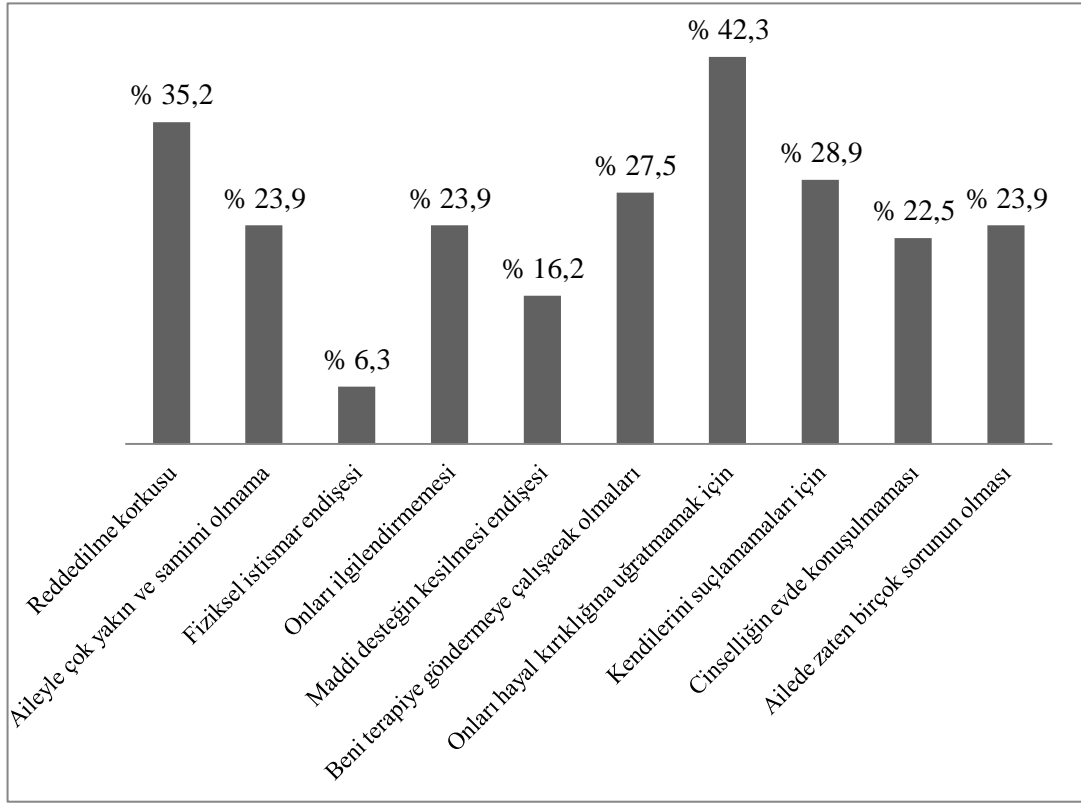
Eşcinsel bireylerin babalarının cinsel yönelimleri hakkındaki bilgisi incelenmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların % 73,3'ü (N=99) babasının cinsel yönelimini bilmediğini belirtmiştir. Katılımcıların % 11,1'i (N=15) babasının cinsel yönelimini tahmin ettiğini düşünürken, % 15,6'sı (N=21) babasının cinsel yönelimini kesinlikle bildiğini ifade etmiştir (*bakınız Şekil 3.3*).

Tablo 3.3 Eşcinsel Bireylerin Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisinin Cinsel Yönelime Göre Dağılımı

		Cinsel yönelim		Toplam
		lezbiyen	gey	
Babanın bilgisi	bilmiyor	64 (% 64,6)	35 (% 35,4)	99
	tahmin ediyor	8 (% 53,3)	7 (% 46,7)	15
	kesinlikle biliyor	8 (% 38,1)	13 (% 61,9)	21
Toplam		80	55	135

Babasının cinsel yönelimini bilmediğini söyleyen grup 64 (% 64,6) lezbiyen ve 35 (% 35,4) gey bireyden oluşmaktadır. Babasının cinsel yönelimini tahmin ettiğini söyleyen grup ise 8 (%53,3) lezbiyen ve 7 (% 46,7) gey bireyden oluşmaktadır. 8 (% 38,1) lezbiyen ve 13 (% 61,9) gey birey ise babasının cinsel yönelimini kesinlikle bildiğini söylemiştir (*bakınız Tablo 3.3*).

3.1.2. Ailesine Açılmayan Eşcinsel Bireylerin Açılmama nedenleri

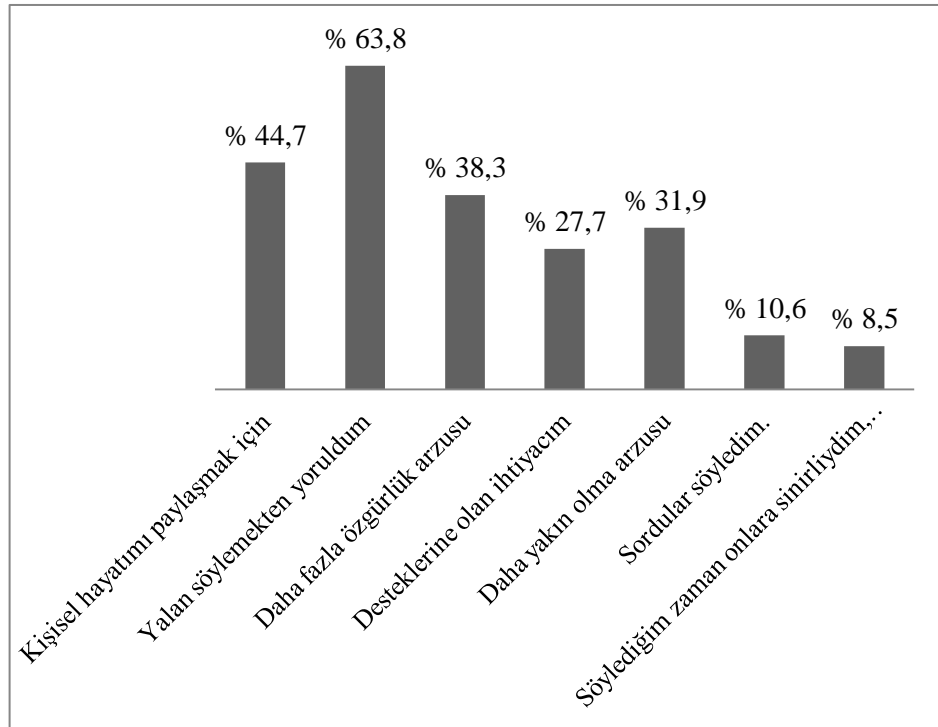

Şekil 3.4 Ailesine Açılmayan Eşcinsel Bireylerin Açılmama Nedenlerinin Yüzde Dağılımı

Ailesine açılmayan eşcinsel bireylerin açılmama nedenleri incelenmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların % 35,2'si için reddedilme korkusu, % 23,9'u için aileyle çok yakın ve samimi olmama, % 6,3'ü için fiziksel istismar endişesi, % 23,9'u için aileyi ilgilendirmemesi, % 16,2'si için maddi desteğin kesilmesi endişesi, % 27,5'i için ailelerinin onları terapiye göndermeye çalışacak olması, % 42,3'ü için ebeveynleri hayal kırıklığına uğratmama, % 28,9'u için ailenin kendisini suçlamaması, % 22,5'i için cinselliğin evde konuşulmaması ve % 23,9'u için ailede zaten birçok sorunun olması aileye açılmama için bir neden olarak görülmektedir (*bakınız* Şekil 3.4). Bunlara ek olarak bazı katılımcılar; can güvenliği, toplum

baskısı, ailenin vereceği tepkinin tahmin edilememesi, aileyi üzmemekten korkma, ailenin anlamayacak olması, ailenin homofobik tutumları, evlendirilme baskısına yönelik endişe, aile ile mesafeli olunması ve aile bireylerinin sağlık problemlerinin olması gibi nedenlerle ailelerine açılmadıklarını belirtmişlerdir.

3.1.3. Ailesine Açılan Eşcinsel Bireylerin Açılma nedenleri

Şekil 3.5 Ailesine Açılan Eşcinsel Bireylerin Açılma Nedenlerinin Yüzde Dağılımı

Ailesine açılan eşcinsel bireylerin açılma nedenleri incelenmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların % 44,7'si için kişisel hayatını paylaşma, % 63,8 yalan söylemekten yorulmuş olma, % 38,3'ü için daha fazla özgürlük arzusu, % 27,7'si için ailenin desteğine olan ihtiyaç, % 31,9'u için aileye daha yakın olma arzusu, % 10,6'sı için ailenin sormuş olması ve % 8,5'i için ebeveynlere sınırlı olma ve onları incitmek isteği aileye açılma için bir neden olarak görülmektedir (*bakınız Şekil 3.5*). Bunlara ek olarak bazı katılımcılar; dışarıdan gelen aileye söyleme

tehditleri, açılmanın sağlıklı bir davranış olduğunu düşünmeleri, sadece biriyle paylaşma isteği, söylemek zorunda kalma ve evlilik baskısından kurtulma gibi nedenlerle ailelerine açıldıklarını belirtmişlerdir.

3.2. Ebeveynlerine Açılmayan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Ebeveynleriyle İlişkilerine İlişkin Bulgular

3.2.1. Ebeveynlerine Açılmayan Lezbiyen ve Gey Bireylerin, Ebeveynleri ile Olan Şimdiki İlişkilerinin ve Açılmaları Durumunda Bekledikleri Olası İlişkilerinin Karşılaştırılması

Tablo 3.4 Ebeveynlerine Açılmayan Lezbiyen Bireylerin, Anne ve Babalarıyla Şimdiki İlişkileri ve Açılmaları Durumunda Bekledikleri Olası İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin İlişkili T-Testi Sonuçları

İlişki durumu	\bar{x}	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
anneye açılmayanların şimdiki ilişkisi - anneye açılmada beklenen olası ilişki	-1.71429	1.00389	-12.779	55	.000
babaya açılmayanların şimdiki ilişkisi - babaya açılmada beklenen olası ilişki	-1.31944	.86929	-12.879	71	.000

Not: $p < .05$

Tablo 3.5 Ebeveynlerine Açılmayan Lezbiyen Bireylerin, Anne ve Babalarıyla Şimdiki İlişkileri ve Açılmaları Durumunda Bekledikleri Olası İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

İlişki durumu	\bar{x}	<i>N</i>	<i>SS</i>
anneye açılmayanların şimdiki ilişkisi	1.9464	56	.92283
anneye açılmada beklenen olası ilişki	3.6607	56	1.11644
babaya açılmayanların şimdiki ilişkisi	2.6528	72	1.05028
babaya açılmada beklenen olası ilişki	3.9722	72	1.00663

Ebeveynlerine açılmayan lezbiyen bireylerin, anne ve babalarıyla şimdiki ilişkileri ve açılmaları durumunda bekledikleri olası ilişkileri karşılaştırılmıştır. Tablo 3.4'e göre, annesine açılmayan lezbiyen bireylerin şimdiki ilişkileri ile açılma durumunda bekledikleri olası ilişkileri arasında ($df= 55$; $t=12.779$; $p=.000 <.05$) ve babaya açılmayan lezbiyen bireylerin şimdiki ilişkileri ile açılma durumunda bekledikleri olası ilişkileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($df= 71$; $t=-12.879$; $p=.000 <.05$). Lezbiyen bireyler, açılmaları durumunda, açıldıkları ebeveynleriyle olan ilişkilerinin kötüye gideceğini tahmin etmektedir (*bakınız* Tablo 3.5).

Tablo 3.6 Ebeveynlerine Açılmayan Gey Bireylerin, Anne ve Babalarıyla Şimdiki İlişkileri ve Açılmaları Durumunda Bekledikleri Olası İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin İlişkili T-Testi Sonuçları

İlişki durumu	\bar{x}	SS	t	df	p
anneye açılmayanların şimdiki ilişkisi - anneye açılmada beklenen olası ilişki	-1.00000	1.30931	-4.583	35	.000
babaya açılmayanların şimdiki ilişkisi - babaya açılmada beklenen olası ilişki	-.71429	1.21546	-3.809	41	.000

Not: $p <.05$

Tablo 3.7 Ebeveynlerine Açılmayan Gey Bireylerin, Anne ve Babalarıyla Şimdiki İlişkileri ve Açılmaları Durumunda Bekledikleri Olası İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

İlişki durumu	\bar{x}	N	SS
anneye açılmayanların şimdiki ilişkisi	2.0833	36	1.10518
anneye açılmada beklenen olası ilişki	3.0833	36	1.29560
babaya açılmayanların şimdiki ilişkisi	2.8333	42	1.28626
babaya açılmada beklenen olası ilişki	3.5476	42	1.29167

Benzer şekilde, ebeveynlerine açılmayan gey bireylerin, anne ve babalarıyla şimdiki ilişkileri ve açılmaları durumunda bekledikleri olası ilişkileri karşılaştırılmıştır. Tablo 3.6'ya göre, annesine açılmayan gey bireylerin şimdiki

ilişkileri ile açılma durumunda bekledikleri olası ilişkileri arasında ($df= 35$; $t= -4.583$; $p=.000 <.05$) ve babaya açılmayan gey bireylerin şimdiki ilişkileri ile açılma durumunda bekledikleri olası ilişkileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($df= 41$; $t= -3.809$; $p=.000 <.05$). Gey bireyler de, açılmaları durumunda, açıldıkları ebeveynleriyle olan ilişkilerinin kötüye gideceğini tahmin etmektedir (*bakınız* Tablo 3.7).

3.3. Ebeveynlerine Açılan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Ebeveynleriyle İlişkilerine İlişkin Bulgular

3.3.1. Ebeveynlerine Açılan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Arasında Anne ve Babalarıyla Olan İlişkilerinin Üç Zaman Dilimine Göre Karşılaştırılması

Tablo 3.8 Ebeveynlerine Açılan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Arasında Anneleriyle Olan İlişkilerinin Üç Zaman Dilimine Göre (Açılmadan Önce, Açıldıktan Hemen Sonra, Şimdi) Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız T-testi Sonuçları

İlişki durumu	<i>Ortalama farkı</i>				
	<i>F</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	
anneye açılmadan önce	.16886	.586	41	.867	
anneye açıldıktan hemen sonra	.59649	1.567	41	.263	
anneyle şimdiki ilişki	.68860	2.174	41	.846	

Not: $p < .05$

Ebeveynlerine açılan lezbiyen ve gey bireyler arasında, bireylerin anneleriyle olan ilişkileri üç zaman dilimine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.8'e göre lezbiyen ve gey bireyler arasında; annelerine açılmadan önceki, annelerine açıldıktan hemen

sonraki ve anneleriyle şimdiki ilişkileri bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05).

Tablo 3.9 Ebeveynlerine Açılan Lezbiyen ve Gey Bireylerin Arasında Babalarıyla Olan İlişkilerinin Üç Zaman Dilimine Göre (Açılmadan Önce, Açıldıktan Hemen Sonra, Şimdi) Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Cinsel Yönelim	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>SS</i>	<i>p</i>
babaya açılmadan önce	lezbiyen	8	11.12	.006	1.11056	.940
	gey	13	10.92			
Babaya açıldıktan hemen sonra	lezbiyen	8	12.00	.354	1.23635	.552
	gey	13	10.38			
babayla şimdiki ilişki	lezbiyen	8	12.75	1.140	1.07127	.286
	gey	13	9.92			

Not: p< .05

Ebeveynlerine açılan lezbiyen ve gey bireyler arasında, bireylerin babalarıyla olan ilişkileri üç zaman dilimine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.9'a göre lezbiyen ve gey bireyler arasında; babalarına açılmadan önceki, babalarına açıldıktan hemen sonraki ve babalarıyla şimdiki ilişkileri bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05).

3.3.2. Ebeveynlerine Açılan Eşcinsel Bireylerin, Ebeveynleri ile Olan İlişkilerinin Üç Zaman Dilimine Göre Karşılaştırılması

Tablo 3.10 Annelerine Açılan Eşcinsel Bireylerin, Üç Zaman Dilimine Göre (Açılmadan Önce, Açıldıktan Hemen Sonra, Şimdi) Anneleri ile Olan İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin İlişkili Tek Yönlü Anova Sonuçları

	<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
anne ile zamana bağlı ilişki durumu	3.360	1	3.360	8.235	.006

Not: p <.05

Tablo 3.11 Annelerine Açılan Eşcinsel Bireylerin, Üç Zaman Dilimine Göre Anneleri ile Olan İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin İlişkili T-testi Sonuçları

İlişki durumu	\bar{x}	SS	t	df	p
anneye açılmadan önce - anneye açıldıktan hemen sonra	-1.18605	1.34971	-5.762	42	.000
anneye açıldıktan hemen sonra - anneye şimdiki ilişki	.79070	1.10320	4.700	42	.000
anneye açılmadan önce - anneye şimdiki ilişki	-.39535	.90342	-2.870	42	.006

Not: p <.05

Tablo 3.12 Annelerine Açılan Eşcinsel Bireylerin, Üç Zaman Dilimine Göre Anneleri ile Olan İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

İlişki durumu	N	\bar{x}	SS
anneye açılmadan önce	43	1.8837	.93119
anneye açıldıktan hemen sonra	43	3.0698	1.26105
anneye şimdiki ilişki	43	2.2791	1.07627

Ebeveynlerine açılan eşcinsel bireylerin, ebeveynleri ile olan ilişkileri üç zaman dilimine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.10'a göre eşcinsel bireylerin, anneleri ile olan ilişkilerinde açılmadan önce, açıldıktan hemen sonra ve şimdi arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (df= 1; F= 8.235; p=.006 <.05). Anneye açılmadan önceki ilişki ile anneye açıldıktan hemen sonraki ilişki arasında (df= 42; t=-5.762; p=.000 <.05); anneye açıldıktan hemen sonraki ilişki ile anneye şimdiki ilişki arasında (df= 42; t=4.700; p=.000 <.05) ve anneye açılmadan önceki ilişki ile anneye şimdiki ilişki arasında (df= 42; t=-2.870; p=.006 <.05) anlamlı bir fark bulunmuştur (*bakınız* Tablo 3.11 ve Tablo 3.12). Sonuçlara göre, eşcinsel bireyler annelerine açıldıktan sonra ilişkileri kötüye gitmekte, açılma öncesindeki haline geri dönmemekle birlikte, zamanla düzelmektedir.

Tablo 3.13 Babalarına Açılan Eşcinsel Bireylerin, Üç Zaman Dilimine Göre (Açılmadan Önce, Açıldıktan Hemen Sonra, Şimdi) Babaları ile Olan İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Friedman Sonuçları

	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	<i>SS</i>	x^2	<i>p</i>
babaya açılmadan önce	21	1,86	1.11056		
Babaya açıldıktan hemen sonra	21	2,43	1.23635	8.842	.012
babayla şimdiki ilişki	21	1,71	1.07127		

Not: $p < .05$

Tablo 3.14 Babalarına Açılan Eşcinsel Bireylerin, Üç Zaman Dilimine Göre (Açılmadan Önce, Açıldıktan Hemen Sonra, Şimdi) Babaları ile Olan İlişkilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon işaretli Sıra Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	<i>z</i>	<i>p</i>
babaya açıldıktan hemen sonra - babaya açılmadan önce	Azalanlar	4	5.38	21.50		
	Artanlar	10	8.35	83.50		
	Eşit	7				
	Toplam	21			-1.968	.049
babayla şimdiki ilişki - babaya açıldıktan hemen sonra	Azalanlar	12	6.50	78.00		
	Artanlar	0	.00	.00		
	Eşit	9				
	Toplam	21			-3.274	.001
babayla şimdiki ilişki - babaya açılmadan önce	Azalanlar	7	7.36	51.50		
	Artanlar	7	7.64	53.50		
	Eşit	7				
	Toplam	21			-.066	.948

Not: $p < .05$

Benzer şekilde Tablo 3.13'e göre, ise eşcinsel bireylerin; babaları ile olan ilişkilerinde açılmadan önce, açıldıktan hemen sonra ve şimdi arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($x^2=8.842$; $p=.012<.05$). Tablo 3.14'e göre babaya açılmadan önceki ilişki ile babaya açıldıktan hemen sonraki ilişki arasında ($z=-1.968$; $p=.049$)

<.05); babaya açıldıktan hemen sonraki ilişki ile babayla şimdiki ilişki arasında ($z = -3.274$; $p = .001 < .05$) anlamlı bir fark bulunurken; babaya açılmadan önceki ilişki ile babayla şimdiki ilişki arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$).

Sonuçlara göre, eşcinsel bireyler babalarına açıldıktan hemen sonra ilişkileri kötüye gitmekte ancak ilişkileri zamanla eski haline dönmektedir.

3.4. Lezbiyen ve Gey Bireylerde Psikolojik Uyum ve Açılmaya İlişkin

Bulgular

3.4.1. Lezbiyen ve Gey Bireyler Arasında Psikolojik Uyumun

Karşılaştırılması

Tablo 3.15 Lezbiyen ve Gey Bireyler Arasında Psikolojik Uyumun Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız T-Testi Sonuçları

	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>Ortalama farkı</i>
Toplam uyum puanı	1.620	.205	-.193	133	-.92045
Düşmanlık Saldırganlık	.716	.399	.342	133	.32386
Bağımlılık	.905	.343	2.196	133	1.97386
Olumsuz özsaygı	.370	.544	-.783	133	-.78864
Olumsuz öz yeterlilik	1.205	.274	-1.582	133	-1.59091
Duygusal Tepkisizlik	1.104	.295	-.044	133	-.04545
Duygusal Tutarsızlık	.990	.322	-.150	133	-.14091
Olumsuz Dünya Görüşü	.846	.359	-.643	133	-.72727

Not: $p < .05$

Tablo 3.15'e göre lezbiyen ve gey bireyler arasında psikolojik uyum ve uyumun yedi alt alanına ilişkin anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$).

3.4.2. Lezbiyen ve Gey Bireylerde Psikolojik Uyumun Ebeveynlere

Açılma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Tablo 3.16 Lezbiyen Bireylerde Psikolojik Uyumun, Ebeveynlere Açılma Durumuna Göre (Bir Ebeveynine Açılanlar, İki Ebeveynine Açılanlar, Ebeveynlerine Açılmayanlar), Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Tek Yönlü Anova Sonuçları

		<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplam uyum puanı	Gruplar arası	1881.197	2	940.599	1.131	.328
	Grup içi	64062.353	77	831.979		
	Toplam	65943.550	79			
Düşmanlık Saldırganlık	Gruplar arası	73.042	2	36.521	1.100	.338
	Grup içi	2557.345	77	33.212		
	Toplam	2630.388	79			
Bağımlılık	Gruplar arası	61.877	2	30.939	1.050	.355
	Grup içi	2269.610	77	29.475		
	Toplam	2331.488	79			
Olumsuz özsaygı	Gruplar arası	34.288	2	17.144	.473	.625
	Grup içi	2791.262	77	36.250		
	Toplam	2825.550	79			
Olumsuz öz yeterlilik	Gruplar arası	63.841	2	31.921	.872	.422
	Grup içi	2817.359	77	36.589		
	Toplam	2881.200	79			
Duygusal Tepkisizlik	Gruplar arası	53.362	2	26.681	.697	.501
	Grup içi	2948.638	77	38.294		
	Toplam	3002.000	79			
Duygusal Tutarsızlık	Gruplar arası	47.624	2	23.812	.783	.461
	Grup içi	2342.176	77	30.418		
	Toplam	2389.800	79			
Olumsuz Dünya Görüşü	Gruplar arası	120.112	2	60.056	1.324	.272
	Grup içi	3491.888	77	45.349		
	Toplam	3612.000	79			

Not: $p < .05$

Lezbiyen ve gey bireylerde psikolojik uyum, ebeveynlere açılma durumuna göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.16'ya göre, lezbiyen bireylerde psikolojik uyuma

ilişkin; bir ebeveynine açılanlar, iki ebeveynine açılanlar ve ebeveynlerine açılmayanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 3.17 Gey Bireylerde Psikolojik Uyumun, Ebeveynlere Açılma Durumuna Göre (Bir Ebeveynine Açılanlar, İki Ebeveynine Açılanlar, Ebeveynlerine Açılmayanlar), Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Tek Yönlü Anova Sonuçları

		<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplam uyum puanı	Gruplar arası	3410.001	2	1705.000	3.057	.056
	Grup içi	28998.436	52	557.662		
	Toplam	32408.436	54			
Düşmanlık Saldırganlık	Gruplar arası	48.075	2	24.037	1.033	.363
	Grup içi	1209.852	52	23.266		
	Toplam	1257.927	54			
Bağımlılık	Gruplar arası	13.764	2	6.882	.310	.735
	Grup içi	1155.763	52	22.226		
	Toplam	1169.527	54			
Olumsuz özsaygı	Gruplar arası	123.918	2	61.959	2.224	.118
	Grup içi	1448.810	52	27.862		
	Toplam	1572.727	54			
Olumsuz öz yeterlilik	Gruplar arası	75.032	2	37.516	1.367	.264
	Grup içi	1426.713	52	27.437		
	Toplam	1501.745	54			
Duygusal Tepkisizlik	Gruplar arası	38.477	2	19.238	.630	.537
	Grup içi	1589.160	52	30.561		
	Toplam	1627.636	54			
Duygusal Tutarsızlık	Gruplar arası	183.345	2	91.673	3.875	.027*
	Grup içi	1206.581	52	23.658		
	Toplam	1389.926	54			
Olumsuz Dünya Görüşü	Gruplar arası	184.666	2	92.333	2.746	.073
	Grup içi	1748.243	52	33.620		
	Toplam	1932.909	54			

Not:* $p < .05$

Tablo 3.18 Gey Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Ebeveynlere Açılma Durumuna Göre (Bir Ebeveynine Açılanlar, İki Ebeveynine Açılanlar, Ebeveynlerine Açılmayanlar), Karşılaştırılmasına İlişkin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

	Açılma	Açılma	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	<i>p</i>
Duygusal Tutarsızlık	bir ebeveynine açılanlar	iki ebeveynine açılanlar	-1.15909	1.000
		ebeveynlerine açılmayanlar	3.12143	.323
	iki ebeveynine açılanlar	bir ebeveynine açılanlar	1.15909	1.000
		ebeveynlerine açılmayanlar	4.28052	.042*
ebeveynlerine açılmayanlar	bir ebeveynine açılanlar	-3.12143	.323	
	iki ebeveynine açılanlar	-4.28052	.042*	

Not: $p < .05$

Tablo 3.19 Gey Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Ebeveynlere Açılma Durumuna Göre (Bir Ebeveynine Açılanlar, İki Ebeveynine Açılanlar, Ebeveynlerine Açılmayanlar), Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Açılma durumu	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>
Duygusal Tutarsızlık	bir ebeveynine açılanlar	8	22.7500	4.36708
	iki ebeveynine açılanlar	12	23.9091	6.09023
	ebeveynlerine açılmayanlar	35	19.6286	4.54446
	Toplam	55	20.9630	5.12104

Tablo 3.17'ye göre gey bireylerde ise duygusal tutarsızlığın, ebeveynlere açılma durumuna göre farklılaştığı bulunmuştur ($df=2$; $F=3.875$; $p=.027 < .05$). Tablo 3.18 ve Tablo 3.19'a göre ebeveynlerine açılmayan gey bireylerin duygusal tutarsızlığı, iki ebeveynine de açılan gey bireylerden daha yüksek bulunmuştur ($p=.042 < .05$). bir ebeveynine açılanlar ile iki ebeveynine açılanlar ya da ebeveynlerine açılmayanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$).

3.4.3. Lezbiyen ve Gey Bireylerin Psikolojik Uyumunun Ebeveynlerinin

Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılması

Tablo 3.20 Lezbiyen Bireylerde Psikolojik Uyumun, Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre (Bilmiyor, Tahmin Ediyor, Kesinlikle Biliyor) Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Anova Sonuçları

		<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplam uyum puanı	Gruplar arası	2997.086	2	1498.543	1.833	.167
	Grup içi	62946.464	77	817.487		
	Toplam	65943.550	79			
Düşmanlık Saldırganlık	Gruplar arası	41.955	2	20.978	.624	.538
	Grup içi	2588.432	77	33.616		
	Toplam	2630.388	79			
Bağımlılık	Gruplar arası	17.166	2	8.583	.286	.752
	Grup içi	2314.322	77	30.056		
	Toplam	2331.487	79			
Olumsuz özsaygı	Gruplar arası	68.805	2	34.403	.961	.387
	Grup içi	2756.745	77	35.802		
	Toplam	2825.550	79			
Olumsuz öz yeterlilik	Gruplar arası	84.900	2	42.450	1.169	.316
	Grup içi	2796.300	77	36.316		
	Toplam	2881.200	79			
Duygusal Tepkisizlik	Gruplar arası	86.588	2	43.294	1.143	.324
	Grup içi	2915.412	77	37.862		
	Toplam	3002.000	79			
Duygusal Tutarsızlık	Gruplar arası	103.987	2	51.994	1.751	.180
	Grup içi	2285.813	77	29.686		
	Toplam	2389.800	79			
Olumsuz Dünya Görüşü	Gruplar arası	142.959	2	71.480	1.587	.211
	Grup içi	3469.041	77	45.052		
	Toplam	3612.000	79			

Not: $p < .05$

Lezbiyen bireylerde psikolojik uyum, annelerinin cinsel yönelimleri hakkındaki bilgisine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.20'ye göre lezbiyen bireylerde psikolojik uyum ve uyumun yedi alt alanı (düşmanlık saldırganlık, bağımlılık,

olumsuz özsaygı, olumsuz öz yeterlilik, duygusal tepkisizlik, duygusal tutarsızlık, olumsuz dünya görüşü) annenin bilgisine (bilmiyor, tahmin ediyor, kesinlikle biliyor) göre farklılaşmamaktadır ($p > .05$).

Tablo 3.21 Gey Bireylerde Psikolojik Uyumun, Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre (Bilmiyor, Tahmin Ediyor, Kesinlikle Biliyor) Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Anova Sonuçları

		<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplam uyum puanı	Gruplar arası	4036.316	2	2018.158	3.699	.031*
	Grup içi	28372.121	52	545.618		
	Toplam	32408.436	54			
Düşmanlık Saldırganlık	Gruplar arası	84.885	2	42.442	1.881	.163
	Grup içi	1173.043	52	22.559		
	Toplam	1257.927	54			
Bağımlılık	Gruplar arası	.755	2	.377	.017	.983
	Grup içi	1168.772	52	22.476		
	Toplam	1169.527	54			
Olumsuz özsaygı	Gruplar arası	103.476	2	51.738	1.831	.170
	Grup içi	1469.251	52	28.255		
	Toplam	1572.727	54			
Olumsuz öz yeterlilik	Gruplar arası	77.461	2	38.730	1.414	.252
	Grup içi	1424.285	52	27.390		
	Toplam	1501.745	54			
Duygusal Tepkisizlik	Gruplar arası	209.785	2	104.893	3.847	.280
	Grup içi	1417.851	52	27.266		
	Toplam	1627.636	54			
Duygusal Tutarsızlık	Gruplar arası	125.210	2	62.605	2.525	.090
	Grup içi	1264.716	52	24.798		
	Toplam	1389.926	54			
Olumsuz Dünya Görüşü	Gruplar arası	150.746	2	75.373	2.199	.121
	Grup içi	1782.163	52	34.272		
	Toplam	1932.909	54			

Not: * $p < .05$

Tablo 3.22 Gey Bireylerde Toplam Uyum Puanının, Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

		Anne bilgi		$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	<i>p</i>
Toplam uyum puanı	bilmiyor	tahmin ediyor		-11.36923	.590
		kesinlikle biliyor		-18.95344	.029*
	tahmin ediyor	bilmiyor		11.36923	.590
		kesinlikle biliyor		-7.58421	1.000
	kesinlikle biliyor	bilmiyor		18.95344	.029*
		tahmin ediyor		7.58421	1.000

Not: * $p < .05$

Tablo 3.23 Gey Bireylerde Toplam uyum puanının, Annelerinin Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>
Toplam uyum puanı	bilmiyor	26	1.5873	22.22711
	tahmin ediyor	10	1.7010	21.36690
	kesinlikle biliyor	19	1.7768	25.72516
	Toplam	55	1.6735	24.49809

Gey bireylerde de psikolojik uyum, annelerinin cinsel yönelimleri hakkındaki bilgisine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.21'e göre gey bireylerde psikolojik uyumun yedi alt alanı annenin bilgisine göre farklılaşmazken ($p > .05$), gey bireylerin toplam uyum puanları annelerinin cinsel yönelimleri hakkındaki bilgisine göre farklılaşmaktadır ($df=2$; $F=3.699$; $p=.031 < .05$). Tablo 3.22 ve Tablo 3.23'e göre, cinsel yönelimi annesi tarafından bilinen gey bireylerin psikolojik uyumları, cinsel yönelimi annesi tarafından bilinmeyen bireylerden daha düşük bulunmuştur ($p = .029 < .05$).

Tablo 3.24 Lezbiyen Bireylerde Psikolojik Uyumun, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre (Bilmiyor, Tahmin Ediyor, Kesinlikle Biliyor) Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Anova Sonuçları

		<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplam uyum puanı	Gruplar arası	1334.862	2	667.431	.795	.455
	Grup içi	64608.688	77	839.074		
	Toplam	65943.550	79			
Düşmanlık Saldırganlık	Gruplar arası	122.512	2	61.256	1.881	.159
	Grup içi	2507.875	77	32.570		
	Toplam	2630.388	79			
Bağımlılık	Gruplar arası	7.112	2	3.556	.118	.889
	Grup içi	2324.375	77	30.187		
	Toplam	2331.488	79			
Olumsuz özsaygı	Gruplar arası	26.050	2	13.025	.358	.700
	Grup içi	2799.500	77	36.357		
	Toplam	2825.550	79			
Olumsuz öz yeterlilik	Gruplar arası	39.591	2	19.795	.536	.587
	Grup içi	2841.609	77	36.904		
	Toplam	2881.200	79			
Duygusal Tepkisizlik	Gruplar arası	3.891	2	1.945	.050	.951
	Grup içi	2998.109	77	38.936		
	Toplam	3002.000	79			
Duygusal Tutarsızlık	Gruplar arası	254.862	2	127.431	4.596	.013*
	Grup içi	2134.938	77	27.726		
	Toplam	2389.800	79			
Olumsuz Dünya Görüşü	Gruplar arası	52.812	2	26.406	.571	.567
	Grup içi	3559.188	77	46.223		
	Toplam	3612.000	79			

Not: *p <.05

Tablo 3.25 Lezbiyen Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

		Baba bilgi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	<i>p</i>
Duygusal Tutarsızlık	bilmiyor	tahmin ediyor	-5.40625	.023*
		kesinlikle biliyor	-3.15625	.342
	tahmin ediyor	bilmiyor	5.40625	.023*
		kesinlikle biliyor	2.25000	1.000
	kesinlikle biliyor	bilmiyor	3.15625	.342
	tahmin ediyor	-2.25000	1.000	

Not: **p* <.05

Tablo 3.26 Lezbiyen Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>
Duygusal Tutarsızlık	bilmiyor	64	20.0938	5.20902
	tahmin ediyor	8	25.5000	4.75094
	kesinlikle biliyor	8	23.2500	6.18177
	Toplam	80	20.9500	5.50006

Ek olarak lezbiyen bireylerde psikolojik uyum, babalarının cinsel yönelimleri hakkındaki bilgisine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.24'e göre lezbiyen bireylerde, yalnızca duygusal tutarsızlık alanında, babalarının cinsel yönelimleri hakkındaki bilgisine göre anlamlı bir fark bulunmuştur (*df*=2; *F*= 4.596; *p*=.013<.05). Tablo 3.25 ve Tablo 3.26'ya göre, cinsel yönelimi babası tarafından tahmin edilen lezbiyen bireylerin duygusal tutarsızlığı, cinsel yönelimi babası tarafından bilinmeyen lezbiyen bireylere göre daha yüksek bulunmuştur (*p*=.023<.05).

Tablo 3.27 Gey Bireylerde Psikolojik Uyumun, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre (Bilmiyor, Tahmin Ediyor, Kesinlikle Biliyor) Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Anova Sonuçları

		<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplam uyum puanı	Gruplar arası	3012.410	2	1506.205	2.664	.079
	Grup içi	29396.026	52	565.308		
	Toplam	32408.436	54			
Düşmanlık Saldırganlık	Gruplar arası	84.921	2	42.460	1.882	.162
	Grup içi	1173.007	52	22.558		
	Toplam	1257.927	54			
Bağımlılık	Gruplar arası	20.411	2	10.205	.462	.633
	Grup içi	1149.116	52	22.098		
	Toplam	1169.527	54			
Olumsuz özsaygı	Gruplar arası	59.435	2	29.717	1.021	.367
	Grup içi	1513.292	52	29.102		
	Toplam	1572.727	54			
Olumsuz öz yeterlilik	Gruplar arası	54.752	2	27.376	.984	.381
	Grup içi	1446.993	52	27.827		
	Toplam	1501.745	54			
Duygusal Tepkisizlik	Gruplar arası	158.872	2	79.436	2.812	.069
	Grup içi	1468.765	52	28.245		
	Toplam	1627.636	54			
Duygusal Tutarsızlık	Gruplar arası	175.945	2	87.972	3.696	.032*
	Grup içi	1213.981	52	23.804		
	Toplam	1389.926	54			
Olumsuz Dünya Görüşü	Gruplar arası	165.617	2	82.808	2.437	.097
	Grup içi	1767.292	52	33.986		
	Toplam	1932.909	54			

Not: * $p < .05$

Tablo 3.28 Gey Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

		Baba bilgi		$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	<i>p</i>
Duygusal Tutarsızlık	bilmiyor	tahmin ediyor		-.34286	1.000
		kesinlikle biliyor		-4.39048	.029*
	tahmin ediyor	bilmiyor		.34286	1.000
		kesinlikle biliyor		-4.04762	.261
	kesinlikle biliyor	bilmiyor		4.39048	.029*
		tahmin ediyor		4.04762	.261

Not: * $p < .05$

Tablo 3.29 Gey Bireylerde Duygusal Tutarsızlığın, Babalarının Cinsel Yönelimleri Hakkındaki Bilgisine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>
Duygusal Tutarsızlık	bilmiyor	35	24.4857	5.51667
	tahmin ediyor	7	29.5714	3.86683
	kesinlikle biliyor	13	26.2308	5.35652
	Toplam	55	25.5455	5.49012

Gey bireylerde de psikolojik uyum, babalarının cinsel yönelimleri hakkındaki bilgisine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.27'ye göre gey bireylerde de, duygusal tutarsızlık alanında, babalarının cinsel yönelimleri hakkındaki bilgisine göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($df=2$; $F= 3.696$; $p=.032<.05$). Tablo 3.28 ve Tablo 3.29'a göre, cinsel yönelimi babası tarafından bilinen gey bireylerin duygusal tutarsızlığı, cinsel yönelimi babası tarafından bilinmeyen gey bireylere göre daha yüksek bulunmuştur ($p=.029<.05$).

3.5. Lezbiyen ve Gey Bireylerde Bağlanma ve Açılmaya İlişkin Bulgular

3.5.1. Lezbiyen ve Gey Bireyler Arasında Bağlanmanın Karşılaştırılması

Tablo 3.30 Lezbiyen ve Gey Bireyler Arasında Bağlanmanın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız T-Testi Sonuçları

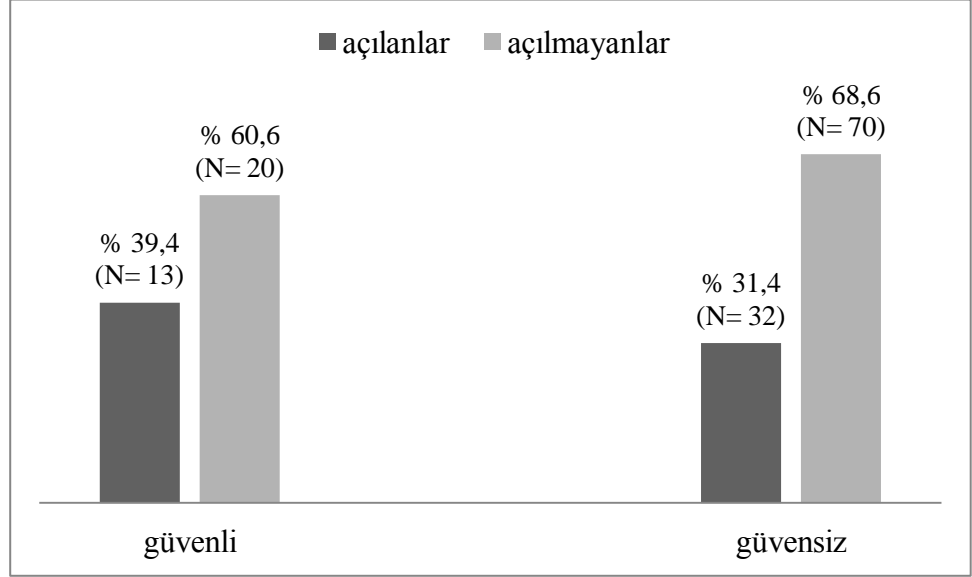
bağlanma	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>Ortalama farkı</i>
güvenli	.348	.556	-1.094	133	-.89068
korkulu	.829	.364	-.636	133	-.48438
saplantılı	.566	.453	-.513	133	-.36733
kayıtsız	.084	.773	.282	133	.20977

Not: $p < .05$

Lezbiyen ve gey bireyler arasında bağlanma puanları karşılaştırılmıştır. Tablo 3.30'a göre lezbiyen ve gey bireyler arasında bağlanmaya ilişkin anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$).

3.5.2. Eşcinsel Bireylerde Ebeveynlere Açılmanın Bağlanma Stilllerine

Göre Karşılaştırılması

Şekil 3.6 Eşcinsel Bireylerde Ebeveynlere Açılmanın Bağlanma Stilllerine Göre Yüzde Dağılımı

En az bir ebeveynine açılanlar ve ebeveynlerine açılmayanlar bağlanma stillerine göre karşılaştırılmıştır. Şekil 3.6'ya göre güvenli bağlanan eşcinsel bireylerin %39,4'ü ebeveynlerinden en az birine açılırken, % 60,6'sı ebeveynlerine açılmamıştır. Güvensiz (korkulu, saplantılı ve kayıtsız) bağlanan eşcinsel bireylerin ise % 31,4'ü ebeveynlerinden en az birine açılırken, % 68,6'sı ebeveynlerine açılmamıştır.

3.6. Eşcinsel Bireylerde Psikolojik Uyum, Bağlanma ve Açılmaya İlişkin

Bulgular

3.6.1. Ebeveynlerine Açılan ve Açılmayan Eşcinsel Bireylerde Bağlanma ve Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 3.31 En Az Bir Ebeveynine Açılan Eşcinsel Bireylerde Bağlanma ve Uyum Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Korelasyon Katsayıları

Bağlanma	Psikolojik Uyum							Toplam uyum puanı
	Düşmanlık/Saldırganlık	Bağımlılık	Olumsuz öz saygı	Olumsuz öz yeterlilik	Duygusal Tepkisizlik	Duygusal Tutarsızlık	Olumsuz Dünya Görüşü	
Güvenli	-.140	-.567**	-.008	-.079	.146	.086	.000	-.103
Korkulu	-.022	-.071	-.147	-.217	-.368*	-.277	-.220	-.273
Saplantılı	.010	-.288	-.213	-.429**	-.255	-.057	-.042	-.249
Kayıtsız	.311*	.393**	.046	.151	.075	.127	.148	.251

Not: ** p < .01. * p < .05

En az bir ebeveynine açılan eşcinsel bireylerde bağlanma ve psikolojik uyum arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablo 3.31'e göre En az bir ebeveynine açılan eşcinsel bireylerde toplam uyum puanı, olumsuz dünya görüşü, duygusal tutarsızlık ve olumsuz özsaygı ile bağlanma arasında bir ilişki bulunmamıştır ($p > .05$). Diğer taraftan, en az bir ebeveynine açılan eşcinsel bireylerde, güvenli bağlanma ile bağımlılık ($p < .01$); korkulu bağlanma ile duygusal tepkisizlik ($p < .05$); saplantılı bağlanma ile olumsuz öz yeterlilik ($p < .01$); son olarak, kayıtsız bağlanma ile düşmanlık/saldırganlık ($p < .05$) ve bağımlılık ($p < .01$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (*bakınız* Tablo 3.41).

Tablo 3.32 En Az Bir Ebeveynine Açılan Eşcinsel Bireylerde Bağlanma ve Uyumun Birbirini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağlanma	Psikolojik Uyum	<i>B</i>	<i>S. E.</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Güvenli	Bağımlılık	-.671	.149	-.567	-4.513	.000
Korkulu	Duygusal Tepkisizlik	-.509	.196	-.368	-2.595	.013
Saplantılı	Olumsuz öz yeterlilik	-.541	.174	-.429	-3.112	.003
Kayıtsız	Düşmanlık/Saldırganlık	.463	.216	.311	2.143	.038
	Bağımlılık	.555	.198	.393	2.800	.008

Tablo 3.32'ye göre, en az bir ebeveynine açılan eşcinsel bireylerde, güvenli bağlanma puanı artarken, bağımlılık puanı azalmaktadır ($p < .05$). Diğer taraftan, kayıtsız bağlanma puanı arttıkça, bağımlılık puanı da artmaktadır ($p < .05$). Ek olarak, kayıtsız bağlanma puanı arttıkça, en az bir ebeveynine açılan eşcinsel bireylerde düşmanlık/saldırganlık puanının da arttığı görülmüştür ($p < .05$). Korkulu bağlanmaya bakıldığında ise, korkulu bağlanma puanı artarken, duygusal tepkisizlik puanı azalmaktadır ($p < .05$). Son olarak, saplantılı bağlanma puanı arttıkça, en az bir ebeveynine açılan eşcinsel bireylerde, olumsuz öz yeterlilik puanının azaldığı görülmüştür ($p < .05$).

Tablo 3.33 Ebeveynlerine Açılmayan Eşcinsel Bireylerde Bağlanma ve Uyum Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Korelasyon Katsayıları

Psikolojik Uyum								
Bağlanma	Düşmanlık/Saldırganlık	Bağımlılık	Olumsuz öz saygı	Olumsuz öz yeterlilik	Duygusal Tepkisizlik	Duygusal Tutarsızlık	Olumsuz Dünya Görüşü	Toplam uyum puanı
Güvenli	.145	-.259*	-.084	-.076	.190	-.159	.006	-.046
Korkulu	-.301**	.032	-.063	.012	-.224*	-.076	-.074	-.150
Saplantılı	-.043	-.323**	-.136	-.128	-.083	-.019	.049	-.142
Kayıtsız	-.245**	.220*	-.112	.059	-.136	-.070	-.138	-.095

Not: ** $p < .01$. * $p < .05$

Ek olarak, Tablo 3.33'e göre ebeveynlerine açılmayan eşcinsel bireylere bakıldığında ise; toplam uyum puanı, olumsuz dünya görüşü, duygusal tutarsızlık, olumsuz özsaygı ve olumsuz öz yeterlilik ile bağlanma arasında bir ilişki bulunmamıştır ($p >.05$). Diğer taraftan, güvenli bağlanma ile bağımlılık ($p <.05$); korkulu bağlanma ile düşmanlık/saldırganlık ($p <.01$) ve bağımlılık ($p <.05$); saplantılı bağlanma ile bağımlılık ($p <.01$); son olarak, kayıtsız bağlanma ile düşmanlık/saldırganlık ($p <.01$) ve bağımlılık ($p <.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (*bakınız T Tablo 3.33*).

Tablo 3.34 Ebeveynlerine Açılmayan Eşcinsel Bireylerde Bağlanma ve Uyumun Birbirini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağlanma	Psikolojik Uyum	<i>B</i>	<i>S. E.</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Güvenli	Bağımlılık	-.281	.112	-.259	-2.516	.014
Korkulu	Düşmanlık/Saldırganlık	-.363	.122	-.301	-2.965	.004
	Duygusal Tepkisizlik	-.297	.138	-.224	-2.154	.034
Saplantılı	Bağımlılık	-.397	.124	-.323	-3.201	.002
Kayıtsız	Düşmanlık/Saldırganlık	-.287	.121	-.245	-2.374	.020
	Bağımlılık	.254	.120	.220	2.116	.037

Tablo 3.34'e göre, ebeveynlerine açılmayan eşcinsel bireylerde, güvenli bağlanma puanı artarken, bağımlılık puanı azalmaktadır ($p <.05$). Diğer taraftan, kayıtsız bağlanma puanı arttıkça, bağımlılık puanının da arttığı görülmektedir ($p <.05$). Bununla birlikte, kayıtsız bağlanma puanı arttıkça, ebeveynlerine açılmayan eşcinsel bireylerde düşmanlık/saldırganlık puanı azalmaktadır ($p <.05$). Korkulu bağlanmaya bakıldığında ise, bağlanma puanı artarken, duygusal tepkisizlik ve düşmanlık/saldırganlık puanlarının azaldığı görülmüştür ($p <.05$). Son olarak, saplantılı bağlanma puanı arttıkça, ebeveynlerine açılmayan eşcinsel bireylerde, bağımlılık puanı azalmaktadır ($p <.05$).

3.7. Diğer Bulgular

3.7.1. En Az Bir Ebeveynine Açılan ve Ebeveynlerine Açılmayan Eşcinsel Bireylerin Eğitim Düzeyi, Yaşı, Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyi ve Yaşı Bakımından Karşılaştırılması

Tablo 3.35 En Az Bir Ebeveynine Açılan ve Ebeveynlerine Açılmayan Eşcinsel Bireylerin; Eğitim Düzeyi, Yaşı, Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyi ve Yaşı Bakımından Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız T-Testi Sonuçları

	<i>Ortalama farkı</i>	<i>F</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Yaş	1.76667	5.179	1.756	133	.024*
Anne yaş	2.38889	4.954	1.539	133	.028*
Baba yaş	2.76667	7.186	1.694	133	.008*
Eğitim Düzeyi	-.06667	.923	-.556	133	.338
Anne eğitim Düzeyi	.40000	1.236	1.777	133	.268
Baba eğitim Düzeyi	.37778	1.026	1.616	133	.313

Not:* $p < .05$

Tablo 3.36 En Az Bir Ebeveynine Açılan ve Ebeveynlerine Açılmayan Eşcinsel Bireylerin; Eğitim Düzeyi, Yaşı, Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyi ve Yaşı Bakımından Karşılaştırılmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>
Yaş	En Az Bir Ebeveynine Açılanlar	45	24.7556	6.16499
	Ebeveynlerine Açılmayanlar	90	22.9889	5.15489
Anne yaş	En Az Bir Ebeveynine Açılanlar	45	52.7333	9.97588
	Ebeveynlerine Açılmayanlar	90	50.3444	7.66601
Baba yaş	En Az Bir Ebeveynine Açılanlar	45	58.0889	10.57618
	Ebeveynlerine Açılmayanlar	90	55.3222	8.01519
Eğitim Düzeyi	En Az Bir Ebeveynine Açılanlar	45	4.8222	.68387
	Ebeveynlerine Açılmayanlar	90	4.8889	.64380
Anne eğitim Düzeyi	En Az Bir Ebeveynine Açılanlar	45	3.8444	1.22392
	Ebeveynlerine Açılmayanlar	90	3.4444	1.23717
Baba eğitim Düzeyi	En Az Bir Ebeveynine Açılanlar	45	4.1111	1.21023
	Ebeveynlerine Açılmayanlar	90	3.7333	1.31371

En az bir ebeveynine açılan ve ebeveynlerine açılmayan eşcinsel bireyler; eğitim düzeyi, yaş, ebeveynlerinin eğitim düzeyi ve yaşı bakımından karşılaştırılmıştır. Tablo 3.35'ye göre, en az bir ebeveynine açılanlar ve ebeveynlerine açılmayanlar arasında, eğitim düzeyine ve anne ve babanın eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmazken ($p > .05$), iki grup arasında yaş, annenin yaşı ve babanın yaşına göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .05$). En az bir ebeveynine açılanların yaş, anne yaş ve baba yaş ortalaması ebeveynlerine açılmayanlardan daha yüksek çıkmıştır (*bakınız* Tablo 3.36).

4. BÖLÜM

4. TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın lezbiyen ve gey bireylerden ayrı ayrı elde edilen bulgular bir arada sunulmuş ve yürütülen ilgili diğer çalışmalar ışığında ele alınmıştır. Ancak yeterli sayı olmadığı için lezbiyen ve gey bireylerden elde edilen verilerin birlikte analiz edilmesiyle ulaşılan bulgular “eşcinsel bireyler” ifadesiyle tartışılmıştır.

4.1. Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın amacı doğrultusunda, öncelikle açılmanın katılımcılar arasındaki dağılımı, açılma ile eğitim düzeyi ve yaşın ilişkisi; sonra, aileye açılma ve açılmama nedenleri, ebeveynlerine açılmayan lezbiyen ve gey bireylerin açılma durumunda bekledikleri olası ebeveyn ilişkileri ve açılan bireylerin ebeveyn ilişkilerinin açılmanın üzerinden geçen zamana göre değişimi tartışılmıştır. Son olarak, açılan ve açılmayan lezbiyen bireylerde psikolojik uyum, bağlanma ve psikolojik uyum ile bağlanmanın ilişkisi tartışılmıştır.

Araştırmada lezbiyen ve gey bireylerin ebeveynlerine açılan ve açılmayan gruplardaki dağılımına bakıldığında, gruplar içinde lezbiyen ve gey bireylerin sayıca dengeli dağıldığı görülmektedir (*bakınız* Şekil 2.3 ve Şekil 2.4). Araştırmada yer alan katılımcıların açılma durumlarına göre dağılımına bakıldığında ise, ebeveynlerine açılmayan eşcinsel bireylerin sayısının en az bir ebeveynine açılan eşcinsel bireylerin sayısının iki katı olduğu görülmektedir (*bakınız* Şekil 2.2). Açılan grubun içinde ise bir ebeveynine açılanların sayısı ile iki ebeveynine açılanların sayısının birbirine yakındır (*bakınız* Tablo 3.1).

Bunun yanı sıra, lezbiyen ve gey bireylerin anne ve babalarına açılma durumu ayrı ayrı incelenmiştir. Araştırmada yer alan 135 katılımcının % 47,4'ünün cinsel yönelimini annesinden sakladığı ve % 73,3'ünün ise cinsel yönelimini babasından sakladığı ortaya konmuştur (*bakınız* Şekil 3.2 ve Şekil 3.3). Lambdaistanbul'un ([Lambdaistanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi], 2006), 393 eşcinsel ve biseksüel bireyin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmasında ise katılımcıların % 65'i cinsel yönelimini annesinden saklarken, % 73'ü cinsel yönelimini babasından saklamaktadır. İki araştırma arasında cinsel yönelimini babası ile paylaşmayanların oranı neredeyse eşittir. Bununla birlikte, Lambdaistanbul'un (2006) araştırmasında cinsel yönelimini annesinden gizleyen katılımcıların yüzdesi, bu araştırmadaki katılımcıların yüzdesinden daha fazladır. Araştırmalar arasında anneye açılmadaki farklılığın Lambdaistanbul'un (2006) çalışmasının biseksüel bireyleri de kapsamından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada en az bir ebeveynine açılan ve ebeveynlerine açılmayan eşcinsel bireylerin ve ebeveynlerinin eğitim düzeyi ve yaşı karşılaştırılmıştır. Açılan ve açılmayan grup arasında, eğitim düzeyine ilişkin anlamlı bir fark bulunmamıştır

(bakınız Tablo 3.35). D'Augelli ve Hershberger (1998) yaptıkları çalışmada açılanlar ve açılmayanlar arasında ebeveynlerin eğitim düzeyi bakımından bir farklılık olmadığı söylemişlerdir. İki araştırmanın eğitim düzeyine ilişkin sonuçları birbirini desteklemektedir. Bu sonuçlar göz önüne alındığında, ebeveynlere açılmada ebeveynlerin eğitim düzeyinden ziyade yaşanan toplumun ve kültürün eşcinselliğe bakış açısının etkili olabileceği düşünülebilir.

Araştırmada açılan ve açılmayan bireylerin ve ebeveynlerinin yaşlarına bakıldığında, açılan gruptaki bireylerin ve ebeveynlerinin yaş ortalamalarının açılmayan gruptan yüksek olduğu bulunmuştur (bakınız Tablo 3.35). Bu sonuç, katılımcılar arasında açılmanın genellikle daha ileri yaşlarda gerçekleşmiş olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan ülkemize kıyasla, açılma süreçlerinin daha kolay olduğu ve eşcinsel yönelime ilişkin tutumların daha olumlu olduğu batı toplumlarında açılmanın erken yaşlarda gerçekleştiği bilinmektedir. Bu toplumlarda, destek alınabilecek topluluklarının ulaşılabilir olması (Rodriguez, 2014) açılmayı erkene çekmiş olabilir. Destek gören bireylerin daha olumlu bir benlik (Matthews & Salazar, 2012; Padilla, Crisp & Rew, 2010) ve cinsel kimlik algısı geliştirmeleri ve kendilerini daha güvende hissetmeleri nedeniyle daha erken açıldıkları bulunmuştur (Beaty, 1999; Elizur & Mintzer, 2001).

Ülkemizde ise açılmanın geç gerçekleşmesinde ayrımcılığın ve geleneksel yapının etkisi olabilir. Açılmanın her yaşta gerçekleşebileceği söylenmekle birlikte (Ashton, 2011; Goodman, 2013; Holtzen, 1993) ayrımcılığın daha fazla olduğu ve geleneksel olan kültürlerde açılmanın daha geç gerçekleştiği vurgulanmaktadır (Elizur & Mintzer, 2001). Çalışmaların yaşa ilişkin bulguları (Elizur & Mintzer,

2001; Matthews & Salazar, 2012; Padilla, Crisp & Rew, 2010; Rodriguez, 2014), yürütülen araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Yaşla birlikte ekonomik özgürlüğün kazanılması, kişinin yetişkin olarak kendini kanıtlaması, değişen değerler, duygusal gelişim gibi nedenler ebeveynlere açılma yaşını yukarı çekmiş olabilir.

Yapılan araştırmada eşcinsel bireylerde açılmanın ve açılmamanın nedenleri tartışılmıştır. Araştırmada yer alan katılımcıların açılmama nedenleri seçilme sıklığına göre; ebeveynleri hayal kırıklığına uğratmama (% 42,3), reddedilme korkusu (% 35,2), ailenin kendisini suçlamaması (% 28,9), ailelerinin onları terapiye göndermeye çalışacak olması (% 27,5), aileyle çok yakın ve samimi olmama (% 23,9), ailede zaten birçok sorunun olması (% 23,9), aileyi ilgilendirmemesi (% 23,9), cinselliğin evde konuşulmaması (% 22,5'), maddi desteğin kesilmesi endişesi (% 16,2) ve fiziksel istismar endişesi (% 6,3) olarak sıralanmıştır (*bakınız Şekil 3.4*). Bunların dışında; can güvenliği, toplum baskısı, ailenin vereceği tepkinin tahmin edilememesi, aileyi üzmemekten kaçınma, ailenin anlamayacak olması, ailenin homofobik tutumları, evlendirilme baskısına yönelik endişe ve aile bireylerinin sağlık problemleri gibi nedenler de aileye açılmama için neden olarak görülmüştür.

Ebeveynlerin çocukların açılması karşısında; fiziksel şiddet (D'Augelli & Hershberger, 1998; Savin-Williams & Dube, 1998), sözel şiddet (D'Augelli & Hershberger, 1998), terapiye gönderme tehdidi (Mallon, 1998; Savin-Williams & Dube, 1998), evden atma ve maddi desteğin kesme (Human Rights Campaign, 2014; Savin-Williams & Dube, 1998) gibi olumsuz tepkiler verdikleri bilinmektedir. Bu araştırmada ifade edilen ebeveynlerine açılmama nedenleri ile diğer araştırmaların (D'Augelli & Hershberger, 1998; Mallon, 1998; Savin-Williams & Dube, 1998)

ebeveynlerin açılmaya verdiği olumsuz tepkilere ilişkin bulguları arasında paralellik olduğu görülmektedir.

Araştırmada açılmama nedeni olarak ebeveynleri hayal kırıklığına uğratmama, reddedilme korkusu ve ailenin kendisini suçlamaması katılımcılar için diğer nedenlere göre daha ön plana çıkmıştır (*bakınız* Şekil 3.4). Beaty (1999) ve Willoughby, Malik ve Lindahl (2006) birçok eşcinsel gencin özellikle reddedilmekten korktuğunu vurgulamışlardır. Benzer şekilde, Bernstein'in (1996) araştırmasında eşcinsel bireylerin ebeveynleri hayal kırıklığına uğratmama ve reddedilme korkusu öne çıkan açılmama nedenleri olmuştur. Türkiye'de Lambdaistanbul'un (2006) yürüttüğü araştırmada ise aile ilişkilerinin bozulma ihtimali ve reddedilme gibi olasılıkların eşcinsel bireylerin aileye açılmasını zorlaştırdığı görülmektedir. Bu araştırmanın ve diğer çalışmaların (Beaty, 1999; Bernstein, 1996; Lambdaistanbul, 2006; Willoughby, Malik and Lindahl, 2006) bulguları birbirini desteklemektedir. Bu bulgular dikkate alındığında, açılmama nedenlerinin daha çok ailede var olan ilişkileri korumaya yönelik olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan, bu araştırmadaki katılımcıların açılma nedenleri seçilme sıklığına göre; yalan söylemekten yorulmuş olma (% 63,8), kişisel hayatını paylaşma (% 44,7), daha fazla özgürlük arzusu (% 38,3), aileye daha yakın olma arzusu (% 31,9), ailenin desteğine olan ihtiyaç (% 27,7), sormuş olmaları (% 10,6), ebeveynlere sinirli olma ve onları incitmek isteği (% 8,5) olarak sıralanmıştır (*bakınız* Şekil 3.5). Bunların dışında, açılmanın sağlıklı bir davranış olarak görülmesi, sadece biriyle paylaşma isteği, dışarıdan gelen aileye söylenme tehditleri, zorunda kalma ve evlilik baskısından kurtulma gibi nedenler de aileye açılma için bir

neden olarak görülmüştür. HRC (2014) tarafından ortaya koyulan açık ve bütün bir hayat sürme ile daha samimi ilişkiler geliştirme isteği, bu araştırmadaki açılma nedenleri ile paralellik göstermektedir.

Araştırmada, açılan eşcinsel bireyler için yalan söylemekten yorulmuş olma, kişisel hayatı paylaşma isteği ve daha fazla özgürlük arzusu açılma nedenleri içinde daha öne çıkmıştır (*bakınız* Şekil 3.5). Benzer şekilde, Bernstein'in (1996) araştırmasında yalan söylemekten yorulmuş olma, kişisel hayatı paylaşma isteği ve daha fazla özgürlük arzusu önde gelen açılma nedenleri olmuştur. Bu araştırmanın bulgusu diğer çalışmalar ile (Bernstein, 1996; HRC, 2014) paralellik göstermiştir.

Yapılan araştırmanın bulguları göz önüne alındığında, açılma ya da açılmama nedeni hem olumlu hem de olumsuz süreçlerden kaynaklanabileceği söylenebilir. Örneğin, aile ile yakınlaşma gibi olumlu bir durum veya ebeveynleri incitme isteği gibi olumsuz bir durum açılma nedeni olabilmektedir. Diğer taraftan, evde cinselliğin konuşulmaması gibi olumsuz bir durum veya var olan ilişkilerin korunma çabası gibi olumlu bir durum açılmama nedeni olabilmektedir.

Yapılan araştırmada evlilik baskısı bazı bireyler için açılma nedeniyken, bazıları tarafından açılmama nedeni olarak görülmüştür. Bu durum, bireylerin farklı koşullara ve bakış açısına sahip olmasından kaynaklanabilir. Araştırmacıların açılmanın hem kişisel hem de kişilerarası boyutlarının olduğu söylemesi (Beals & Peplau, 2006; Elizur & Ziv, 2001; Floyd & Stein, 2002; Matthews & Salazar, 2012; Morrow, 2001; Savin-Williams & Ream, 2003), araştırmada elde edilen bu bulguyu desteklemektedir.

Nedeni ne olursa olsun ve ebeveynlere açılma gerçekleşsin ya da gerçekleşmesin, ebeveyn ilişkileri ve açılma süreçleri etkileşim halindedir. Yapılan

araştırmada, ebeveynlerine açılmayan lezbiyen ve gey bireylerin açılmaları durumunda bekledikleri olası ebeveyn ilişkileri incelenmiştir. Lezbiyen ve gey bireyler, açılmaları durumunda açıldıkları ebeveynleriyle olan ilişkilerinin kötüye gideceğini beklemektedir (*bakınız* Tablo 3.4 ve Tablo 3.6). Benzer şekilde, D’Augelli ve Hershberger (1998) açılmayanların olumsuz tepkilere (reddedilme, sözel ve fiziksel saldırı gibi) yönelik endişeleri olduğunu bulmuşlardır. D’Augelli ve Hershberger’in (1998) araştırmasının bulgusu ile bu araştırmanın bulgusu birbiriyle tutarlı olduğu ifade edilebilir. Açılan bireylerin paylaştığı olumsuz deneyimler, açılmayan bireylerin ebeveynlerinden olumsuz tepkiler beklemesine neden olabilir.

Diğer taraftan, D’Augelli ve Hershberger’e (1998) göre bu beklentiler; ailelerin daha olumsuz olması veya ailenin eşcinselliğe ilişkin olumsuz bakışını belli etmesi gibi nedenlerden kaynaklanabilir. Bunun dışında, cinsel kimliğine ilişkin kararsızlık gibi nedenler yüzünden beklenen tepkilerin abartılıyor olabileceğini söylemişlerdir. Onlara göre, ebeveynlerine açılmayanların açılmaları durumunda bekledikleri olumsuz tepkiler, açılan grubun gerçekte aldığı olumsuz tepkilerden daha fazladır (D’Augelli & Hershberger, 1998).

Bunların dışında, D’Augelli ve Hershberger (1998), açılmanın ya da açılmamanın ebeveynlerle olan ilişkiyi değiştirmedeğini söylemişlerdir. Boxer, Cook ve Herdt (1991) ise açılmanın anne ile olan ilişkiyi etkilemediğini ancak baba ile olan ilişkiyi, özellikle lezbiyen birey ve babası arasındaki ilişkiyi, etkilediğini ileri sürmüşlerdir. Boxer, Cook ve Herdt (1991) ile benzer şekilde, bu araştırmada açılmanın baba ile olan ilişkiyi etkilediği bulunmuştur (*bakınız* Tablo 3.13). Bununla birlikte, Boxer, Cook ve Herdt (1991) ve D’Augelli ve Hershberger’in (1998)

araştırmasından farklı olarak, bu çalışmada açılmanın anne ile olan ilişkiyi etkilediği görülmüştür (*bakınız* Tablo 3.10).

Araştırmanın istatistiksel analizlerine göre, eşcinsel bireylerin annelerine açıldıktan sonra anneleriyle olan ilişkileri kötüye gitmekte ve zamanla ilişkileri düzelmektedir (*bakınız* Tablo 3.11). Benzer şekilde, Holtzen (1993) açılmadan belli bir süre sonra anne ile ilişkilerin iyiye gittiğini bulmuştur. Ancak, Holtzen'in (1993) araştırmasından farklı olarak bu çalışmada, annelerle olan ilişkilerin açılma öncesindeki haline dönmediği görülmüştür (*bakınız* Tablo 3.11). Bu araştırmanın bu bulgusu ise Bernstein'in (1996) araştırma sonuçları tarafından desteklenmektedir. Bernstein (1996) anne ile ilişkilerin açılma sonrasında bozulduğunu, zamanla iyileştiği ancak açılma öncesi düzeye dönmediğini söylemiştir.

Diğer taraftan, baba ile olan ilişkilere bakıldığında, bu araştırmanın bulgularına göre, eşcinsel bireyler babalarına açıldıktan hemen sonra ebeveyn ilişkileri kötüye gitmekte ancak zamanla iyileşerek eski haline dönmektedir (*bakınız* Tablo 3.14). Benzer şekilde, Bernstein (1996), baba ile ilişkilerinin açılma sonrasında bozulduğunu, zamanla iyileştiği ve sonunda açılma öncesi düzeye döndüğü belirtmiştir. Patterson (2000) ise genel olarak açılma ile ilişkilerin bozulduğunu ve bozulan ilişkilerin zamanla düzeldiğini söylemiştir. Babaya açılmanın ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisine yönelik Bernstein (1996) ve Patterson (2000) tarafından yürütülen araştırmalar, bu araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Bunların dışında, açılan bireylerin anne ve babaları ile olan ilişkileri (açılmadan önce, açıldıktan hemen sonra, şimdi) cinsel yönelime göre karşılaştırılmış

ancak ebeveynlerle olan ilişkilerde lezbiyen ve gey bireyler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (bakınız Tablo 3.8 ve Tablo 3.9).

Diğer araştırmacılar da ebeveyn ilişkileri bakımından gey ve lezbiyen bireyler arasında fark olmadığı söylemektedir (Boxer, Cook & Herdt, 1991; D'Augelli & Hershberger, 1998). Ebeveyn ilişkilerinin cinsel yönelime göre değişip değişmediğine ilişkin, bu araştırma ile diğer araştırmaların (Boxer, Cook & Herdt, 1991; D'Augelli & Hershberger, 1998) birbirleriyle paralellik gösterdiği söylenebilir.

Eşcinsel bireylerde sadece ebeveyn ilişkileri değil aynı zamanda psikolojik uyum da açılma ile ilişkilidir. Bu araştırmada psikolojik uyum; cinsel yönelime, ebeveynlere açılma durumuna göre (bir ebeveynine açılanlar, iki ebeveynine açılanlar ve ebeveynlerine açılmayanlar) ve anne ve babanın, çocuğun cinsel yönelimi hakkındaki bilgisine göre (bilmiyor, tahmin ediyor, kesinlikle biliyor) karşılaştırılmıştır. İstatistiksel analizlere göre, psikolojik uyum cinsel yönelime göre farklılaşmamaktadır (*bakınız* Tablo 3.15). Miranda ve Storms (2011) ve Bernstein (1996) da araştırmalarının sonucuna göre, lezbiyen ve gey bireyler arasında psikolojik uyum açısından fark bulmadıklarını söylemişlerdir. Bu araştırma ve diğer çalışmalar (Bernstein, 1996; Miranda & Storms, 2011) psikolojik uyumun cinsel yönelime göre değişmemesi açısından birbirini desteklemektedir.

Yapılan araştırmada lezbiyen ve gey bireylerde psikolojik uyum açılma durumuna göre karşılaştırılmıştır. Ebeveynlerine açılan gey bireylerin duygusal tutarsızlığı ebeveynlerine açılmayan bireylerden daha yüksek bulunmuştur (*bakınız* Tablo 3.18). Babasına açılan gey bireylerin duygusal tutarsızlığı, babasına açılmayan gey bireylerden daha yüksek bulunmuştur (*bakınız* Tablo 3.28 ve Tablo 3.29). Ayrıca araştırmanın bulgularına göre annesine açılan gey bireylerin psikolojik uyumu

annesine açılmayan gey bireylerden daha düşüktür (*bakınız* Tablo 3.22). Gey bireylerde ebeveynlere açılmaya yönelik bulgular birlikte değerlendirildiğinde, araştırmada yer alan gey popülasyonda ebeveynlerine açılan bireylerin psikolojik uyumunun, açılmayan bireylerden daha düşük olduğu söylenebilir.

Açılma tek seferlik bir olaydan çok uzun bir süreci ifade etmektedir. Bu durum psikolojik uyum için de geçerlidir. Revenson (2002) psikolojik uyumun ulaşılan bir sonuç değil aksine hareket halindeki bir süreç olduğunu ifade etmiştir. Bu doğrultuda, bu araştırmanın sonuçları yanıltıcı olmamalıdır. Özellikle birçok ailenin çocuğunun cinsel yönelimini zamanla kabul etmesiyle birlikte, çoğunlukla açılmaya verilen ilk tepkilerin olumsuz olduğu (Cramer & Roach, 1988; Savin-Williams & Dube, 1998) ve açılma ile ailede sıklıkla belirsizlik, bozulma veya karışıklığın ortaya çıktığı söylenmektedir (Savin-Williams & Dube, 1998). Bu bulgular ışığında, açılmanın hangi aşamasında olduğuna göre psikolojik uyumun değişebileceği söylenebilir.

Floyd ve Stein'a (2002) göre ebeveynlere açılma, kişinin cinsel yönelimini ailenin heterososyal dünyası ile birleştirmeye çalışmasıdır. Bakacak ve Öktem (2014) modernleşme ile Türk aile yapısında değişiklikler olmuş olsa da, "patriyarkal sistemin muhafazakar değerlerinin" aile sistemindeki ilişkileri hala etkilediğini vurgulamıştır (s. 822). Kağıtçıbaşı (1991) ise ülkemizde geleneksel yapının, aile kültürünün yapılanmasında etkin rol oynadığını belirtmiştir. Çocuğun ebeveynlere açılmasıyla birlikte, ebeveynler de bir açılma sürecinden geçmektedir (LaSala, 2000). Ebeveynin de kendi ailesine, arkadaşlarına ve topluma açılma süreci vardır. Ailelerin eşcinsel yönelimi aile sisteminin içine nasıl alacaklarını bilmemeleri ve toplumda onlara örnek olabilecek modellerin olmaması ise, aile sistemini (Mallon,

1998) ve dolayısıyla eşcinsel bireylerin psikolojik uyumunu olumsuz etkileyebilir. Bu araştırmanın bulgusu ve bahsedilen koşullar göz önüne alındığında, açılmanın psikolojik uyumu olumsuz etkilemesinden ziyade, açılmayla gelen zorlukların açılmanın bazı aşamalarında gey bireylerin psikolojik uyumunu bozabileceği düşünülebilir.

Aile toplumun bir ögesi olarak düşünülürse, kültürün ve eşcinsel yönelime ilişkin toplumsal tutumun aile üzerine ve ailenin açılma süreci üzerine etkisi kaçınılmazdır (D'Augelli & Hershberger, 1998; Mallon, 1998). Kültürün normlarının açılma sürecini farklılaştırdığı ifade edilmektedir (Ashton, 2011). Toplum; kültürel norm ve beklentileri karşılayan bireyleri ödüllendirirken, bu norm ve beklentileri karşılamayan bireyleri cezalandırma eğilimindedir. Özellikle ayrımcılığın daha fazla olduğu ve geleneksel kültürlerde açılma sürecinin daha zorlaştığı bilinmektedir (Elizur & Mintzer, 2001). APA (2008) önyargıların toplumsal pratiklerinin, bireyleri travmatik deneyimlere karşı oldukça hassas bir konuma koyduğunu ve bireylerin psikolojik iyilik hallerini oldukça olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Homofobik ve heteroseksist bir ortam ile çevrelenmiş olmanın bireyler üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu açıkça görülmektedir (Rodriguez, 2014).

Türkiye’de genel olarak hala eşcinselliğin hastalık olarak görülmesi, eşcinsel bireylere yönelik tutumda etkisini göstermektedir. Gey bireyler toplumumuzda sıklıkla, cinsel damgalama olarak “ibne”, “top”, “yumuşak” gibi argo kullanımlarla (Bakacak, & Öktem, 2014, s.829) “geyler kız gibi olur” gibi önyargılarla karşılaşmaktadır. Bunların dışında, Türkiye’de eşcinsel bireyler; eğitim hayatı, yaşam alanları, çalışma hayatı, askerlik, sağlık ve ruh sağlığı gibi çeşitli alanlarda ayrımcılıkla karşılaşmaktadır (Lambdaistanbul, 2006). Bu bulgular dikkate

alındığında, açılan gey bireylerde psikolojik uyumun açılmayan bireylerden daha düşük olmasında toplumumuzun genel olarak eşcinselliğe olumsuz bakışının ve eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumun rolü olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada yer alan lezbiyen bireylerde ise, psikolojik uyumun, açılma durumuna göre (bir ebeveynine açılanlar, iki ebeveynine açılanlar ve ebeveynlerine açılmayanlar) değişmediği görülmüştür (*bakınız* Tablo 3.16). Ebeveynlerin çocuğun cinsel yönelimi hakkındaki bilgisine bakıldığında ise, lezbiyen bireylerde psikolojik uyum anneye açılmaya göre farklılaşmadığı görülmüştür (*bakınız* Tablo 3.20). Ancak, cinsel yönelimi babası tarafından tahmin edilen lezbiyen bireylerin duygusal tutarsızlığı, cinsel yönelimi babası tarafından bilinmeyen lezbiyen bireylere göre daha yüksek bulunmuştur (*bakınız* Tablo 3.25). Duygusal tutarsızlık, kişinin ruh halinin dengeli olmaması, zorluklar ve stresli durumlar karşısında duygusal olarak altüst olmasını ifade etmektedir (Rohner & Others, 1978). Buna tanım doğrultusunda, araştırmadaki lezbiyen bireylerde babanın cinsel yönelimini bilip bilmediğinden emin olunamamasıyla oluşan belirsizlik, bireylerin duygusal olarak altüst olmalarına neden olmuş olabilir.

Bunun dışında, yapılan araştırmada eşcinsel bireylerde ebeveynlere açılmanın bağlanma stillerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Araştırmanın bulgusuna göre, güvenli bağlanan eşcinsel bireylerin %39,4'ü ebeveynlerinden en az birine açılmış, % 60,6'sı ise ebeveynlerine açılmamıştır. Güvensiz (korkulu, saplantılı ve kayıtsız) bağlanan eşcinsel bireylerin ise % 31,4'ü ebeveynlerinden en az birine açılırken, % 68,6'sı ebeveynlerine açılmamıştır (*bakınız* Şekil 3.6). Bu bulguya göre araştırmadaki eşcinsel bireylerde güvenli bağlanmanın açılmayı öngörmediği söylenebilir. Bernstein (1996) benzer şekilde çalışmasında ebeveynlere açılmada bağlanmaya ilişkin bir fark bulmadığını ifade etmiştir.

Ancak, Rothman, Sullivan, Keyes ve Boehmer'e (2012) göre, eşcinsel bireylerde ebeveynlere açılma ile bağlanma ilişkilidir. Holtzen (1993) açılan bireylerin açılmayanlara göre daha olumlu bağlanma kurduklarını ve Holtzen, Kenny ve Mahalik (1995) de güvenli bağlanmanın açılma ile olumlu bir ilişkisinin olduğunu söylemiştir. Güvenli bağlanan lezbiyen (Alessi, Ahn, Kulkin & Ballard, 2011) ve gey (Elizur & Mintzer, 2003) bireylerin aynı zamanda cinsel yönelimleri ile ilgili daha rahat oldukları bulunmuştur (D'Augelli and Hershberger, 1998).

Alessi, Ahn, Kulkin ve Ballard (2011), Elizur ve Mintzer (2003), Holtzen, Kenny ve Mahalik (1995), Holtzen (1993) ve Rothman, Sullivan, Keyes ve Boehmer'in (2012) araştırma sonuçlarından farklı olarak, bu çalışmada yer alan eşcinsel bireylerde açılma bağlanma stiline bağlı olarak değişmemektedir (bakınız Şekil 3.6).

Bu çalışmanın ve güvenli bağlanmanın açılmayı öngördüğünü ifade eden diğer araştırmaların (Alessi, Ahn, Kulkin & Ballard, 2011; Elizur & Mintzer, 2003; Holtzen, 1993; Holtzen, Kenny & Mahalik, 1995; Rothman, Sullivan, Keyes & Boehmer, 2012) bulguları doğrultusunda, toplumumuzda bağlanmadan ziyade açılma sürecinde kültürün ve yaşanan toplumun etkili olduğu düşünülebilir. Homofobik yapılanmanın fazla olduğu toplumlarda, ebeveynlere açılmanın sadece ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesine dayanmadığı, toplumun eşcinselliğe ilişkin denetiminin ebeveyne açılma kararının önünde engel oluşturan etkili bir faktör olduğu söylenebilir.

Araştırmada bağlanmanın cinsel yönelime göre farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir. Sonuçlara göre bağlanma (güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız) lezbiyen ve gey bireyler arasında farklılık göstermemektedir (bakınız Tablo 3.30).

Wang, Schale ve Broz (2010) ve Holtzen (1993) benzer şekilde, çalışmalarında bağlanmanın cinsel yönelime göre değişmediğini söylemişlerdir. Bu araştırmanın ve diğer araştırmaların bulguları (Holtzen, 1993; Wang, Schale & Broz, 2010) bağlanmanın cinsel yönelime göre farklılaşmadığı noktasında birbirini desteklemektedir.

Bu araştırmada, ebeveynlerinden en az birine açılan ve ebeveynlerine açılmayan eşcinsel bireylerde bağlanma ve uyum arasındaki ilişki de incelenmiştir. İki grupta da toplam psikolojik uyum, olumsuz öz-saygı, duygusal tutarsızlık ve olumsuz dünya görüşü ile bağlanma arasında bir ilişki bulunmamıştır (*bakınız* Tablo 3.31 ve Tablo 3.33). Diğer taraftan, açılan ve açılmayan grup güvenli bağlanma-bağımlılık (psikolojik uyumda bağımlılık), korkulu bağlanma-duygusal tepkisizlik, kayıtsız bağlanma-bağımlılık (psikolojik uyumda bağımlılık) ilişkisi bakımından benzerlik göstermiştir. Diğer taraftan, iki grup; korkulu bağlanma-düşmanlık/saldırganlık, saplantılı bağlanma-olumsuz öz yeterlilik saplantılı bağlanma-bağımlılık (psikolojik uyumda bağımlılık), kayıtsız bağlanma-düşmanlık/saldırganlık ilişkisi bakımından farklılık göstermiştir (*bakınız* Tablo 3.31 ve Tablo 3.33).

Psikolojik uyumda bağımlılık ile güvenli ve kayıtsız bağlanmanın ilişkisine bakıldığında, açılan ve açılmayan gruplarda güvenli bağlanma puanı arttıkça, bağımlılık puanı azaldığı görülmüştür. Diğer taraftan, her iki grupta da kayıtsız bağlanma puanı arttıkça, bağımlılık puanı artmıştır (*bakınız* Tablo 3.32 ve Tablo 3.34).

Holtzen, Kenny ve Mahalik (1995) gey ve lezbiyen bireylerde güvenli bağlanmanın bireylerin kendileri ve diğerleri hakkındaki olumlu düşüncelerini

etkilediğini söylemişlerdir. Lezbiyen bireylerle yapılan bir çalışmada, güvenli bağlanan bireylerin ilişkilerinde karşıt-bağımlılık geliştirmedikleri bulunmuştur (Alessi, Ahn, Kulkin & Ballard, 2011).

Düşük bağımlılığı olan bireyler dışarıdan onaya gerek duymadan içsel olarak olumlu kendilik değerini sağlarken, yüksek bağımlılığı olan bireyler olumlu kendilik değeri için başkalarının onayına ihtiyaç duymaktadır. Güvenli bağlanan bireylerin ise başkalarına olan bağımlılığının daha az olduğu belirtilmektedir. Kayıtsız bağlanan bireylerin ise karşıt-bağımlı oldukları ve onları reddeden kişileri önemsiz gibi göstererek kendi özgüvenlerini korumaya çalışabilecekleri düşünülmektedir (Bartholomew & Horowitz, 1991). Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları, diğer araştırmaların (Alessi, Ahn, Kulkin & Ballard, 2011; Bartholomew & Horowitz, 1991; Holtzen, Kenny & Mahalik, 1995; Rohner & Others, 1978) bulguları ile paralellik göstermektedir.

Bunun yanı sıra, araştırmada kayıtsız bağlanma puanı arttıkça düşmanlık/saldırganlık puanının açılan grupta arttığı, açılmayan grupta ise azaldığı görülmüştür (*bakınız* Tablo 3.32 ve Tablo 3.34). Düşmanlık/saldırganlığın kişinin kendisine veya başkalarına yönelik olabileceği ifade edilmektedir (Rohner & Others, 1978). Kayıtsız bağlanan bireylerin ise, kendilerini bağımsız ve incinmez olarak gördükleri, kendilerini değerli bulurken başkalarını olumsuz değerlendirme eğiliminde oldukları düşünülmektedir (Bartholomew & Horowitz, 1991). Bu ifadeler doğrultusunda, araştırmada açılan grupta kayıtsız bağlanma arttıkça, ebeveynlerin olumsuz tepkileri, açılma sürecinde karşılaşılan zorluklar, bu süreçte sıklıkla hissedilen stres, çaresizlik, savunmasızlık ve incinebilirlik gibi nedenler bireylerdeki düşmanlık/saldırganlığı arttırmış olabilir.

Ayrıca araştırmada açılan grupta korkulu bağlanma ile düşmanlık/saldırganlık arasında ilişki bulunmazken, açılmayan grupta korkulu bağlanma puanı arttıkça, düşmanlık/saldırganlık puanının azaldığı izlenmektedir (*bakınız* Tablo 3.32 ve Tablo 3.34). Açılmayan grupta korkulu bağlanma arttıkça başkalarıyla yakın ilişkilerden kaçınma, sosyal güvensizlik ve kendine güven eksikliği (Bartholomew & Horowitz, 1991) gibi nedenler düşmanlık/saldırganlığı azaltmış olabilir.

Bunun dışında, bu araştırmada her iki grupta da korkulu bağlanma puanı arttıkça, duygusal tepkisizlik puanı azalmaktadır. Saplantılı bağlanmaya bakıldığında ise, saplantılı bağlanma puanı arttıkça, açılan grupta olumsuz öz yeterlilik puanının azaldığı, açılmayan grupta ise psikolojik uyumda bağımlılık puanı azaldığı görülmektedir (*bakınız* Tablo 3.32 ve Tablo 3.34).

Bulgular bağlanma stilleri modeline (Bartholomew & Horowitz, 1991) göre değerlendirildiğinde, korkulu bağlanma ile duygusal tepkisizliğin, saplantılı bağlanma ile öz yeterliğin ve bağımlılığın ilişkisinin araştırmada ortaya koyulunun tersi yönünde olması beklenebilir. Ancak, bu araştırmada korkulu ve saplantılı bağlanma ve psikolojik uyumun alt alanları arasındaki ilişki, kendilik ve başkaları modellerinin bireylerde farklı dengelerde dağılmasından kaynaklanıyor olabilir.

Ayrıca araştırmada psikolojik uyum ve bağlanma arasındaki ilişkide bağlanma stili yerine bağlanma puanları incelenmiştir. Buna göre, katılımcıların bağlanma stili, korkulu ve saplantılı bağlanma ile psikolojik uyumun alt alanları arasındaki ilişkiyi etkilemiş olabilir. Güvenli bağlanan bireylerde kendilik değerinin sağlanmasında başkalarına duyulan ihtiyacın az olduğu göz önünde bulundurulursa; güveni bağlanan katılımcılarda saplantılı bağlanma puanı artmasına rağmen, kendilik değeri için başkalarına duyulan bağımlılık ihtiyacında artış olmayabilir. Bunun yanı

sıra, Bartholomew ve Horowitz (1991) bireylerin birden fazla bağlanma kategorisine girebildiğini ve Hazan ve Shaver (1987) de farklı bağlanma gruplarının bağlanma geçmişlerinin benzer olabileceğini söylemiştir.

Yukarıda söz edilen bulgular doğrultusunda, ebeveynlere açılma sürecinin nasıl geçeceğinin sahip olunan aileden ziyade eşcinsel bireylere yönelik ayrımcılığın, önyargının ve olumsuz tutumun fazla olduğu toplumumuzdan kaynaklandığı söylenebilir. Araştırmanın bulgularına göre, toplumun genelinde eşcinselliğe ve eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutum ve önyargı, hem ebeveynlere açılmanın önünde engel olmakta hem de açılan bireylerin yaşadığı süreci zorlaştırmaktadır. Açılan bireylerin toplumumuzda karşılaştığı tepkiler psikolojik uyumlarını olumsuz etkilemektedir. Bu tepkiler nedeniyle bireylerde güvenli bağlanmanın açılmayı kolaylaştırmadığı söylenebilir. Açılmayan katılımcıların çoğu, hem aile ilişkilerini bozmamak hem de toplum karşısında ailesini korumak için açılmayı tercih etmediğini söylemiştir. Bireyler açılma sonucunda ailelerinin toplumdaki destek alamayacak olmasından endişelenmektedir. Aynı zamanda açılmayan lezbiyen ve gey bireyler, ebeveynlerine açılmaları sonucunda ebeveyn ilişkilerinin de bozulacağını düşünmektedir. Diğer taraftan açılan bireylerin açılma sonrasında bozulan ilişkilerinin zamanla düzeldiğini ifade etmeleri umut vericidir.

4.2. Sınırlılıklar ve Öneri

Bu araştırmanın sınırlılıkları tartışılmış ve gelecek araştırmalara yönelik öneriler sunulmuştur.

Araştırmada sadece 18-35 yaş arası 135 genç yetişkin birey yer almıştır. Araştırmanın bulgularına araştırmada yer alan katılımcılardan elde edilen verilerin analiziyle ulaşılmıştır. Bu nedenle, elde edilen bulgular Türkiye'deki tüm lezbiyen ve gey bireylere genellenmemektedir.

Katılımcıların sayısı yeterli olmadığı için bağlanma ile uyum arasındaki ilişki ve açılmanın üzerinden geçen zamana göre ebeveyn ilişkilerindeki değişimi incelenirken, lezbiyen ve gey bireylerden elde edilen veriler birlikte analiz edilmiştir. Açılmanın üzerinden geçen zamana göre ebeveyn ilişkilerindeki değişimlere yönelik veriler geriye dönük olarak tek seferde toplanmıştır. Ayrıca, araştırmadaki nitel veriler kişisel bilgi formunda açılmaya yönelik sorularla sınırlıdır.

Ebeveynlere açılma bir süreç olarak nitel ve/veya boylamsal bir çalışma ile incelenebilir. Ebeveynlere açılmanın aile sistemi içinde incelenmesi de, ebeveynlere açılmanın çok farklı boyutlarını aydınlatacaktır. Bunun yanı sıra, sadece açılan birey değil tüm aile bireyleri bir açılma sürecinden geçmektedir. Bu süreçlerin incelenmesinin de kuramsal ve uygulamaya yönelik katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Eşcinsel bireylerde açılma ebeveynlerle sınırlı değildir. Yakın, sosyal çevreye ve topluma açılma sürecine ilişkin çalışmalar da yapılabilir. Bununla birlikte açılma sadece eşcinsel bireylerin geçtiği bir süreç değildir; toplum tarafından kabul

görmeyen cinsel yönelimlerin, cinsel kimliklerin ve cinsiyet kimliklerinin açılma sürecine ilişkin çalışmalar da yapılabilir.

Hem bireyin hem de ebeveynlerin açılma sürecini zorlaştıran toplumsal önyargı ve ayrımcı tutumlara karşı, okullarda düzenlenecek eğitim, rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile öğrenci ve velilerin bu konular hakkında bilgilendirilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Adjustment. (n.d.). In Encyclopedia Britannica online. Retrieved from <http://global.britannica.com/EBchecked/topic/6023/adjustment>
- Ainsworth, M. D. S. (1969). Object relations, dependency, and attachment: A theoretical review of the infant-mother relationship. *Child Development*, 40(4), 969-1025.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychology Association*, 44(4), 709-716.
- Ainsworth, M. D. S., & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychological Association*, 46(4), 333-341.
- Alessi, H., Ahn, B., Kulkin, H., & Ballard, M. (2011). *An exploratory study: Lesbian identity development and attachment style*. Retrieved from http://counselingoutfitters.com/vistas/vistas11/Article_72.pdf
- American Psychological Association. (2008). Answers to your questions: For a better understanding of sexual orientation and homosexuality. Retrieved from www.apa.org/topics/orientation.pdf
- American Psychological Association. (2011). Answers to your questions about transgender people, gender identity, and gender expression. Retrieved from <http://www.apa.org/topics/lgbt/transgender.asp>
- Ashton, D. (2011). Lesbian, gay, bisexual, and transgender individuals and the family life cycle. In McGoldrick, M., Carter, B., & Preto, N.G. (Ed.), *The expanded family life cycle: individual, family, and social perspectives* (pp. 115-132). Boston: Pearson Education.
- Bakacak, A. G., & Oktem, P. (2014). Homosexuality in Turkey: Strategies for managing heterosexism. *Journal of Homosexuality*, 61(6), 817-846. doi: 10.1080/00918369.2014.870453
- Baker, M. (2010, December 16). Harlow's studies on dependency in monkeys [video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=OrNBEhzjg8I>
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A Test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.

- Beaty, L. (1999). Identity development of homosexual youth and parental and familial influences on the coming out process. *Adolescence*, 34(135), 557-601.
- Berman, E., & Wohlsifer, D. (2011). Overview: Sexuality and the life cycle. In McGoldrick, M., Carter, B., & Preto, N.G. (Ed.), *The expanded family life cycle: individual, family, and social perspectives* (pp. 103-114). Boston: Pearson Education.
- Bernstein, A. J. (1996). *The relationship between perceived parent attachment, homosexual identity formation psychological adjustment and parental awareness of gay and lesbian young adults* (doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest D. & T. Global (UMI number: 9706942)
- Bilodeau, B. L., & Renn, K. A. (2005). Analysis of lgbt identity development models and implications for practice. *New Directions for Student Services*, 111, 25-39.
- Bos, H., & Sandfort, T. G. M. (2010). Children's gender identity in lesbian and heterosexual two-parent families. *Sex Roles*, 62, 114-126. doi: 10.1007/s1199-009-9704-7
- Bowlby, J. (1951). Maternal care and mental health. *Bulletin of the World Health Organization*, 3, 355-534. Retrieved from [http://whqlibdoc.who.int/monograph/WHO_MONO_2_\(part1\).pdf](http://whqlibdoc.who.int/monograph/WHO_MONO_2_(part1).pdf)
- Bowlby, J. (1969). *Attachment*, vol. 1 of *Attachment and loss* (2nd ed.). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Separation: anxiety and anger*, vol. 2 of *Attachment and loss* (2nd ed.). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Loss: sadness and depression*, vol. 3 of *Attachment and loss* (2nd ed.). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books.
- Boxer, A. M., Cook, J. A., & Herdt, G. (1991). Double jeopardy: Identity transitions and parent-child relations among gay and lesbian youth. In K. Pillemer & K. McCartney (Eds.), *Parent-child relations throughout life* (pp. 59-92). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Bradburn, N. (1969). *The structure of psychological well-being*. Chicago: Aldine.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775.
- Butcher, N. J., Mineka, S., & Hooley, J. M. (2013). *Anormal Psikoloji*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Carnelley, K. B., Hepper, E. G., Hicks, C., & Turner, W. (2011). Perceived parental reactions to coming out, attachment, and romantic relationship views. *Attachment & Human Development, 13*(3), 217-236. doi: 10.1080/14616734.2011.563828
- Cass, V. (1984). Homosexual Identity Formation: Testing a Theoretical Model. *The Journal of Sex Research, 20*(2), 143-167.
- Chaudoir, S. R., & Fisher, J. D. (2010). The disclosure processes model: Understanding disclosure decision making and postdisclosure outcomes among people living with concealable stigmatized identity. *Psychological Bulletin, 136*(2), 236-256. doi: 10.1037/a0018193
- Cramer, P. (1980). The development of sexual identity. *Journal of Personality Assessment, 44*(6), 604- 612.
- Cramer, D. W., & Roach, A. J. (1988). Coming out to mom and dad: A study of gay males and their relationships with their parents. *Journal of Homosexuality, 15*(3-4), 79-91, doi: 10.1300/J082v15n03_04
- Çelen, H. N. (2011). *Ergenlik ve genç yetişkinlik: Bir dönüşüm süreci*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Çok, F., ve Morsümbül, Ü. (2011) Bağlanma ve ilişkili değişkenler, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 3*(3), 553-570.
- Danışman, I.G. (2012). Lecture 4: General system theory [powerpoint slides]. İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi.
- D'Augelli, A. R. (1994). Identity development and sexual orientation: Toward a model of lesbian, gay, and bisexual development. In E. J. Trickett, R. J. Watts & D. Birman (Eds.), *Human diversity: Perspectives on people in context*. San Francisco: Jossey-Bass
- D'Augelli, A. R., & Hershberger, S. L. (1998). Lesbian, gay, and bisexual youth and their families: Disclosure of sexual orientation and its consequences. *American Journal of Orthopsychiatry, 68*(3), 361-371.
- Diamond, L. M., & Dube, E. M. (2002). Friendship and attachment among heterosexual and sexual-minority youths: Does the gender of your friend matter? *Journal of Youth and Adolescence, 31*(2), 155-166.
- Diener, E., & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research, 40* (1-2), 189-216. <http://dx.doi.org/10.1023/A:1006859511756>
- Dodge, R., Daly, A., Huyton, J., & Sanders, L. (2012). The challenge of defining wellbeing. *International Journal of Wellbeing, 2*(3), 222-235. doi:10.5502/ijw.v2i3.4

- Dierendonck, D., Diaz, D., Rodríguez-Carvajal, R., Blanco, A., & Moreno-Jime'nez, B. (2008). Ryff's six-factor model of psychological well-being, a Spanish exploration. *Social Indicators Research*, *87*, 473–479. doi: 10.1007/s11205-007-9174-7
- Dost, A. (2011). Lecture 1: Introduction to the Psychology of Gender [PowerPoint Slides]. The psychology of gender, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.
- Dube E. M., & Savin-Williams R. C. (1999). Sexual identity development among ethnic sexual-minority male youths. *Developmental Psychology*, *35*(6), 1389-1398.
- Edwards, K., & Brooks, K. A. (1999). The development of sexual identity. *New Directions for Adult and Continuing Education*, *84*, 49-57.
- Elizur, Y. & Mintzer, A. (2001). A framework for the formation of gay male identity: Processes associated with adult attachment style and support from family and friends. *Archives of Sexual Behavior*, *30*(2), 143-167.
- Elizur, Y., & Mintzer, A. (2003). Gay males' intimate relationship quality: The roles of attachment security, gay identity, social support, and income. *Personal Relationships*, *10*(3), 411–435. doi: 10.1111/1475-6811.00057
- Elizur, Y. & Ziv, M. (2001). Family support and acceptance, gay male identity formation, and psychological adjustment: A path model. *Family Process*, *40*(2), 125-44.
- Faris, M., & McCarroll, E. (2010, Fall). Crying babies: Answering the call of infant cries. *Texas Child Care* *34*(2), 14- 21. Retrieved December, 12, 2014, from http://www.childcarequarterly.com/fall10_story2a.html
- Feinstein, N. J. (1982). *Caught in the middle: Parental response to their adult children's homosexuality* (doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest D. & T. Global
- Feist, J., & Feist, G. J. (2009). *Theories of personality*. New York: Mc Graw Hill
- Figueras, J., McKee, M., Lessof, S., Duran A., & Menabde, N. (2012). Health systems, health, wealth and societal well-being: An introduction. In J. Figueras & M. McKee, (Eds.). *Health systems, health, wealth and societal well-being* (pp. 1-19). New York: McGraw-Hill.
- Floyd, F. J., & Stein, T. S. (2002). Sexual orientation identity formation among gay, lesbian, and bisexual youths: Multiple patterns of milestone experiences. *Journal of Research on Adolescence*, *12*(2), 167-191.
- Forgeard, M. J. C., Jayawickreme, E., Kern, M., & Seligman, M. E. P. (2011). Doing the right thing: Measuring wellbeing for public policy. *International Journal of Wellbeing*, *1*(1), 79-106. doi: <http://dx.doi.org/10.5502/ijw.v1i1.15>

- Goodman, J. A. (2013, February 4). Preparing for a generation that comes out younger. *The Huffington Post*. Retrieved from http://www.huffingtonpost.com/josh-a-goodman/preparing-for-a-generation-that-comes-out-younger_b_2556346.html
- Harlow, H. F., & Zimmermann, R. R. (1958). The development of affectional responses in infant monkeys. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 102(5), 501-509.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Henslin, J. M. (2014). *Down to earth sociology: The sociology of human sexuality*. New Jersey: Pearson Education.
- Herzlich, C. (1973). *Health and Illness: A social psychological analysis*. London: Academic Press.
- Holtzen, D. W. (1993). Family responses to homosexuality: Correlates to homophobia, gay/lesbian self-disclosure and parent/sibling homophobia. (doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest D. & T. Global (UMI number: 9329306)
- Holtzen, D.W., Kenny, M. E., & Mahalik, J.R. (1995). Contributions of parental attachment to gay or lesbian disclosure to parents and dysfunctional cognitive processes. *Journal of Counseling Psychology*, 42(3), 350-355.
- Human Rights Campaign. (2014). *Resource Guide to Coming Out*. Retrieved from <http://www.hrc.org/resources/entry/resource-guide-to-coming-out>
- Jahoda, M. (1958). *Current concepts of positive mental health*. New York: Basic Books.
- Jagose, A. R. (1996). *Queer theory: An introduction*. New York: New York University Press.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1991). Türkiye’de aile kültürü. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (Ed), *Çağdaş Kültürümüz, Olgular-Sorunlar* (49-57). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni insan ve insanlar* (10. Baskı). İstanbul: Evrim.
- Keleher, J., Wei, M., & Liao, K. Y. (2010). Attachment, positive feelings about being a lesbian, perceived general support, and well being. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 29(8), 847-873.
- Kenny, M. E., & Donoaldson, G. A. (1992). Contributions of parental attachment and family structure to the social functioning of first-year college students. *Journal of Counseling Psychology*, 38, 479-486.
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S. Ö., ve Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.

- Keyes, C. L. M. (1998). Social well-being. *Social Psychology Quarterly*, 61(2), 121-140.
- Keyes, C. L. M. (2006). Subjective well-being in mental health and human development research worldwide: An introduction. *Social Indicators Research*, 77, 1-10. doi: 10.1007/s11205-005-5550-3
- Keyes, C. L. M. (2007). Promoting and protecting mental health as flourishing: A complementary strategy for improving national mental health. *American Psychologist*, 62(2), 95-108. doi: 10.1037/0003-066X.62.2.95
- Kwiatkowski, M. (2010). Perception of parental attitudes in homosexual, bisexual and heterosexual individuals. *Archives of Psychiatry and Psychotherapy*, 2010(2), 31-4.
- Lambdaistanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi. (2006). Ne yalnız ne de yalnızız! Bir alan araştırması: Eşcinsel ve biseksüellerin sorunları. İstanbul: Berdan Matbaacılık.
- LaSala, M. C. (2000). Lesbians, gay men, and their parents: Family therapy for the coming-out crisis. *Family Process*, 39(1), 67-81.
- Lev, A. E. (2010). How queer! The development of gender identity and sexual orientation in lgbtq-headed families. *Family Process*, 49(3), 268-290.
- Lewis, R.J., Derlega, V. J., Clarke, E. G., & Kuang, J. C. (2006). Stigma consciousness, social constraints, and lesbian well-being. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 48-56. doi: 10.1037/0022-0167.53.1.48
- Lorenz, K. (1937). The Companion in the Bird's World (English translation of "Der Kumpan in der Umwelt des Vogels", 1935). *The Auk*, 54(1), 245-273.
- Main, M., & Weston, D. (1981) Quality of attachment to mother and to father: related to conflict behavior and the readiness for establishing new relationships, *Child Development*, 52, 932-40.
- Mallon, G. P. (1998). Social practice with gay men and lesbians within families. In Mallon, G. P. (Eds.), *Foundations of social work practice with lesbian and gay persons* (pp.145-181). New York: Harrington Park Press.
- Matthews, C. H., & Salazar, C. F. (2012). An integrative, empowerment model for helping lesbian, gay, and bisexual youth negotiate the coming-out process. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 6(2), 96-117. doi: 10.1080/15538605.2012.678176
- McGoldrick, M., Carter, B., & Preto, N.G. (2011). Overview: The life cycle in its changing context. In M. McGoldrick, B. Carter & N. G. Preto (Eds.), *The expanded family life cycle: individual, family, and social perspectives* (pp. 1-19). Boston: Pearson Education.

- Miranda, J., & Storms, M. (2011). Psychological adjustment of lesbians and gay men. *Journal of Counseling and Development*, 68(1), 41–45. doi: 10.1002/j.1556-6676.1989.tb02490.x
- Mohr, J. J., & Fassinger, R. E. (2003). Self-acceptance and self-disclosure of sexual orientation in lesbian, gay, and bisexual adults: An attachment perspective. *Journal of Counseling Psychology*, 50(4), 482–495. doi: 10.1037/0022-0167.50.4.482
- Mohr, J. J., Selterman, D., & Fassinger, R. E. (2013). Romantic attachment and relationship functioning in same-sex couples. *Journal of Counseling Psychology*, 60(1), 72–82. doi: 10.1037/a0030994
- Morrow, D. F. (2001). Coming out to families: Guidelines for intervention with gay and lesbian clients. *Journal of Family Social Work*, 5(2), 53-66.
- NatCen Social Research that Works for society. (2013). *Report of predictors of well-being*. Retrieved from <http://www.natcen.ac.uk/media/205352/predictors-of-wellbeing.pdf>
- Okami, P., & Shackelford, T. K. (2001). Human sex differences in sexual psychology and behavior. *Annual Review of Sex Research*, 12(1), 186-241.
- Owensworth, T., Chambers, S., Hawkes, A., Walker, D.G., & Shum, D. (2011) Making sense of brain tumour: A qualitative investigation of personal and social processes of adjustment. *Neuropsychological Rehabilitation: An International Journal*, 21(1), 117-137. doi: 10.1080/09602011.2010.537073
- Padilla, Y. C., Crisp, C., & Rew, D. L. (2010). Parental acceptance and illegal drug use among gay, lesbian, and bisexual adolescents: Results from a national survey. *Social Work*, 55(3), 265-275.
- Patterson, C. J. (2000). Family relationships of lesbians and gay men. *Journal of Marriages and the Family*, 62, 1052-1069.
- Peleg-Oren, N., Sherer, M., & Soskolne, V. (2003). Effect of gender on the social and psychological adjustment of cancer patients. *Social Work in Health Care*, 37(3), 17-34. doi: 10.1300/J010v37n03_02
- Pickett, Brent. (2011, Spring). Homosexuality. The Stanford encyclopedia of philosophy. E. N. Zalta (Ed.). Retrieved from <http://plato.stanford.edu/archives/spr2011/entries/homosexuality>
- Pillard, R.C., & Bailey, J. M. (1998). Human sexual orientation has a heritable component. *Human Biology*, 70(2), 1-11.
- Pollard, E., & Lee, P. (2003). Child well-being: a systematic review of the literature, *Social Indicators Research*, 61(1), 9-78. doi: <http://dx.doi.org/10.1023/A:1021284215801>
- Recio, E.M. (2000). Soc 495: A Unified theory on homosexual identity [lecture notes]. Social construction of sexuality. Drexel University, Philadelphia.

- Revenson, A. T. (2002). Chronic illness and adjustment. In J. Worell (Ed.), *Encyclopedia of woman and gender: Sex similarities and differences and the impact of society on gender* (pp. 245-255). California: Academic Press.
- Rodriguez, D. M. F. (2014). *The relationship between perceived parent attachment, homosexual identity formation psychological adjustment and parental awareness of gay and lesbian young adults* (doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest D. & T. Global (UMI number: 3680550)
- Rohner, R. P., & Others (1978). Development and validation of the personality assessment questionnaire: Test manual. Connecticut University Research Foundation, Storrs, Catholic University of America, Washington, DC. Retrieved from <http://eric.ed.gov/?id=ED159502>
- Rohner, R. P., & Khaleque, A. (2005). Personality assessment questionnaire (paq): Test manual. In R. P. Rohner, & A. Khaleque (Ed.) *Handbook for the study of parental acceptance and rejection 4th edition* (p.187-226). Storrs, CT: Rohner Research Publications.
- Rohner R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2012). Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications. Retrieved from <http://csiar.uconn.edu/wp-content/uploads/sites/494/2014/02/introduction-to-parental-acceptance-3-27-12.pdf>
- Roisman, G. I., Clausell, E., Holland, A., Fortuna, K., & Elieff C. (2008). Adult romantic relationships as contexts of human development: A multimethod comparison of same-sex couples with opposite-sex dating, engaged, and married dyads. *Developmental Psychology, 44*(1), 91–101. doi: 10.1037/0012-1649.44.1.91
- Rosario, M., Schrimshaw, E. W., Hunter, J., & Braun, L. (2006). Sexual identity development among lesbian, gay, and bisexual youths: Consistency and change over time. *The Journal of Sex Research, 43*(1), 46-58. doi: 10.1080/00224490609552298
- Rothman, E. F., Sullivan, M., Keyes, S., & Boehmer, U. (2012). Parents' supportive reactions to sexual orientation disclosure associated with better health: Results from a population-based survey of LGB adults in Massachusetts. *J Homosex, 59*(2), 186-200. doi: 10.1080/00918369.2012.648878
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 57*(6), 1069-1081.
- Ryff, C.D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology, 69*(4), 719-727.
- Ryff, C.D., & Keyes, C. L. M. (2000). Subjective change and mental health: A self-concept theory. *Social Psychology Quarterly, 63*(3), 264-279.

- Santrock, J. W. (2008). *Life-span development*. New York: Mc Graw Hill.
- Savin-Williams, R. C. (2011). Identity development among sexual-minority youth. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research* (pp. 671-689). New York: Springer.
- Savin-Williams, R. C., & Dube, E. M. (1998). Parental reactions to their child's disclosure of a gay/lesbian identity. *Family Relations*, 47(1), 7-13.
- Savin-Williams, R. C., & Ream, G. L. (2003). Sex variations in the disclosure to parents of same-sex attractions. *Journal of Family Psychology*, 17(3), 429-438.
- Seaton, C. L. (2009). Psychological Adjustment. In S. J. Lopez, (Ed.), *The encyclopedia of positive psychology*. Retrieved from <http://librarun.org/book/23232/817>
- Sell, R. L. (1997). Defining and measuring sexual orientation: A review. *Archives of Sexual Behavior*, 26(6), 643-658.
- Shin, D., & Johnson, D. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5(1), 475-492. doi: <http://dx.doi.org/10.1007/BF00352944>
- Slee, T. P., Campbell, M., & Spears, B. (2012). *Child, adolescent and family development*. New York: Cambridge University Press.
- Storms, M. D. (1980). Theories of Sexual Orientation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(5), 783-792.
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklem üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Sümer, N., Ünal, S., Selçuk, E., Kaya, B., Polat, R., ve Çekem, B. (2009). Bağlanma ve psikopatoloji: Bağlanma boyutlarının depresyon, panik bozukluk ve obsesif-kompulsif bozuklukla ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 38-45.
- Taylor, E. S. (1983). Adjustment to threatening events: A theory of cognitive adaptation. *American Psychologist*, 38(11), 1161-1173.
- Telingator, C. J., & Woyewodzic, K.T. (2011). Sexual Minority Identity Development. *Psychiatric Times*. Retrieved from <http://www.psychiatrictimes.com/child-adolescent-psychiatry/sexual-minority-identity-development>
- Thomas, J. (2009). *Working paper: Current measures and the challenges of measuring children's wellbeing*. Newport: Office for National Statistics.
- Varan, A. (t.y.) Yetişkin Kidö. <http://www.azmivaran.com/ekar-kurami-olcekleri/kisilik-degerlendirme-olcegi/> adresinden indirildi.

- Varan, A., Rohner, R. P., & Eryuksel, G. (2008). Intimate partner acceptance, parental acceptance in childhood, and psychological adjustment among Turkish adults in ongoing attachment relationships. *Cross-Cultural Research*, 42(1), 46-56.
- Verissimo, M., Vaughn, B. E., Santosa, A. J., Torresa N., Monteiro L., & Santosa O. (2008). Quality of attachment to father and mother and number of reciprocal friends. *Early Child Development and Care* 181(1), 27–38.
- Waltner, R. (1986). Genital identity: A core component of sexual and self identity. *The Journal of Sex Research*, 22(3), 339-408.
- Wang, C. C., Schale, C. L., & Broz, K. K. (2010). Adult attachment; lesbian, gay, and bisexual identity; and sexual attitudes of nonheterosexual individuals. *Journal of College Counseling*, 13, 31-49.
- Willoughby, B. L. B., Malik, N. M. & Lindahl, K. M. (2006). Parental reactions to their sons' sexual orientation disclosures: The roles of family cohesion, adaptability, and parenting style. *Psychology of Men & Masculinity*, 7(1), 14–26. doi:10.1037/1524-9220.7.1.14
- Wilson, L., & Robertson, P. (2011). Troiden's model of sexual identity development [lecture notes]. Ethical issues: counseling lgbtq youth. Western Carolina University, North Carolina. Retrieved from http://www.wcu.edu/webfiles/worddocs/coun_bbl_studentneedshandout.doc
- World Health Organization. (2014). *Mental health: a state of well-being*. Retrieved from http://www.who.int/features/factfiles/mental_health/en/
- Worth, R. (2005). *Elisabeth Küber-Ross: Encountering death and dying*. The United States of America: Chelsea House.
- Zakalik, R.A., & Wei, M. (2006). Adult attachment, perceived discrimination based on sexual orientation, and depression in gay males: Examining the mediation and moderation effects. *Journal of Counseling Psychology*, 53(3), 302-313. doi: 10.1037/0022-0167.53.3.302

EKLER

Ek-1 Demografik Form

Kişisel Bilgiler

Cinsel yöneliminiz:

Gey

Lezbiyen

Yaş: Sizin_____ Annenizin_____ Babanızın_____

Eğitim durumu: Sizin Annenizin Babanızın

Hiç okula gitmemiş

İlkokul

Ortaokul

Lise

Üniversite

Yüksek lisans/doktora

Ebeveynlerinizin cinsel yöneliminiz hakkında bilgisi: Anne Baba

Bilmiyor:

Tahmin ediyor:

Kesinlikle biliyor:

Eğer ailenize açılmamışsanız neden(ler)i:

Reddedilme korkusu

Aileyle çok yakın ve samimi olmama

Fiziksel istismar endişesi

Onları ilgilendirmemesi

Maddi desteğin kesilmesi endişesi

Beni terapiye göndermeye çalışacak olmaları

Onları hayal kırıklığına uğratmamak için

Kendilerini suçlamamaları için

Cinselliğin evde konuşulmaması

Ailede zaten birçok sorunun olması

Diğer _____

Eğer ailenize açılmışsanız neden(ler)i:

Kişisel hayatımı paylaşmak için

Yalan söylemekten yoruldum

Daha fazla özgürlük arzusu

Desteklerine olan ihtiyacım

Daha yakın olma arzusu

Sordular söyledim.

Söylediğim zaman onlara sinirliydim, onları incitmek istedim.

Diğer _____

Eğer ebeveynlerinizden birine ya da ikisine AÇILMIŞSANIZ, ebeveynleriniz ile olan ilişkinizin açılmadan önce, açıldıktan kısa süre sonra ve şimdi nasıl olduğunu düşünün. Tabloda yer alan boşluklara ilişkinizi en doğru anlatan duruma karşılık gelen sayıyı yazın.

1=çok iyi

2=iyi

3=ne iyi ne kötü

4=kötü

5= çok kötü

Açılmadan önce

Açıldıktan hemen sonra

Şimdi

Anne

Baba

Eğer ebeveynlerinizden birine ya da hiçbirine AÇILMAMIŞSANIZ, ebeveynleriniz ile olan ilişkinizin şimdi nasıl olduğunu ve eğer açılsaydınız sizce nasıl olabileceğini düşünün. Tabloda yer alan boşluklara ilişkinizi en doğru anlatan duruma karşılık gelen sayıyı yazın.

1=çok iyi

2=iyi

3=ne iyi ne kötü

4=kötü

5= çok kötü

şimdi

eğer açılsaydım

Anne

baba

Ek-3 İlişki Ölçekleri Anketi

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----	2-----	3-----	4-----	5-----	6-----	7
Beni hiç tanımlamıyor			Beni kısmen tanımlıyor			Tamamıyla beni tanımlıyor

Ölçekten örnek sorular:

1. ___ Başkalarına kolaylıkla güvenemem.
2. ___ Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.
3. ___ Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.
4. ___ Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.
5. ___ Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.
6. ___ Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum.
7. ___ Yalnız kalmaktan korkarım.

Ek-4 Yetişkin Kişilik Değerlendirme Ölçeği

Bu testte, farklı kişilerin kendileri hakkındaki düşünceleriyle ilgili bazı cümleler var. Her cümleyi dikkatlice okuyun ve okuduğunuz cümlenin sizi ne kadar iyi anlattığını düşünün.

Her cümlenin yanında 4 tane kutu var. Şayet okuduğunuz cümle sizi doğru olarak anlatıyorsa, hemen hemen her zaman doğru ya da bazen doğru kutusundan birini seçip işaretleyin.

Şayet okuduğunuz cümle sizi doğru olarak anlatmıyorsa, nadiren doğru ya da hiçbir zaman doğru değil kutusundan birini seçip işaretleyin.

Ölçekten örnek sorular:

1. İnsanlara karşı kızgınım.
2. Bir şeyde zorlandığımda, birinin bana moral vermesini isterim.
3. Kendimden bıktım.
4. Başarısız biri olduğumu düşünüyorum.

5. Yakın dostluklar kurmak ve bu dostlukları sürdürmekte zorlandığımı hissediyorum.
6. Zor sorunlarla karşılaştığımda, hemen canım sıkılır.
7. Evrenin ürkütücü, tehlikeli bir yer olarak görürüm.
8. Öfkemi kontrol etmekte zorlanıyorum.
9. Hasta olduğum zaman, insanların benim için üzülmesi hoşuma gider.
10. İyi bir insan olduğumu ve başkalarının saygısını hak ettiğimi düşünüyorum.
11. İstedğim şeyler için başarılı bir şekilde mücadele edebilirim.
12. Başkalarının yanında duygusal olarak içimden geldiği gibi davranmak benim için zordur.
13. İşler ters gittiğinde canım sıkılır.
14. Benim için yaşam, yani evrenin doğası, genelde iyi, güvenli ve dostçadır.
15. Kızdığım zaman suratımı asar, somurturum.
16. Anlayış veya teselli aramaktansa, sorunlarımı kendime saklamayı tercih ederim.
17. Kendimi gerçekten değersiz hissediyorum.
18. Yetersizlik duyguları birçok şeyimi engelliyor.
19. İnsanlarla ilişkilerim doğal ve sıcaktır.
20. Gün boyunca ruh halim fazla değişmez.

ÖZGEÇMİŞ

DOĞA EROĞLU

dogaeroglu@hotmail.com

Kişisel Bilgiler

Doğum tarihi: 1 Ocak 1990

Doğum yeri: İstanbul

Eğitim Bilgileri

2013-2015: Maltepe Üniversitesi Gelişim Psikolojisi Yüksek Lisans Programı

2009-2013: Bahçeşehir Üniversitesi Psikoloji Bölümü

2008-2009: Washington D.C. İngilizce hazırlık

2004-2008: Hüseyin Avni Sözen Anadolu Lisesi

İş Tecrübeleri

2012: Üsküdar Devlet Hastanesinde, ruh sağlığı bölümünde stajyer

2012: Validebağ Öğretmenevi Hastanesinde psikiyatri bölümünde stajyer

Psikolojik Test ve Ölçek Bilgileri

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI)

Mini Mental Durum Değerlendirme Testi (MMSE)

Geriatrik Depresyon Ölçeği

Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE)

Denver II Gelişim Tarama Testi

Peabody Resim Kelime Testi

Bender-Gestalt Görsel Motor Testi

Frostig Görsel Algı Testi

Kohs Küpleri Testi

Gesell Gelişim Figürleri Testi

Porteus Labirent Testi

Kurs ve Sertifikalar

2014 - devam ediyor: Yaratıcı Drama Liderliği/Eğitmenliği Sertifika Programı

Yabancı Dil Becerisi

İngilizce: İleri seviye

Bilgisayar Programı Bilgileri

Ms Office: Orta seviye

SPSS: Orta seviye

Akademik Başarılar

2013-2015 TÜBİTAK Doğrudan Yurt İçi Yüksek Lisans Bursiyeri

2009- 2013 TÜBİTAK Yurt İçi Lisans Bursiyeri

2008-2013 Bahçeşehir Üniversitesi ÖSS İlk 2000 Derece Bursu

Akademik İlgi Alanları

Aile sistemleri, LGBTİ bireyler ve aileleri

LGBTİ bireylerin ve ailelerinin açılma süreci

Cinsiyet rolleri, cinsiyet kimliği, cinsel kimlik, cinsel yönelim

Önyargı, ayrımcılık, homofobi

Psikolojik Uyum

Referanslar: (İstenildiğinde verilecektir.)